

PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO POD NADZOREM MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

PRAWO O AKTACH STANU CYWILNEGO I PRZEPISY ZWIĄZKOWE

Zeszyt 9

Warszawa 1947 r.

TREŚĆ ZESZYTU:

	str.
1. Dekret z dnia 25 września 1945 r. Prawo o aktach stanu cywilnego.	2
2. Dekret z dnia 25 września 1945 r. Przepisy wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego	12
3. Rozporządzenie Ministrów: Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów, wprowadzających to prawo	18 42
4. Dekret z dnia 25 września 1945 r. Prawo małżeńskie	45
5. Dekret z dnia 25 września 1945 r. Przepisy, wprowadzające prawo małżeńskie	49
6. Dekret z dnia 29 sierpnia 1945 r. Prawo osobowe	
7. Dekret z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu (wyciąg)	51 52
8. Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk (wyciąg)	53
9. Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. Prawo rodzinne (wyciąg)	57
10. Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. Przepisy, wprowadzające prawo rodzinne (wyciąg)	58
11. Dekret z dnia 14 maja 1946 r. Prawo opiekuńcze (wyciąg)	
12. Dekret z dnia 14 maja 1946 r. Przepisy, wprowadzające prawo opiekuńcze (wyciąg)	59 59
13. Dekret z dnia 21 maja 1946 r. o postępowaniu przed władzą opiekuńczą (wyciąg)	
14. Konwencja, dotycząca uregulowania kolizji ustawodawstw w zakresie małżeństwa, podpisana w Hadze w dniu 12 czerwca 1902 r. (wyciąg)	61
15. Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (prawo prywatne międzynarodowe) (wyciąg)	62
16. Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych (prawo prywatne międzypaństwowe) (wyciąg)	63 63
17. Okólnik Nr. 65 z dnia 22 listopada 1945 r. w sprawie wzorów ksiąg metrykalnych	
18. Okólnik Nr. 6 z dnia 26 stycznia 1946 r. o wydawaniu odpisów i wyciągów z akt stanu cywilnego, sporządzonych w języku niepolskim	64
19. Okólnik Nr. 15 z dnia 20 marca 1946 r. w sprawie legalizacji świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa	65
20. Okólnik Nr. 20 z dnia 17 maja 1946 r. w sprawie ważności oświadczenia woli zawarcia małżeństwa	65 66
21. Okólnik Nr. 25 z dnia 3 czerwca 1946 r. o wzorowych urzędach st. cywilnego	
22. Okólnik Nr. 28 z dnia 13 czerwca 1946 r. o opłatach stemplowych od podań i świadectw, dotyczących się czynności urzędów stanu cywilnego	66
23. Pismo okólnie z dnia 19 kwietnia 1946 r. L. ASC. 1225/46 w sprawie wykazów urzędów stanu cywilnego	67
24. Pismo okólnie z dnia 31 października 1946 r. L. IV. ASC. 2878/46 w sprawie wyznaczenia Urzędu Stanu Cyw. właściwego do wpisywania aktów st. cyw., sporządzonych	

15/3.42 1000. 153

- za granicą, oraz postanowień sądow. o uznaniu ooby za zmarłą lub o stwierdzeniu zgonu 68
25. Pismo okólne z dnia 20 marca 1946 r. L. IV. AC. 224/46 w sprawie wykazów przechowywanych ksiąg metrykalnych . 68
26. Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 23 października 1946 r. o wyznaczeniu Urzędu Stanu Cywilnego właściwego do wpisywania aktów stanu cywilnego, sporządzonych za granicą, oraz postanowień sądowych o uznaniu osoby za zmarłą i o stwierdzeniu zgonu . 70
27. Rozporządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 9 listopada 1946 r. o zmianie taryfy opłat za czynności urzędów stanu cywilnego i władz nadzorczych . 70
28. Pismo okólne z dnia 10 grudnia 1946 r. L. IV. ASC. 5810/46 w sprawie świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa dla cudzoziemców . 70
29. Okólnik Nr. 62 z dnia 23 grudnia 1946 r. w sprawie współdziałania biur ewidencji ludności z urz. st. cyw. w zakresie rejestracji st. cyw. . 70
30. Okólnik Nr. 64 z dnia 23 grudnia 1946 r. w sprawie właściwości okręgowej władzy nadzorczej do wydawania świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa . 72
31. Pismo okólne z dnia 30 grudnia 1946 r. L. IV. ASC. 6676/46 w sprawie wydawania zaświadczeń i wyciągów z akt st. cyw. dla celów ubezpieczeń społecznych . 73
32. Okólnik Nr 4 z dnia 20 stycznia 1947 r. w sprawie instrukcji o prowadzeniu księgi uzupełniającej w urzędach stanu cywilnego . 73
33. Pismo okólne Ministra Administracji Publicznej z dnia 25 stycznia 1947 r. L. S. P. 6527/46 w sprawie opłat adm. od podań wnoszonych do urzędów stanu cywilnego . 77
34. Skorowidz 77

1.

DEKRET

z dnia 25 września 1945 r.

Prawo o aktach stanu cywilnego.

(Dz. U.R.P. z dnia 7 listopada 1945 r. Nr 48, poz. 272)

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Stan cywilny osoby stwierdza się na podstawie aktów, sporządzonych w księgach stanu cywilnego.

Art. 2. Księgi stanu cywilnego służą do rejestracji urodzeń, małżeństw i zgonów.

Rozdział II.

O urzędach i urzędnikach stanu cywilnego.

Art. 3. (1) Do prowadzenia ksiąg stanu cywilnego i wykonywania innych czynności w zakresie rejestracji stanu cywilnego, przewidzianych w niniejszym prawie, powołane są urzędy stanu cywilnego.

(2) Urzędy stanu cywilnego podlegają Ministrowi Administracji Publicznej.

Urzędy stanu cyw. na Ziemiach Odzyskanych podlegają w myśl dekretu z dnia 13 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 295) Ministrowi Ziem Odzyskanych.

Art. 4. Czynności urzędów stanu cywilnego należą do zadań administracji państwowej, wykonywanych przez gminy w zleconym zakresie działania.

Art. 5. (1) Obszar każdej gminy wiejskiej lub miejskiej stanowi obwód urzędu stanu cywilnego.

(2) Okręgowa władza nadzorcza może z uwagi na liczbę ludności bądź podzielić obszar gminy na dwa lub więcej obwodów bądź złączyć obszar dwóch lub kilku gmin w jeden obwód, powierzając pełnienie czynności w zakresie rejestracji stanu cywilnego dla obszaru złączonego urzędnikowi stanu cywilnego jednej z tych gmin.

P. § 2 rozp. wyk. ¹⁾

Art. 6. Urzędnicy stanu cywilnego korzystają w swoim zakresie działania z ochrony prawa przysługującej urzędnikom samorządu terytorialnego, choćby nimi nie byli.

Art. 7. (1) W każdym obwodzie urzędu stanu cywilnego powinien być jeden urzędnik stanu cywilnego i co najmniej jeden jego zastępca.

(2) W razie naglącej konieczności albo przemijającej przeszkody w sprawowaniu czynności przez urzędnika stanu cywilnego i jego zastępcę lub gdy stanowisko zarówno urzędnika stanu cywilnego, jak i jego zastępcy nie są jeszcze obsadzone, okręgowa władza nadzorcza może tymczasowo powierzyć sprawowanie czynności urzędnika stanu cywilnego urzędnikowi lub za-

¹⁾ W ten sposób cytowane będą przepisy rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów, wprowadzających to prawo.

stępcy urzędnika stanu cywilnego jednego z sąsiednich obwodów.

Art. 8. (1) Urzędnikiem stanu cywilnego jest z mocy niniejszego prawa przełożony gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta), zastępca urzędnika stanu cywilnego — jego zastępca (podwójci, wiceburmistrz, wiceprezydent miasta), a o ile w skład organu zarządzającego gminy wchodzi więcej niż jeden zastępca przełożonego, zastępca-urzędnika stanu cywilnego jest ten, któremu stosownie do wewnętrznego podziału czynności zadanie to przypadnie.

(2) Przepisu ust. (1) nie stosuje się, o ile okręgowa władza nadzorcza lub za jej zezwoleniem przełożony gminy ustanowi dla danego obwodu specjalnego urzędnika stanu cywilnego oraz jego zastępcę; przełożony gminy może w tym trybie ustanowić jedynie innego urzędnika zarządu gminnego.

P. § 3 rozp. wyk.

Art. 9. (1) Okręgowa władza nadzorcza może usunąć od pełnienia funkcji urzędnika stanu cywilnego lub jego zastępcę i zamianować innego spośród urzędników zarządu gminnego lub z poza ich grona, o ile uzna, że urzędnik stanu cywilnego bądź jego zastępca nie wypełnia należycie swych obowiązków, narusza prawo lub działa na szkodę interesu publicznego.

(2) Usuniętemu ze stanowiska urzędnika stanu cywilnego lub zastępcy przysługuje prawo wniesienia zażalenia do Ministra Administracji Publicznej.

Art. 10. (1) Stanowisko urzędnika stanu cywilnego może być połączone ze sprawowaniem innego urzędu państwowego lub samorządowego albo z wykonywaniem innego zawodu; w szczególności urzędnikiem stanu cywilnego może być nauczyciel publicznej szkoły powszechnej.

(2) Urzędnika państwowego lub urzędnika samorządu gospodarczego albo ubezpieczeń społecznych można powołać do pełnienia czynności urzędnika stanu cywilnego tylko w porozumieniu z jego władzą przełożoną.

(3) Urzędnicy gminy są obowiązani do przyjęcia stanowiska urzędnika stanu cywilnego lub jego zastępcy; w razie uchylenia się od przyjęcia stanowiska ulegają odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 11. (1) Urzędnicy stanu cywilnego podlegają karom porządkowym upomnienia oraz grzywny do 200 złotych.

(2) Kary porządkowe wymierza okręgowa władza nadzorcza. Od wymiaru kary porządkowej przysługuje ukaranemu odwołanie do Ministra Administracji Publicznej.

(3) Przepis ust. (1) nie uchyla odpowiedzialności dyscyplinarnej urzędnika stanu cywilnego na podstawie przepisów, dotyczących jego stosunku służbowego.

P. § 4 rozp. wyk.

Art. 12. Urzędnik stanu cywilnego jest obowiązany do naprawienia szkody, spowodowanej swym niedbalstwem lub złą wolą, jeżeli poszkodowany nie mógł zapobiec szkodzie w toku postępowania za pomocą środków, przewidzianych w prawie niniejszym. Gmina jest odpowiedzialna za szkodę solidarnie z urzędnikiem stanu cywilnego. Roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z upływem dwóch lat od daty, kiedy poszkodowany dowiedział się o czynności lub zaniedbaniu urzędnika, które spowodowało szkodę.

Art. 13. (1) Koszty utrzymania urzędów stanu cywilnego ponosi gmina. Wpływy z opłat za wykonywanie czynności przypadają gminie.

(2) Gmina, której poruczono prowadzenie rejestracji stanu cywilnego dla złączonego obwodu kilku gmin, łoży na koszty i pobiera wpływy. Okręgowa władza nadzorcza określa, w jakim stopniu poszczególne gminy uczestniczą w nadwyżce wpływów lub w niedoborze.

Art. 14. Rejestracja stanu cywilnego obywateli polskich zagranicą jest wykonywana przez urzędników służby konsularnej, wyznaczonych przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej. Urzędnicy ci podlegają w tym zakresie nadzorowi Ministra Administracji Publicznej.

P. art. 36 ust. (1) a.)¹⁾

Art. 15. Minister Administracji Publicznej unormuje w drodze rozporządzenia szczegóły organizacji urzędów stanu cywilnego i sprawę składania przez urzędników stanu cywilnego ślubowania przy objęciu urzędowania.

P. 1) §§ 5 — 11 rozp. wyk.

2) § 109 (1) pkt. 8 rozp. wyk.

3) § 125 rozp. wyk.

Art. 16. O ile z treści przepisów niniejszego prawa nie wynika co innego, przepisy dotyczące praw i obowiązków urzędnika stanu cywilnego dotyczą również jego zastępcy.

Rozdział III.

O nadzorze nad urzędami stanu cywilnego.

Art. 17. Nadzór nad urzędami stanu cywilnego sprawuje w pierwszej instancji okręgowa władza nadzorcza, w drugiej zaś instancji — Minister Administracji Publicznej.

Art. 18. (1) Okręgową władzą nadzorczą jest władza administracji ogólnej drugiej instancji.

(2) Minister Administracji Publicznej może w drodze rozporządzenia postanowić dla obszaru całego Państwa lub jego części, że okręgową władzą nadzorczą jest władza administracji ogólnej pierwszej instancji.

(3) Okręg urzędowy okręgowej władzy nadzorczej obejmuje obszar województwa (ust. 1) lub powiatu (ust. 2).

¹⁾ W ten sposób cytowane będą artykuły Prawa o aktach stanu cywilnego.

Rozdział IV.

O prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego.

Art. 19. (1) Akta stanu cywilnego sporządza się równoległe w dwóch księgach: księdze miejscowej i księdze wtóropisów.

(2) Najpóźniej w dniu następnym po dokonaniu wpisu w księdze miejscowej urzędnik stanu cywilnego winien sporządzić i uwierzytelnić odpis w księdze wtóropisów.

Art. 20. Po upływie roku urzędnik stanu cywilnego zamyka obie księgi i odsyła księgę wtóropisów na przechowanie do archiwum władzy, którą oznaczy rozporządzenie wykonawcze; księga miejscowa pozostaje w archiwum urzędu.

P. § 12 — 16 rozp. wyk.

Art. 21. Uwierzytelniony odpis wpisu, dokonanego w księdze miejscowej po odesłaniu księgi wtóropisów, należy przesłać władzy, która sprawuje pieczę nad księgą wtóropisów, celem dokonania wpisu w tej księdze.

P. § 17 rozp. wyk.

Art. 22. Akta urodzenia, małżeństwa i zejścia sporządza się w oddzielnych księgach stanu cywilnego.

P. § 18 rozp. wyk.

Art. 23. Urzędnik stanu cywilnego czuwa z urzędu nad swą właściwością.

Art. 24. Urzędnik stanu cywilnego może żądać dowodów prawdziwości oświadczenia, zgłoszonego do wpisu. Jeżeliby je uznał za nieprzekonywające, zbada stan faktyczny i oceni go według własnego uznania.

Art. 25. Kto, będąc na stanowisku urzędnika stanu cywilnego lub jego zastępcy, ma zgłosić oświadczenie do aktu stanu cywilnego albo sporządzić akt, dotyczący jego osoby lub jego małżonka, wstępnych, zstępnych, osób pozostających z nim w stosunku przysposobienia lub rodzeństwa, winien wyłączyć się od sporządzenia takiego aktu.

P. § 19 rozp. wyk.

Art. 26. (1) Akta stanu cywilnego sporządza się w urzędzie miejsca, gdzie zaszedł fakt urodzenia lub zejścia albo w którym nastąpiło zawarcie małżeństwa.

(2) Spór o właściwość miejscową dwóch lub kilku urzędów stanu cywilnego rozstrzyga ich wspólna władza nadzorcza.

(3) O ile zachodzą wątpliwości co do tego, czy zdarzenie, będące przedmiotem rejestracji stanu cywilnego, nastąpiło w kraju lub zagranicą, Minister Administracji Publicznej rozstrzyga, czy zdarzenie to ma być zarejestrowane w Polsce i w którym urzędzie stanu cywilnego.

P. 1) § 20 rozp. wyk.

2) art. 79 ust. (1).

Art. 27. Księgami właściwymi do wpisywania aktów stanu cywilnego, sporządzonym za granicą, są księgi urzędu stanu cywilnego, w którego obwodzie osoba, której akt dotyczy, miała ostatnie miejsce zamieszkania w Polsce, a gdyby takiego miejsca nie było lub gdyby było ono nieznanne, — księgi urzędu stanu cywilnego w Warszawie, wyznaczonego przez Ministra Administracji Publicznej.

P. 1) § 21 rozp. wyk.

2) pismo ok. Min. Adm. Publ. z dnia 31.X.1946 r. Nr IV ASC. 2878/46 o wyznaczeniu Urzędu St. Cyw., właściwego do wpisywania aktów st. cyw. sporządzonych zagranicą oraz postanowień sądów, o uznaniu osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu zgonu; (poz. 24 nin. zeszytu).

Art. 28. (1) Akt stanu cywilnego, sporządzony zagranicą nie przed polskim urzędnikiem stanu cywilnego, może być wpisany do właściwych ksiąg jedynie na mocy zezwolenia okręgowej władzy nadzorczej.

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również wpisania wzmianki dodatkowej na marginesie w księgach stanu cywilnego na podstawie aktów stanu cywilnego, orzeczeń sądowych lub innych dokumentów, pochodzących od władz obcych.

P. § 22 rozp. wykon.

Art. 29. Urodzenia i zgony obywateli polskich, które nastąpiły zagranicą, oraz zawarte przez nich zagranicą małżeństwa mogą być w wyjątkowych przypadkach wpisywane na podstawie zarządzenia Ministra Administracji Publicznej do ksiąg urzędu stanu cywilnego, wyznaczonego przez tegoż Ministra, zwłaszcza w przypadku, gdy w danym kraju rejestracja stanu cywilnego nie jest zorganizowana lub też jest zorganizowana w sposób niedostateczny lub wadliwy.

P. 1) §§. 23 i 24 rozp. wykon.

2) art. art. 5 i 6 Konwencji, dotyczącej uregulowania kolizyj ustawodawstw w zakresie małżeństwa, podpisanej w Hadze w dniu 12 czerwca 1902 r. (poz. 14 nin. zeszytu)

3) art. art. 12 i 13 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie, właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (poz. 15 nin. zeszytu)

4) art. 14 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych (Prawo prywatne międzydzielnicowe) — (poz. 16 nin. zeszytu).

Art. 30. Urzędnik stanu cywilnego obowiązany jest sporządzić akt w dniu, w którym dokonano zgłoszenia ustnego, a najpóźniej w ciągu trzech dni po nadejściu zgłoszenia na piśmie lub zarządzenia władzy nadzorczej.

Art. 31. (1) Rozporządzenie wykonawcze unormuje sprawę wzmianek dodatkowych na marginesie aktu i przypisków (adnotacji) pod tekstem aktu.

(2) Wzmianki dodatkowe dotyczą w szczególności unieważnienia, zmiany, sprostowania i uzupełnienia aktów, wykreślenia niedopuszczalnej części tekstu, zastąpienia aktu stanu cywilnego nowym po stwierdzeniu tożsamości osoby, ponadto zaś uznania, uprawnienia lub

zrównania dziecka pozamałżeńskiego z dzieckiem z małżeństwa, przysposobienia i rozwiązania przysposobienia, zmiany imienia lub nazwiska, odwołania zmiany nazwiska, ustalenia nazwiska z mocą powszechnie obowiązującą, zawarcia, rozwiązania i unieważnienia małżeństwa i będą dokonywane na podstawie orzeczeń sądowych, aktów administracyjnych, aktów notarialnych, zarządzeń władz nadzorczych i zawiadomień innych urzędów stanu cywilnego.

(3) Przypiski pod tekstem mają na celu powiązanie aktów, dotyczących tej samej osoby, przez umieszczenie wzmianek informacyjnych o aktach sporządzonych wcześniej lub później.

(4) Rozporządzenie wykonawcze unormuje współdziałanie sądów, notariuszów, urzędów stanu cywilnego i władz administracji ogólnej, polegające na zawiadamianiu właściwych urzędów stanu cywilnego o zdarzeniach i aktach, będących podstawą wpisu wzmianek dodatkowych i przypisków.

P. 1) §§ 25 — 40, 78, 79, 92 i 109 (1) pkt. 7), rozp. wykon.

2) Art. art. XVI (1) i XVII dekretu z dnia 25 września 1945 r. — Przepisy, wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego (poz. 2 nin. zeszytu).

3) Art. 9 dekretu z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu (poz. 7 nin. zeszytu).

4) Art. art. 8 i 9 (1) dekretu z dnia 10.XI.1945 r. o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk (poz. 8 niniejszego zeszytu).

5) Art. art. II (1), XXIII i XXV dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. — Przepisy wprowadzające prawo rodzinne (poz. 10 nin. zeszytu).

Art. 32. (1) Akta stanu cywilnego sporządza się w formie rubrykowanej.

(2) Rozporządzenie wykonawcze unormuje stronę techniczną prowadzenia ksiąg.

P. §§. 41 — 54 rozp. wykon.

Art. 33. (1) W razie całkowitej lub częściowej utraty jednego z dwóch egzemplarzy księgi stanu cywilnego okręgowa władza nadzorcza zarządza sporządzenie uwierzytelnionego odpisu pozostałego egzemplarza, który zastąpi utracony egzemplarz.

(2) W razie całkowitej lub częściowej utraty obydwóch egzemplarzy księgi stanu cywilnego Minister Administracji Publicznej może zarządzić, że księga ma być założona na nowo. Rozporządzenie wykonawcze unormuje sposób założenia na nowo księgi stanu cywilnego.

(3) W razie całkowitej lub częściowej utraty obydwóch egzemplarzy księgi stanu cywilnego, o ile nie zostanie z urzędu wszczęte postępowanie celem odtworzenia księgi, odtworzenie poszczególnych aktów nastąpi w ten sposób, że sąd grodzki miejsca, w którym akt został sporządzony, na wniosek władzy nadzorczej, prokuratora lub osoby interesowanej ustali w trybie postępowania niespornego treść aktu na

podstawie dokumentów i zeznań świadków i zarządzi wpisanie go do ksiąg stanu cywilnego.

P. §§. 55 — 62 rozp. wykon.

Art. 34. Przepis art. 33 ust. (3) stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy aktu nie ma i nie można go sporządzić w trybie zwykłym lub gdy akt unieważniony trzeba zastąpić nowym aktem.

P. § 63 rozp. wykon.

Art. 35. (1) Obywatel polski może otrzymać potrzebne do sporządzenia aktu stanu cywilnego za granicą zaświadczenie o tym, że ma zdolność prawną, wymaganą według prawa polskiego do sporządzenia danego aktu.

(2) Zaświadczenie takie wydaje Minister Administracji Publicznej lub okręgowa władza nadzorcza, w której okręgu znajduje się urząd właściwy do sporządzenia danego aktu w Polsce.

P. §§. 64 i 65 rozp. wykon.

Art. 36. (1) Minister Administracji Publicznej wyda w drodze rozporządzenia:

- a) w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych — przepisy o prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego przez polskich urzędników stanu cywilnego za granicą;
- b) w porozumieniu z tymże Ministrem oraz Ministrem Obrony Narodowej — przepisy o prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego dla wojska poza granicami Państwa oraz przepisy o sporządzaniu protokółów, stwierdzających zdarzenia, wymagające sporządzenia aktu stanu cywilnego, przez dowódców (kapitanów) polskich okrętów wojennych i statków handlowych na morzu oraz dowódców (kapitanów) polskich statków powietrznych wojennych i handlowych.

(2) Przepisy, o których mowa w ust. (1) pkt b) unormują również sprawę sporządzania aktów stanu cywilnego na obszarze Państwa przez osoby wojskowe dla wojska i miejscowej ludności cywilnej w przypadku, gdy w danym obwodzie urząd stanu cywilnego zawiesił działalność z powodu działań wojennych lub wydarzeń związanych z wojną.

Rozdział V.

O wypisach z ksiąg stanu cywilnego.

Art. 37. (1) Każdy może żądać od urzędu stanu cywilnego lub władzy przechowującej księgi wtóropisów wydania mu wyciągu lub odpisu skróconego aktu stanu cywilnego, jak również zaświadczenia, że pewnego wpisu nie ma w księgach stanu cywilnego.

(2) Rozporządzenie wykonawcze unormuje sprawę wydawania książeczek stanu cywilnego.

P. 1) §§ 66 — 68 i 109 (1) pkt. 4) i 5) rozp. wyk.

2) Art. XIV przepisów wprowadzających prawo o akt. st. cyw. (poz. 2 nin. zeszytu).

Art. 38. (1) Odpis zupełny aktu stanu cywilnego wydaje się tylko na żądanie osoby, której stan cywilny został w akcie stwierdzony, jej wstępnego, zstępnego, małżonka lub przedstawiciela ustawowego albo na podstawie zezwolenia sądu.

(2) Minister Administracji Publicznej lub okręgowa władza nadzorcza mogą wyjątkowo zezwolić na wydanie odpisu zupełnego innej osobie, która udowodni, że ma w tym interes prawny.

Art. 39. (1) W wyciągach umieszcza się tylko następujące dane:

- w wyciągu aktu urodzenia — imię i nazwisko dziecka, imiona i nazwiska rodziców, miejsce i datę urodzenia dziecka;
- w wyciągu aktu małżeństwa — imiona i nazwiska małżonków, miejsce i datę zawarcia małżeństwa, datę wyroku orzekającego rozwód lub unieważnienie małżeństwa;
- w wyciągu aktu zejścia — imię i nazwisko zmarłego, miejsce i datę zgonu, wiek i stan cywilny zmarłego.

(2) W odpisach skróconych umieszcza się oprócz danych, wymienionych w ust. (1), następujące dane:

- w odpisie aktu urodzenia — nazwisko rodowe matki dziecka oraz zawód i miejsce zamieszkania jego rodziców;
- w odpisie aktu małżeństwa — nazwisko rodowe żony, zawód i miejsce zamieszkania małżonków, miejsce i datę ich urodzenia, imiona i nazwiska rodziców małżonków i ich miejsce zamieszkania;
- w odpisie aktu zejścia — zawód i miejsce zamieszkania zmarłego, miejsce i datę jego urodzenia, imiona i nazwisko pozostałego małżonka lub wzmiankę o tym, że zmarły nie pozostawał w związku małżeńskim, godzinę zgonu, imiona i nazwiska rodziców zmarłego oraz ich miejsce zamieszkania.

(3) Na wniosek osoby, która żąda wydania odpisu skróconego, podaje się w nim wyszczególnienie dokumentów, przedstawionych przy sporządzeniu aktu, o ile są one w akcie wymienione, oraz personalia świadków.

(4) Odpisy zupełne stanowią dosłowne powtórzenie treści aktów wraz ze wszystkimi wzmiankami dodatkowymi.

(5) W wyciągach i odpisach skróconych podaje się treść aktu w postaci ostatecznej przez uwzględnienie wzmianek dodatkowych oraz z pominięciem ustępów skreślonych; w wyciągach i odpisach skróconych aktu urodzenia dziecka pozamałżeńskiego, uprawnionego lub zrównanego z dzieckiem z małżeństwa, oznacza się je jako dziecko z małżeństwa.

P. §§ 69 — 79, 109 (1) pkt. 1) — 3), 11) — 14), ust. (2) i § 117 rozp. wyk.

Art. 40. Zaświadczenie o tym, że w księdze stanu cywilnego nie ma pewnego wpisu, może dotyczyć tylko takich danych, które podaje się w odpisach skróconych aktów.

P. § 109 (1) pkt. 4) rozp. wyk.

Art. 41. Prawo przeglądania ksiąg stanu cywilnego przysługuje jedynie władzom publicznym; okręgowa władza nadzorcza może zezwolić osobom obcym na przeglądanie po uwiarygodnieniu przez nie interesu prawnego.

P. § 109 (1) pkt. 10) rozp. wyk.

Rozdział VI.

O mocy dowodowej ksiąg stanu cywilnego i wypisów z tych ksiąg.

Art. 42. (1) Wpisy w księgach stanu cywilnego stanowią dowód zupełny zdarzeń w nich stwierdzonych pod warunkiem, że księgi są prawidłowo prowadzone. Dowód niezgodności zarejestrowanych faktów z prawdą jest dopuszczalny.

(2) Wyciągi oraz odpisy skrócone i zupełne mają moc dowodową równą wpisom do ksiąg stanu cywilnego.

(3) Rozporządzenie wykonawcze unormuje sprawę mocy dowodowej wypisów w księżkach stanu cywilnego.

P. § 80 rozp. wyk.

Art. 43. Wobec osoby trzeciej, która w dobrej wierze dokonała z jednym z małżonków czynności prawnej albo wystąpiła przeciw niemu z powództwem przed umieszczeniem w akcie małżeństwa wzmianki dodatkowej o unieważnieniu lub rozwodzie, nie można zasłaniać się unieważnieniem lub rozwiązaniem małżeństwa przez rozwód.

Rozdział VII.

O nieważności aktów stanu cywilnego.

Art. 44. (1) Akt, który nie został sporządzony w księgach stanu cywilnego, nie ma mocy aktu stanu cywilnego.

(2) Akt stanu cywilnego, stwierdzający zdarzenie nieprawdziwe, jest nieważny.

(3) Jeżeliby się okazało, że akt stanu cywilnego, stwierdzający to samo zdarzenie, został już poprzednio sporządzony, Minister Administracji Publicznej lub okręgowa władza nadzorcza zarządzi unieważnienie jednego z aktów po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego.

P. §§ 81 — 83 rozp. wyk.

Art. 45. Sąd na wniosek okręgowej władzy nadzorczej, prokuratora lub osoby interesowanej uzna w trybie postępowania niespornego

stosownie do okoliczności, czy uchybienia powstałe przy sporządzaniu aktu stanu cywilnego powodują takie zmniejszenie jego mocy dowodowej, że należy go uznać za nieważny. W szczególności brak podpisu urzędnika stanu cywilnego na akcie może być uznany za uchybienie, niepociągające za sobą nieważności aktu.

Art. 46. Jeżeli na obszarze, który jest objęty działaniami wojennymi lub podlega klęsce żywiołowej albo innym nadzwyczajnym wypadkom, normalny tryb prowadzenia ksiąg stanu cywilnego ulegnie przerwie, akt stanu cywilnego, sporządzony w dotychczasowych księgach przez osobę, która sprawowała publicznie czynności urzędnika stanu cywilnego, nie może być unieważniony z tego powodu, że urzędnik nie był powołany na urząd zgodnie z prawem.

Rozdział VIII.

O postępowaniu sądowym.

Art. 47. (1) Jeżeli urzędnik stanu cywilnego odmawia wykonania czynności urzędowej, przewidzianej przez prawo, osobie zainteresowanej i okręgowej władzy nadzorczej przysługuje prawo wniesienia zażalenia do sądu. Przed wydaniem orzeczenia sąd zażąda wyjaśnień od urzędnika.

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również zażeń postanowienia i zarządzenia urzędnika stanu cywilnego co do wykonania przezeń przewidzianych przez prawo czynności urzędowych.

P. § 84 rozp. wyk.

Art. 48. Urzędnik stanu cywilnego nie ma prawa dokonywania zmian we wpisach już zakończonych, chyba że chodzi o oczywisty błąd pisarski, który ulega sprostowaniu na podstawie zezwolenia okręgowej władzy nadzorczej.

Art. 49. (1) Jeżeli akt stanu cywilnego został zredagowany błędnie lub nieściśle albo stwierdza zdarzenie nieprawdziwe, o jego sprostowaniu lub unieważnieniu rozstrzyga sąd.

(2) Sprostowania lub unieważnienia może żądać osoba zainteresowana, prokurator i okręgowa władza nadzorcza.

Art. 50. Do rozstrzygania spraw, wymienionych w art. 47 i 49, właściwy jest sąd grodzki, w którego okręgu mieści się siedziba urzędnika stanu cywilnego, który odmówił wykonania czynności, wydał zaskarżone postanowienie lub zarządzenie albo sporządził akt, przy czym sąd orzeka w trybie postępowania niespornego.

Rozdział IX.

Przepisy wspólne dla wszystkich lub niektórych rodzajów aktów stanu cywilnego.

Art. 51. (1) Akt stanu cywilnego powinien zawierać tylko te dane, które są przewidziane przez prawo.

(2) Nie należy umieszczać w akcie stanu cywilnego wiadomości o charakterze miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie, np. nazwy szpitala, zakładu dla obłąkanych, więzienia i t. p., jeżeli wymienienie tego miejsca może przynieść ujemne zainteresowanym.

(3) Minister Administracji Publicznej lub okręgowa władza nadzorcza mogą na żądanie osób zainteresowanych albo z urzędu zarządzić skreślenie części tekstu, która stosownie do przepisów ust. (1) i (2) nie powinna być wpisana.

Art. 52. (1) Zgłoszenia urodzenia i zejścia dokonywa się ustnie.

(2) Milicja Obywatelska, władze wojskowe, dowódcy okrętów i statków powietrznych, kapitanowie statków handlowych, zakłady publiczne (publiczne kliniki położnicze, szpitale, więzienia i t. p.) mogą dokonywać zgłoszeń na piśmie.

(3) Przepis ust. (2) stosuje się również do lekarza, przy czym podpis jego winien być uwierzytelniony, jeżeli nie jest znany urzędnikowi stanu cywilnego.

(4) Osoby powołane przez prawo do dokonywania zgłoszeń, przewidzianych w prawie niniejszym, mogą się wyręczać pełnomocnikami szczególnymi. Nie dotyczy to zawierania małżeństw z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w prawie małżeńskim.

P. §§ 85 — 87 rozp. wyk.

Art. 53. Jeżeli osoba zeznająca akt nie może porozumieć się z urzędnikiem stanu cywilnego ani ustnie, ani na piśmie, czy to ze względu na swą ułomność fizyczną (niemotę, głuchotę i t. d.), czy też ze względu na nieznaną osobę żadnego z języków, zrozumiałych dla urzędnika stanu cywilnego, należy przybrać biegłego lub tłumacza.

P. §§ 88 — 90 rozp. wyk.

Art. 54. Jeżeli prawo oznacza kolejność, w jakiej poszczególne osoby obowiązane są dokonywać zgłoszeń w urzędzie stanu cywilnego celem sporządzenia aktu, wówczas:

- osoba wymieniona na dalszym miejscu staje się obowiązana do zgłoszenia dopiero wówczas, gdy osoba przed nią wymieniona jest nieobecna lub gdy nie może dopełnić zgłoszenia;
- urzędnik stanu cywilnego nie może odmówić spisania aktu na tej podstawie, że osoby wpierw do zgłoszenia obowiązane obowiązku nie dopełniły.

Art. 55. (1) Jeżeli urodzenie lub zgon nastąpiły w publicznej klinice położniczej, szpitalu publicznym lub innym zakładzie publicznym, obowiązany do zgłoszenia jest wyłącznie kierownik zakładu lub urzędnik, któremu wykonywanie tego obowiązku zostało zlecone przez właściwą władzę.

(2) Okręgowa władza nadzorcza może również udzielać kierownikom prywatnych zakładów położniczych i szpitali zezwolenia, ważnego aż do odwołania, na zgłaszanie na piśmie urodzeń i zgonów, które nastąpiły w zakładach. W tym przypadku obowiązek zgłaszania obciąża wyłącznie kierownika zakładu, a o ileby ten doznawał przeszkody — jego zastępcę.

Art. 56. (1) Jeżeli akt stanu cywilnego dotyczy osoby, której tożsamość nie była ustalona, władza, która później stwierdzi tożsamość, podaje urzędnikowi stanu cywilnego z urzędu dane uzupełniające akt; prawo zgłoszenia odpowiedniego wniosku przysługuje również osobie zainteresowanej.

(2) Urzędnik stanu cywilnego sporządzi nowy akt na podstawie dotychczasowego aktu i danych uzupełniających.

Art. 57. Kto na mocy niniejszego prawa jest obowiązany do dokonania zgłoszenia lub wykonania innej czynności, w szczególności do przedłożenia dokumentów, i od dopełnienia tego obowiązku uchyła się, może być do tego zmuszony przez urzędnika stanu cywilnego przy zastosowaniu kary pieniężnej celem przymuszenia w trybie, przewidzianym w art. 45 — 48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342).

Rozdział X.

O aktach urodzenia.

Art. 58. Urodzenie dziecka należy zgłosić urzędnikowi stanu cywilnego, w którego okręgu dziecko urodziło się, w ciągu dwóch tygodni celem sporządzenia aktu urodzenia, choćby dziecko zmarło przed upływem tego czasu.

P. 1) §§ 91 — 92 rozp. wyk.

2) Art. art. 5 — 15 i 17 prawa rodzinnego (poz. 9 nin. zeszytu).

Art. 59. (1) Jeżeli dziecko urodziło się nieżywe lub zmarło przy porodzie, zgłoszenie powinno nastąpić w terminie przewidzianym w art. 58.

(2) Wpis następuje jedynie w księdze urodzeń. Akt zawiera dane wyszczególnione w art. 61, prócz imienia, i wzmiankę o tym, że dziecko urodziło się nieżywe bądź zmarło przy porodzie.

Art. 60. Do zgłoszenia o urodzeniu dziecka obowiązani są i to w następującej kolejności:

- ojciec;
- położna, która była obecna przy porodzie;
- lekarz, który był obecny przy porodzie;
- każda inna osoba, która była obecna przy porodzie lub wie o porodzie na podstawie osobistego przekonania się o tym;

e) matka dziecka, skoro tylko stan zdrowia jej na to pozwoli.

Art. 61. W akcie urodzenia wymienia się z możliwie największą dokładnością:

- miejsce, datę i godzinę urodzenia dziecka;
- jego nazwisko, imię (imiona) i płeć;
- nazwisko, imię, zawód, miejsce urodzenia, datę urodzenia lub wiek i miejsce zamieszkania każdego z rodziców (jeżeli są małżeństwem, należy to zaznaczyć z podaniem nazwiska rodzowego matki);
- nazwisko, imię, zawód, wiek, miejsce zamieszkania zgłaszającego i tytuł, z którego wywodzi prawo do dokonania zgłoszenia.

Art. 62. Osoba ojca dziecka pozamażeńskiego będzie wymieniona w akcie jedynie na skutek jego oświadczenia.

P. 1) § 93 rozp. wyk.

2) Art. art. 46 i 48 prawa rodzinnego (poz. 9 nin. zeszytu).

Art. 63. (1) Osoba, która znajdzie dziecko nieznanymi rodzicami, winna w ciągu tygodnia zawiadomić o tym władzę administracji ogólnej pierwszej instancji, ewentualnie miejscowy organ Milicji Obywatelskiej lub zarząd gminy (miejski), które bezzwłocznie przekażą jej zgłoszenie.

(2) Władza administracji ogólnej pierwszej instancji przeprowadzi konieczne postępowanie wyjaśniające celem wyświetlenia okoliczności, w jakich dziecko zostało znalezione, ustali po zasięgnięciu opinii biegłych lekarzy przypuszczalny jego wiek, nada mu imię, ustali, jakie imiona mają być wpisane do aktu urodzenia jako i imiona rodziców, wystąpi do władzy administracji ogólnej drugiej instancji o nadanie nazwiska, następnie zaś zarządzi sporządzenie aktu urodzenia (ust. 4) i umieszczenie w Monitorze Polskim ogłoszenia, zawierającego wyniki postępowania wyjaśniającego, ustalenie wieku, imienia i nazwiska, wskazanie osoby lub instytucji, która objęła pieczę nad dzieckiem, oraz urzędu stanu cywilnego, w którym akt urodzenia został sporządzony.

(3) Osobie, która objęła pieczę nad dzieckiem, należy dać możność złożenia oświadczenia w sprawie brzmienia imienia i nazwiska przed ich nadaniem dziecku.

(4) Akt urodzenia zostanie sporządzony według przepisów ogólnych na podstawie zawiadomienia władzy administracji ogólnej pierwszej instancji z tym, że zawierać będzie ustalone przypuszczalne miejsce i datę urodzenia; tudzież nadane imię i nazwisko.

(5) Jeżeli stan cywilny dziecka zostanie następnie ustalony, należy postąpić stosownie do art. 56.

P. art. 13 dekretu z dnia 10.XI.1945 r. o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk (poz. 8 nin. zeszytu).

Art. 64. Jeżeli na terenie Państwa znajdzie się osoba dorosła, której stan cywilny nie może być ustalony wskutek jej ułomności fizycznej lub psychicznej, przepisy art. 63 będą odpowiednio stosowane, przy czym przepis ust. (3) stosuje się do osoby dorosłej.

Art. 65. (1) Jeżeli w dacie sporządzenia aktu urodzenia imię nie zostało jeszcze dziecku nadane, każde z rodziców może w ciągu trzech miesięcy od sporządzenia aktu podać to imię urzędnikowi stanu cywilnego. Po upływie tego terminu urzędnik stanu cywilnego wezwie ojca, a w razie jego nieobecności matkę do złożenia oświadczenia w tym przedmiocie w ciągu dwóch tygodni, a po bezskutecznym upływie tego terminu sam nada imię dziecku.

(2) Jeżeli imię dziecka wpisano do aktu na skutek zgłoszenia osoby obcej, każde z rodziców może żądać w ciągu trzech miesięcy od sporządzenia aktu wpisania innego imienia zamiast wpisanego.

Art. 66. Urzędnik stanu cywilnego odmówi wpisania imienia: a) ośmieszającego lub nieprzyzwoitego, b) w postaci skażonej lub niekształconej, c) w formie zdrobniałej, chyba że ta usamodzielniała się, d) w postaci regionalnej, nie używanej na pozostałym obszarze Państwa, e) imienia, którego posiadanie utrudnia współżycie w społeczeństwie.

Art. 67. (1) Jeżeli zgłoszenie urodzenia dziecka nastąpiło z opóźnieniem powyżej trzech miesięcy, urzędnik stanu cywilnego może sporządzić akt urodzenia jedynie na mocy zezwolenia okręgowej władzy nadzorczej po zbadaniu przez nią przyczyny tego opóźnienia.

(2) Koszty postępowania, związane z badaniem przyczyny opóźnienia, ponosi ten, kto zaniedbał zgłoszenia we właściwym terminie.

P. 1) §§ 94 i 123 rozp. wyk.
2) Art. art. 105 i 107 ust. 3) i 5) rozp. Prez. Rz. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. z r. 1928, poz. 341).

Art. 68. (1) W razie zawarcia przez rodziców dziecka pozamałżeńskiego związku małżeńskiego wpisuje się w akcie urodzenia dziecka wzmiankę dodatkową o uprawnieniu.

(2) Do zgłoszenia obowiązani są rodzice przy sporządzeniu aktu małżeństwa.

(3) Jeżeli rodzice nie dopełnili obowiązku, określonego w ust. (2), wniesienie wzmianki następuje na wniosek każdego interesowanego, zgłoszony w urzędzie stanu cywilnego, w którym sporządzony został akt urodzenia dziecka, przy czym fakt uprawnienia winien być wykazany dokumentami publicznymi.

P. 1) Art. 63 §§ 1 i 3 prawa rodzinnego (poz. 9 nin. zeszytu).

2) Art. 18 § 1 dekretu o postępowaniu przed władzą opiekuńczą (poz. 13 nin. zeszytu).

Art. 69. (1) Akt uznania dziecka lub nadania dziecku pozamałżeńskiemu nazwiska przez męża matki może być sporządzony przed każ-

dym urzędnikiem stanu cywilnego. Akt taki sporządza się w księdze urodzeń; może on dotyczyć kilkorga dzieci.

(2) Jeżeli uznanie zostało dokonane tylko przez ojca, urzędnik stanu cywilnego zawiadamia o nim w miarę możliwości dziecko, jeżeli jest pełnoletnie, a w razie jego niepełnoletności — matkę lub przedstawiciela ustawowego.

P. art. art. 52, 53, 64, 68, 69 § 1 Prawa rodzinnego (poz. 9 nin. zeszytu).

Art. 70. Rozporządzenie wykonawcze unormuje:

1) prowadzenie wykazu aktów urodzenia dzieci pozamałżeńskich, których ojciec lub matka nie zostali ujawnieni lub też ujawnieni w sposób nieuzasadniający wpisania ich do aktu urodzenia;

(2) zawiadamianie władzy opiekuńczej w przypadkach, gdy podstawa do jej ingerencji ujawni się w związku z wykonywaniem przez urzędnika stanu cywilnego obowiązków urzędowych;

(3) treść aktu uznania i nadania nazwiska dziecku pozamałżeńskiemu przez męża matki.

Rozdział XI.

O aktach małżeństwa.

Art. 71. (1) Celem udowodnienia swej prawnej zdolności do wstąpienia w związek małżeński przyszli małżonkowie winni przedstawić urzędnikowi stanu cywilnego odpisy skrócone swych aktów urodzenia.

(2) Jeżeli istnieje wątpliwość co do tego, czy osoba, wstępująca w związek małżeński, posiada obywatelstwo polskie, winna ona na żądanie urzędnika stanu cywilnego przedstawić dowód obywatelstwa polskiego.

(3) Cudzoziemiec obowiązany jest złożyć dowód zdolności do zawarcia małżeństwa według swego prawa ojczyściego.

P. 1) §§ 95 — 100 rozp. wyk.

2) Art. art. 3 i 4 prawa osobowego (poz. 6 nin. zeszytu).

3) Art. 14 Dekretu o postępowaniu przed władzą opiekuńczą (poz. 13 nin. zeszytu).

4) Art. art. 6, 7 i 10 § 1 i 2 Prawa małżeńskiego, (poz. 4 nin. zeszytu).

5) Art. XI przepisów wprowadzających prawo małżeńskie (poz. 5 nin. zeszytu).

6) Art. art. 12 i 13 prywatnego prawa międzynarodowego (poz. 15 nin. zeszytu).

7) Art. 4 Konwencji Haskiej (poz. 14 nin. zeszytu).

Art. 72. Jeżeli którykolwiek z przyszłych małżonków pozostawał już w związku małżeńskim, winien on przedstawić dowód ustania poprzedniego małżeństwa.

P. 1) § 101 rozp. wyk.

2) Art. 7 pkt. 1) prawa małżeńskiego (poz. 4 nin. zeszytu).

Art. 73. (1) Zawarcie związku małżeńskiego odbywa się w siedzibie urzędu stanu cywilnego.

go. Może odbyć się poza nią tylko w razie stwierdzonej niemożności stawienia się tam którejkolwiek z osób, wstępujących w związek małżeński.

(2) Świadkiem przy zawarciu małżeństwa może być każda osoba pełnoletnia, umiejąca czytać i pisać po polsku, korzystająca w pełni z praw cywilnych i obywatelskich praw honorowych. Nie może być świadkiem ten, kto stosownie do przepisów kodeksu postępowania karnego nie może składać zeznań w charakterze świadka pod przysięgą.

P. 1) § 102 rozp. wyk.

2) Art. art. 11, 12 i 13 Prawa małżeńskiego (poz. 4 nin. zeszytu).

Art. 74. Urzędnik stanu cywilnego sprawdza tożsamość osób, wstępujących w związek małżeński, po czym zwraca się do każdej z nich po kolei zapytaniem, czy chce zawrzeć małżeństwo z drugą osobą, której imię i nazwisko wymienia. Gdy oboje odpowiedzą twierdząco na pytanie urzędnika stanu cywilnego, ten ogłosi, że wobec publicznego zgodnego oświadczenia obojga małżeństwo ich jest zawarte według przepisów prawa cywilnego.

P. okólnik Ministra Administracji Publicznej Nr 20 z dnia 17 maja 1946 r. w sprawie ważności oświadczenia woli zawarcia małżeństwa (poz. 20 nin. zeszytu).

Art. 75. Dowodem zawarcia związku małżeńskiego jest akt małżeństwa.

P. art. art. 12 § 2 i 37 Prawa małżeńskiego (poz. 4 nin. zeszytu).

Art. 76. Akt małżeństwa zawiera:

1) imiona i nazwiska osób, wstępujących w związek małżeński, ich zawód i miejsce zamieszkania, miejsce i datę ich urodzenia;

2) imiona i nazwiska rodziców i ich miejsce zamieszkania;

3) imiona i nazwiska świadków, ich zawód i miejsce zamieszkania;

4) stwierdzenie, że osoby wstępujące w związek małżeński złożyły publicznie w obecności urzędnika stanu cywilnego zgodne oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński;

5) ewentualne oświadczenie żony o zachowaniu swego nazwiska rodowego obok nazwiska męża.

P. 1) §§ 103 — 104 rozp. wyk.

2) Art. 17 Prawa małżeńskiego (poz. 4 nin. zeszytu).

Rozdział XII.

O aktach zejścia.

Art. 77. Zgon człowieka lub znalezienie zwłok należy najpóźniej w ciągu dwudziestu czterech godzin zgłosić urzędnikowi stanu cywilnego, w którego okręgu nastąpił zgon lub znalezienie zwłok celem sporządzenia aktu zejścia.

P. § 105 rozp. wyk.

Art. 78. Jeżeli nie wiadomo, gdzie zgon nastąpił, sporządza się akt zejścia w urzędzie stanu cywilnego, w którego okręgu znaleziono zwłoki.

Art. 79. (1) W razie uznania osoby za zmarłą, akt jej zejścia sporządza się w księdze aktów zejścia w urzędzie stanu cywilnego tego okręgu, w którym osoba ta miała ostatnie zamieszkanie, w braku zaś takiego miejsca — w urzędzie stanu cywilnego w Warszawie, wyznaczonym przez Ministra Administracji Publicznej.

(2) Jeżeli okaże się, że uznany za zmarłego w rzeczywistości żyje, akt zejścia zostanie unieważniony na podstawie orzeczenia sądowego, uchylającego postanowienie o uznaniu za zmarłego.

P. 1) Art. art. 12 — 21 i 26 prawa osobowego (poz. 6 nin. zeszytu).

2) Art. art. 10 — 22 dekretu z dnia 29 sierpnia 1946 r. w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu (poz. 7 nin. zeszytu).

3) § 77 i 106 rozp. wyk.

4) pismo ok. Min. Admin. Publ. z dnia 31.X.1946 r. Nr IV Asc 2878/46 (poz. 24 nin. zeszytu).

Art. 80. Do zgłoszenia zgonu lub faktu znalezienia zwłok osoby o ustalonej tożsamości obowiązani są w następującej kolejności:

a) małżonek i dzieci zmarłego;

b) najbliżsi krewni i powinowaci, obecni w danej miejscowości;

c) właściciel lokalu, w którym nastąpił zgon lub znaleziono zwłoki;

d) każdy, kto był przy zgonie lub się o nim naocznie przekonał.

Art. 81. Jeżeli w sprawie zgonu zostało przeprowadzone dochodzenie urzędowe, zgon zostanie wpisany na podstawie pisemnego zgłoszenia właściwej władzy.

P. § 87 rozp. wyk.

Art. 82. Kto znalazł zwłoki osoby o nieustalonej tożsamości albo kto naocznie przekonał się o jej zgonie, winien natychmiast zawiadomić o tym bądź organ Milicji Obywatelskiej, bądź sołtysa, który z kolei zawiadamia urzędnika stanu cywilnego.

Art. 83. Urzędnik stanu cywilnego sporządza akt zejścia:

a) po przedstawieniu mu świadectwa lekarskiego (karty zgonu), stwierdzającego zgon i jego przyczynę i wydane przez lekarza, który leczył chorego w ostatniej chorobie, lub lekarza urzędowego albo ogładacza zwłok lub

b) po osobistym naocznym stwierdzeniu faktu zgonu.

Art. 84. Minister Administracji Publicznej ustali w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej sposób sporządzenia aktów zejścia osób poległych lub zmarłych z ran wskutek działań wojennych, których zgon nie mógł być stwierdzony w trybie, przewidzianym w prze-

pisach o rejestracji stanu cywilnego osób wojskowych.

Art. 85. (1) Zwłoki mogą być pochowane dopiero po przedstawieniu zaświadczenia urzędnika stanu cywilnego o sporządzeniu aktu zejścia.

(2) Jeżeli w nadzwyczajnym przypadku pogrzeb odbył się przed sporządzeniem aktu zejścia, późniejsze jego sporządzenie wymaga zezwolenia okręgowej władzy nadzorczej, wydanego po zbadaniu przez nią stanu faktycznego.

P. 1) §§ 107 i 109 (1) pkt. 9) rozp. wyk

2) Ustawę z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzeniu przyczyny zgonu (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 359):

„Art. 3. 1) Zgon i jego przyczyna winny być ustalone przez lekarza, leczącego chorego w ostatniej chorobie.

2) W razie niemożności dopełnienia przepisów pkt. 1) stwierdzenie zgonu i jego przyczyny winno nastąpić w drodze oględzin, dokonywanych przez lekarza urzędowego danej gminy lub w razie jego braku przez inną osobę, powołaną do tych czynności przez władze gminne, przyczynnę kosztów tych oględzin i wystawionego świadectwa nie mogą obciążać rodziny zmarłego.

4) Osoby, wymienione w ust. 1 i 2, stwierdzają zgon i jego przyczynę w sporządzonych w tym celu kartach zgonu. Karty zgonu winny być wypełnione w dwóch dla każdego przypadku zgonu egzemplarzach według formularzy, których treść oraz sposób wypełniania określa Minister Spraw Wewnętrznych. 1)

5) Jeden z egzemplarzy karty zgonu ma służyć dla celów pochowania zwłok, drugi zaś dla celów statystycznych.

6) Pochowanie zwłok, bądź przekazanie ich władzom uniwersyteckim bez uprzedniego stwierdzenia zgonu i jego przyczyny w karcie zgonu w myśl przepisów niniejszej ustawy jest wzbronione.

Art. 14. Naruszenie przepisów niniejszej ustawy, jak również rozporządzeń, wydanych na jej podstawie, ulega w drodze administracyjnej karze aresztu do 6-ciu tygodni i grzywny do 500 złotych lub jednej z tych kar.

3) §§ 16 i 17 rozp. Ministra Opieki Społecznej z dnia 29.XI.1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzeniu przyczyny zgonu (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 103 ex 1934 r.):

„§ 16. Lekarz, który leczył chorego w ostatniej chorobie, jest obowiązany stwierdzić zgon i jego przyczynę oraz wypełnić w dwóch egzemplarzach odpowiednią część karty zgonu i nie może uzależnić wykonania tych czynności od uiszczenia za nie wynagrodzenia. Lekarz i oglądacze zwłok, powołani w myśl § 14, ust. 2 obowiązani są nie później, niż w ciągu 12 godzin po otrzymaniu wezwania udać się na miejsce, w którym znajdują się zwłoki, i po ich obejrzeniu oraz po zasięgnięciu uzupełniających wiadomości od otoczenia bezpłatnie wypełnić odpowiednią część karty zgonu w dwóch egzemplarzach.

Wzór karty zgonu jest inny dla lekarza (załącznik Nr 1) i inny dla oglądacza zwłok (załącznik Nr 2).

Odcinek drugiej karty, zawierający przyczynę zgonu, podaną przez lekarza i stanowiącą tajemnicę lekarską, powinien być zaklejony przez lekarza, który kartę wypełnił.

Do czasu ustanowienia oglądacza zwłok (art.

¹⁾ obecnie Minister Administracji Publicznej.

16) w miejscowości, w której niema lekarza, kartę zgonu według wzoru dla oglądacza zwłok wypełnia urząd gminny.

§ 17. Wypełnione egzemplarze karty zgonu otrzymuje osoba, która zajmuje się pochowaniem zwłok. Osoba ta winna jest przedłożyć wymienione egzemplarze karty zgonu w urzędzie gminnym miejsca zgonu celem wypełnienia przez ten urząd danych personalnych, wyszczególnionych w karcie zgonu.

Kartę pierwszą urząd gminny wręcza osobie, zajmującej się pochowaniem zwłok, celem przedłożenia jej właściwemu urzędowi stanu cywilnego dla sporządzenia aktu zejścia, poczym karta ta służy jako pozwolenie na pochowanie zwłok. Kartę drugą urząd gminny przesyła w ciągu tygodnia do powiatowej władzy administracji ogólnej (lekarza powiatowego), właściwej dla miejsca zgonu.

Art. 86. (1) W akcie zejścia wymienia się z możliwie największą dokładnością:

a) datę, godzinę oraz miejsce zgonu lub znalezienia zwłok;

b) imiona, nazwisko, stan cywilny, zawód, przynależność państwową (jeżeli nie jest polska) oraz miejsce zamieszkania zmarłego, a nadto datę i miejsce jego urodzenia lub przypuszczalny wiek;

c) imiona i nazwisko małżonka osoby zmarłej, a jeżeli małżonek ten żyje, ponadto jego zawód i miejsce zamieszkania;

d) imiona i nazwiska rodziców zmarłego, a jeżeli osoby te żyją, ponadto ich zawód i miejsce zamieszkania;

e) imiona i nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania osoby zgłaszającej zgon.

(2) Jeżeli zgłaszający nie ma wiadomości o niektórych spośród powyższych danych, należy to zaznaczyć.

P. § 75 (3) rozp. wyk.

Art. 87. Jeżeli tożsamość osoby zmarłego nie jest ustalona, urzędnik stanu cywilnego sporządzi akt zejścia, w którym wymienia:

a) datę, godzinę, miejsce i okoliczności znalezienia zwłok oraz ich stan;

b) płeć oraz przypuszczalny wiek zmarłego;

c) znaki rozpoznawcze zwłok;

d) odzież oraz inne przedmioty, znalezione przy zmarłym wraz z ich opisem.

Art. 88. (1) Jeżeli akt zejścia osoby zmarłej nie został sporządzony, fakt zgonu i jego datę ustala sąd.

(2) Prawomocne postanowienie sądu, ustalające zgon, ma moc aktu zejścia.

(3) Jeżeli okaże się, że postanowienie sądu nie odpowiada rzeczywistości, postanowienie to może być każdego czasu uchylone.

(4) Właściwość sądu i tryb postępowania sądowego w tym przedmiocie normują przepisy szczególne.

P. §§ 77 i 106 rozp. wyk.

Rozdział XIII.

O opłatach.

Art. 89. (1) Minister Administracji Publicznej wyda w drodze rozporządzenia taryfę opłat za

czynności urzędów stanu cywilnego i władz nadzorczych.

(2) Nie podlegają opłacie:

- a) sporządzenie aktu urodzenia, uznania oraz zejścia;
- b) wyciągi dla celów ewidencji ludności, powszechnego obowiązku wojskowego, szkolnictwa powszechnego, opieki społecznej i ubezpieczeń społecznych;
- c) czynności, wykonane na żądanie władz nadzorczych lub prokuratora oraz na żądanie władz obcych, o ile umowy międzynarodowe przewidują zwolnienia od opłat;
- d) zawarcie związku małżeńskiego oraz wydanie wyciągów lub odpisów, o ile chodzi o osoby, których niezamożność została udowodniona.

P. 1) §§ 108 — 114 rozp. wyk.

2) Art. 1. (1) dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o zmianie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 14. poz. 100):

„W ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 64, poz. 404), zmienionej art. 3 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 15) oraz art. 16 dekretu z dnia 10 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 310), wprowadza się zmiany następujące:

1) opłaty stemplowe, oznaczone stałą kwotą pieniężną przewidziane w artykułach: 58 ustęp ostatni, 65 ustęp przedostatni, 67 ustęp ostatni, 81 ustęp przedostatni, 82 ustęp drugi, 84 ustęp drugi, 88 ustęp pierwszy, 93 punkty a) i b), 95 punkt b), 111 ustęp pierwszy, drugi i czwarty, 117 ustęp pierwszy, 118 ustęp pierwszy, 126 punkt 2), 130, 134 ustęp drugi, 139 ustęp drugi, 145, 146, 147, 149, 154, 155, 157, 158 i 159 podwyższa się dziesięciokrotnie; 2) w art. 127 ustęp ostatni wyrazy: „1 zł” zastępuje się wyrazami: „10 zł”.

3) okólnik Min. Adm. Publ. Nr 28 z dnia 13 czerwca 1946 r. o opłatach stemplowych od podań i świadectw, dotyczących się Urzędu Stanu Cywilnego (poz. 22 nin. zeszytu).

Rozdział XIV.

Przepisy karne.

Art. 90. (1) Kto, będąc obowiązany do zgłoszenia urzędnikowi stanu cywilnego urodzenia lub zejścia, nie czyni tego w czasie właściwym, podlega grzywnie od 20 do 500 złotych.

(2) Grzywny nie wymierza się, jeżeli pomimo niedokonania zgłoszenia przez osobę do tego obowiązana akt stanu cywilnego został sporządzony we właściwym czasie.

(3) Orzekanie o karach, przewidzianych w ust. (1), należy do władz administracji ogólnej.

Rozdział XV.

Przepisy końcowe.

Art. 91. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Administracji Publicznej i Sprawiedliwości.

Art. 92. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

2.

DEKRET

z dnia 25 września 1945 r.

Przepisy wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 listopada 1945 r. Nr 48, poz. 273).

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. I. (1) Z dniem wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego tracą moc dotychczasowe przepisy w przedmiotach, unormowanych w tym prawie.

(2) W szczególności tracą moc przepisy, wymienione w artykułach następujących, wraz z wszystkimi późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Art. II. Uchyla się:

1) art. 43 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1928 r. o prawie lotniczym (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 69, poz. 437);

2) art. 12 i 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o stosunku Państwa do Wschodniego Kościoła Starobrzędowego, nie posiadającego hierarchii duchownej (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 363); ponadto w art. 15 zdanie 1 i 2 skreśla się wyrazy „i prowadzenia ksiąg stanu cywilnego”;

3) art. 31 ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 240); ponadto w art. 48 skreśla się wyrazy „a w zakresie spraw aktów stanu cywilnego Ministrowi Spraw Wewnętrznych”;

4) art. 20 ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 241); ponadto w art. 23 skreśla się wyrazy „za czynności, związane z prowadzeniem ksiąg stanu cywilnego, tudzież”, a w art. 34 wyrazy „a w zakresie spraw aktów stanu cywilnego Ministrowi Spraw Wewnętrznych”;

5) art. 36 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 613);

6) art. 75 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 listopada 1938 r. o stosunku Państwa

stwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 597);
 7) rozkaz Ministra Spraw Wojskowych K.B. 4845 w sprawie prowadzenia metryk śmierci osób wojskowych (Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 1, poz. 13 z r. 1920);
 8) pkt. 9 rozkazu Ministra Spraw Wojskowych D.O.M. 13 Rel. o ogólnych postanowieniach co do Mułły Wojskowego (Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 93, poz. 3583 z r. 1919);
 9) pkt. 20 statutu, załączonego do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów i Ministra Spraw Wojskowych oraz Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 listopada 1926 r. w sprawie organizacji kościelstwa duchowieństwa wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 124, poz. 714);
 10) art. 24 i 25 prawa o wykroczeniach.

Art. III. Uchyła się:

- 1) art. 1354, 1356, 1356^b, 1460^{aa}, ^{aa}, 1624 i 1647 — 1652 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., utrzymane w mocy art. XVII § 1 pkt 8, 10 i 12 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;
- 2) uchwałę Komitetu Ministrów z dnia 17/30 kwietnia 1905 r. o księgach stanu cywilnego staroobrzędowców (Zb. pr. i rozp. Nr 63, poz. 526);
- 3) uchwałę Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 1907 r. o księgach stanu cywilnego staroobrzędowców (bezpowców) (Zb. pr. i rozp. Nr 25, poz. 227);
- 4) uchwałę Rady Ministrów z dnia 16/29 czerwca 1913 r. o uprawnieniu małżeństw staroobrzędowców i członków sekt, niezapisanych do ksiąg metrykalnych, jak również małżeństw, zawartych według obrzędów wyznań nieprawosławnych przez osoby, uważane za prawosławne przed wydaniem ukazu z dnia 17 kwietnia 1905 r. (Zb. pr. i rozp. Nr 135, poz. 1171);
- 5) ustawę z dnia 1 lipca 1926 r. o aktach (metrykach) urodzenia dzieci nieznanego rodziców na obszarze b. zaboru rosyjskiego (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 413).

Art. IV. Uchyła się:

- 1) art. 5—12 dekretu Króla Saskiego z dnia 23 lutego 1809 r. (Dz. pr. Ks. Warsz. t. I, str. 195);
- 2) postanowienie Ks. Namiestnika z dnia 14 stycznia 1817 r. (Dz. pr. t. III, str. 28);
- 3) postanowienie Ks. Namiestnika z dnia 28 września 1824 r. (Dz. pr. t. IX, str. 62);
- 4) postanowienie Ks. Namiestnika z dnia 3 listopada 1825 r. o utrzymywaniu i prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego (Dz. pr. t. XI, str. 15);
- 5) art. 71 — 142 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;
- 6) rozporządzenia Komisji Rządowej Wyznań Rel. i Ośw. Publ. z dnia 29 grudnia 1825 r. Nr 20480 i z dnia 26 marca 1827 r. Nr 8331/1250

oraz Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 14 lipca 1827 r. Nr 6175 o zapowiedziach osób wyznania mojżeszowego i mahometańskiego;

7) rozporządzenia Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 11 maja 1829 r. Nr 4077 oraz z dnia 23 października 1874 r. Nr 6584 o prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego menonitów;

8) postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 7 września 1830 r. o zaprowadzeniu okręgów dozorów bóżniczych i oznaczeniu powinności rabinów (Dz. pr. t. XIII, str. 147);

9) rozporządzenia Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia 7 kwietnia 1837 r. Nr 2796 oraz z dnia 10/22 lutego 1850 r. Nr 792/5487 o księgach stanu cywilnego filiponów;

10) rozporządzenie Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 1 września 1851 r. Nr 14896;

11) postanowienie Komitetu Urządzącego z dnia 10 listopada 1868 r., art. 1876 o datowaniu aktów stanu cywilnego;

12) postanowienia Komitetu Urządzącego z dnia 24 października 1869 r., art. 2821, oraz z dnia 15 stycznia 1871 r., art. 3188, o prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich;

13) pkt. 2 przepisów z dnia 6/18 sierpnia 1876 r. o podziale niektórych obowiązków dawnych sądów (Zb. pr. i rozp. Nr 79, poz. 812);

14) uwagę do art. 3 zdania Rady Państwa z dnia 27 marca 1879 r. o księgach stanu cywilnego baptystów (Zb. pr. i rozp. Nr 59452);

15) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 marca 1880 r. o księgach stanu cywilnego baptystów (Zb. pr. i rozp. Nr 33, poz. 252);

16) zdanie Rady Państwa z dnia 30 maja 1894 r. o sprawdzaniu ksiąg stanu cywilnego duchownych prawosławnych (Pełny Zb. Pr. Ces. Ros. Nr 10682);

17) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 grudnia 1900 r. Nr 5383 o prowadzeniu ksiąg stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich w Lublinie;

18) Zdanie Rady Państwa z dnia 4/17 czerwca 1901 r. o zwolnieniu sędziów pokoju od obowiązków zaświadczenia i sprawdzania ksiąg stanu cywilnego (Zb. pr. i rozp. Nr 67, poz. 1346);

19) uchwałę Rady Ministrów zatwierdzoną dnia 29 kwietnia 1909 r. o zapisywaniu wzmianki o małżeństwie w akcie urodzenia (Zb. pr. i rozp. Nr 90, poz. 715);

20) art. 6 ustawy z dnia 11/24 marca 1912 r. o wyznawcach nauki mariawitów (Zb. pr. i rozp. Nr 15, poz. 516).

Art. V. Uchyła się ze Zводу Praw:

- 1) z tomu IX ks. II — art. 859 — 955;
- 2) z tomu XI cz. I ks. I — art. 250 ust. 1 pkt. 6; ks. II — art. 306, 455 — 458, 460, 837, 838, 906, 984 uwaga, 1032 uwaga (według uzu-

pełnienia 1902 r.) i 1108 wraz z uwagą; ks. IV — art. 1285, 1286 i 1291; ks. V — art. 1304 punkt 2 b), 1325 pkt 3 i 1329; ks. VI — art. 1348.

Art. VI. Uchyła się:

1) patent z dnia 20 lutego 1784 r. względem metryk chrztu, ślubów i pogrzebów (Józ. Zb. ust. IV Nr 113 i Kontynuacja, Piller 1784, str. 30);

2) patent z dnia 21 lutego 1784 r., jakim sposobem metryka napisana być ma przy oglądaniu trupów (Kontynuacja, Piller 1784, str. 36);

3) pkt. ff dekretu nadwornego z dnia 15 stycznia 1787 r. o mocy dowodowej metryk (Zb. u. s. Nr 621);

4) patent z dnia 16 października 1787 r. o warunkach wymaganych przy zapisywaniu ojca nieslubnego (Zb. u. s. Nr 733);

5) dekret nadworny z dnia 21 października 1796 r. o prowadzeniu list urodzin, ślubów i zgonów (dla Galicji Zachodniej) (Zb. p. p. IX Nr 41);

6) rozporządzenie z dnia 21 października 1796 r. o porządku oględzin zmarłych (Zb. p. p. IX Nr 42);

7) § 164 kodeksu cywilnego austriackiego;

8) dekret kancelarii nadwornej z dnia 27 kwietnia 1812 r. o zapobieganiu nieprawidłowościom w metrykach chrztu (Zb. p. p. XXXVIII Nr 59);

9) dekret kancelarii nadwornej z dnia 21 października 1813 r. o prowadzeniu ksiąg urodzonych wraz z instrukcją (Zb. p. p. XLI Nr 49);

10) dekret kancelarii nadwornej z dnia 13 stycznia 1814 r. o wpisaniu nazwiska matki nieslubnego dziecka (Zb. p. p. XLII Nr 7);

11) dekret kancelarii nadwornej z dnia 22 grudnia 1814 r. o zoświadczeniach, wymaganych przy małżeństwie od cudzoziemców (Zb. u. s. Nr 1118);

12) dekret kancelarii nadwornej z dnia 22 lutego 1817 r. o postępowaniu w braku metryki oraz zezwolenia na małżeństwo małoletniego (Zb. u. s. Nr 1319);

13) dekret kancelarii nadwornej z dnia 18 marca 1819 r. o nadsyłaniu władzom tabeli ślubów, urodzeń oraz zgonów (Zb. p. p. XLVII Nr 43);

14) dekret kancelarii nadwornej z dnia 2 lipca 1825 r. o wpisywaniu nazwiska położnej do metryki urodzenia (Zb. p. p. LIII Nr 63);

15) dekret kancelarii nadwornej z dnia 22 grudnia 1826 r. o uwalnianiu od dostarczania metryki chrztu (Zb. u. s. Nr 2242);

16) dekret kancelarii nadwornej z dnia 26 listopada 1829 r. L. 27801 o prowadzeniu metryk akatolików (Zb. p. p. LVII Nr 141);

17) rozporządzenie gubernialne z dnia 26 marca 1830 r. L. 13431 o kontroli urzędów cyrkulowych nad księgami metrykalnymi (Zb. u. prow. Nr 49);

18) rozporządzenie gubernialne z dnia 17 grudnia 1834 r. L. 76770 o sposobie pisania ksiąg metrykalnych (Zb. u. prow. Nr 200);

19) cesarskie postanowienie z dnia 20 czerwca 1835 r. o prowadzeniu ksiąg ślubów i chrztów oraz o zapisywaniu ojców dzieci nieslubnych, ogł. dekretem kancelarii nadwornej z dnia 27 czerwca 1835 r. L. 16406 (Zb. p. p. Nr 97) i rozporządzeniem gubernialnym z dnia 1 sierpnia 1835 r. L. 43591 (Zb. u. prow. Nr 159);

20) dekret kancelarii nadwornej z dnia 19 lutego 1836 r. L. 4286/552 o przechowywaniu metryk zmarłych (Zb. p. p. LXIV Nr 38);

21) dekret gubernialny z dnia 21 października 1836 r. L. 58446 o poprawianiu błędów zaśniętych przy spisaniu metryk (Zb. u. prow. Nr 159);

22) dekret gubernialny z dnia 6 października 1837 r. L. 58741 o odpowiedzialności za nieporządne prowadzenie ksiąg metrykalnych (Zb. u. prow. Nr 181);

23) rozporządzenie gubernialne z dnia 27 kwietnia 1839 r. L. 7664 o porządnym prowadzeniu metryk (Zb. u. prow. Nr 72);

24) rozporządzenie gubernialne z dnia 20 listopada 1840 r. L. 76480 o wpisywaniu imion i nazwisk rodowych oraz stanu rodziców do metryk ślubów (Zb. u. prow. Nr 175);

25) dekret kancelarii nadwornej z dnia 5 kwietnia 1844 r. L. 10573 o późniejszym wpisie do ksiąg na zlecenie władz krajowych (Zb. u. s. Nr 799);

26) reskrypt Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z dnia 22 września 1852 r. L. 37230 o ogólnym wydawaniu wyciągów z metryk chrztu osobom nieznanym;

27) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 listopada 1859 r. L. 10901 o prostowaniu błędów w metrykach;

28) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 25 sierpnia 1860 r. o rejestrowaniu wypadków urodzin i zgonu osób cywilnych na statkach handlowych i wojennych (Dz. u. p. austr. Nr 210);

29) ustawę z dnia 10 lipca 1868 r. o mocy dowodowej izraelickich metryk (Dz. u. p. austr. Nr 12 z r. 1869);

30) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12 września 1868 r. L. 3649/M.I. o wpisie przy legitymacji dziecka;

31) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 lipca 1870 r. L. 10148 o zapisywaniu w metryce urodzenia dnia śmierci zmarłego przed 23 rokiem życia;

32) rozporządzenie Ministerstw Spraw Wewnętrznych, Wyznań i Sprawiedliwości z dnia 20 października 1870 r. o wewnętrznym urzędowaniu i prowadzeniu metryk urodzenia, zaśnięcia i zejścia dla osób, nienależących do żadnego prawnie uznanego kościoła lub społeczności religijnej (Dz. u. p. austr. Nr 128);

33) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 kwietnia 1873 r. L. 13505 o świadectwach osobistej zdolności krajowca do zawarcia małżeństwa zagranicą;

34) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 15 marca 1875 r. L. 12944 o prowadzeniu metryk izraelitów w Galicji wraz z instrukcją, ogłoszone rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 14 września 1876 r. (Dz. u. kraj. Nr 55);

35) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 16 września 1875 r. L. 1767 oraz obwieszczenie Namiestnictwa z dnia 25 września 1875 r. L. 47131 o języku metryk, wypisów z nich i świadectw (Dz. u. kraj. Nr 66);

36) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 8 listopada 1877 r. o wewnętrznym urządzeniu i utrzymywaniu ksiąg dla członków kościoła starokatolickiego (Dz. u. p. austr. Nr 100);

37) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 1878 r. L. 16466 o prowadzeniu metryk przez ewangelickich duszpasterzy;

38) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 28 października 1879 r. L. 11409 o treści świadectw osobistej zdolności do zawarcia małżeństwa zagranicą;

39) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 7 sierpnia 1880 r. L. 9842 o wzywaniu do stawienia się w sprawach metrykalnych;

40) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 6 sierpnia 1882 r. L. 16258 o imatrykulacji aktu małżeństwa, zawartego w drodze delegacji i aktu zejścia osoby pogrzebanej w innym okręgu, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dn. 14 listopada 1882 r. L. 56129;

41) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 14 października 1882 r. L. 10531 o zapisywaniu ślubów świeckich do metryk parafialnych, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 13 marca 1883 r. L. 64490 z 1882 r.;

42) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 16 sierpnia 1883 r. L. 8157 o sporządzeniu wpisu, jeżeli ewangelika pogrzebano na katolickim cmentarzu, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 5 września 1883 r. L. 53481;

43) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 7 listopada 1884 r. L. 12350 o wpisie legitymacji per subsequens matrimonium, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 30 listopada 1884 r. L. 71842;

44) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 2 lipca 1886 r. L. 7245 o niewpisywaniu do ksiąg płodów nierozwiniętych;

45) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10 sierpnia 1886 r. L. 7191 z 1884 r. o imatrykulacji aktów dokonanych

przez nieprzynależnego duszpasterza, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 27 sierpnia 1886 r. L. 53506;

46) rozporządzenie ministerialne z dnia 5 marca 1887 r. L. 16154 o aktach małżeństw zawartych zagranicą, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 24 marca 1887 r. L. 15202;

47) § 17 ustawy z dnia 21 marca 1890 r. o urządzeniu stosunków prawnych zewnętrznych społeczności religijnej izraelskiej (Dz. u. p. austr. Nr 57);

48) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 22 sierpnia 1890 r. L. 11063 o dodatkowym wpisie imienia chrzestnego;

49) § 29 ust. 3 obwieszczenia Ministra Wyznań i Oświecenia z dnia 15 grudnia 1891 r. o ustawie Kościoła Ewangelickiego z dnia 9 grudnia 1891 r. (Dz. u. p. austr. Nr 4/1892);

50) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 1892 roku L. 11890/1891 o legitymacji dzieci przedślubnych, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa z dnia 3 kwietnia 1892 r. L. 26420;

51) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 4 kwietnia 1894 r. L. 27896 o uwidocznieniu w metrykach ślubu tylko unieważnienia i rozwiązania, nie zaś rozłączenia, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa L. 28784;

52) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 30 lipca 1895 r. L. 13172 o nadsyłaniu sądom wykazu zmarłych;

53) rozporządzenie Ministerstwa Wyznań z dnia 7 listopada 1895 r. L. 1681 o zarządzeniach bezpieczeństwa przy przechowywaniu metryk;

54) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 25 stycznia 1897 r. L. 31989/1896 o legitymacji dzieci przedślubnych, ogłoszone okólnikiem Namiestnictwa L. 9810;

55) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 29 grudnia 1903 r. L. 55205 o poprawianiu metryk;

56) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 21 sierpnia 1906 r. L. 15596 o wpisywaniu nieżwwo urodzonych;

57) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 21 października 1906 r. L. 44498 o obowiązku prostowania metryk;

58) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 1906 r. L. 26714 o prostowaniu przez sądy (Dz. urz. austr. Min. Sprawiedl. Nr 24);

59) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 grudnia 1906 r. L. 50534 o wydawaniu wyciągów metrykalnych do celów służbowych;

60) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 7 stycznia 1907 r. L. 56699/1906 o redagowaniu tekstu poprawek;

61) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 21 maja 1907 r. L. 6433 o za-

mykaniu ksiąg metrykalnych, prowadzonych przez ewangelickich duszpasterzy;

62) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 17 czerwca 1907 r. L. 7215 o legitymacji dzieci przedślubnych (Dz. urz. austr. Min. Sprawiedl. z 1918 r., str. 44).

Art. VII. Uchyła się:

1) ustawę z dnia 4 maja 1870 r. o zawieraniu małżeństw i o rejestracji stanu cywilnego za granicą przez osoby należące do państw związkowych (Dz. u. Związku Półn.-Niem., str. 599) w brzmieniu, nadanym jej przez art. 40 ustawy wprowadzającej do kodeksu cywilnego (Dz. u. Rzeszy z 1896 r., str. 614);

2) ustawę z dnia 6 lutego 1875 r. o rejestracji stanu cywilnego i o zawieraniu małżeństw (Dz. u. Rzeszy, str. 23) wraz ze wszystkimi rozporządzeniami i zarządzeniami, wydanymi celem wykonania tej ustawy przez naczelne władze rządzące Prus, a w szczególności przez Ministra Spraw Wewnętrznych;

3) cesarskie rozporządzenie z dnia 4 listopada 1875 r. o rejestracji stanu cywilnego osób wojskowych poza granicami Rzeszy lub na okrętach wojennych (Dz. u. Rzeszy, str. 313);

4) cesarskie rozporządzenie z dnia 20 stycznia 1879 r., dotyczące czynności urzędników stanu cywilnego odnośnie tych osób wojskowych, które opuściły swój garnizon po mobilizacji (Dz. u. Rzeszy, str. 79), zmienione cesarskimi rozporządzeniami z dnia 7 września 1915 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 583, 584) i z dnia 18 maja 1916 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 405, 406);

5) obwieszczenie Rady Związkowej z dnia 25 marca 1899 r., zawierające przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 6 lutego 1875 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 225);

6) cesarskie rozporządzenie z dnia 20 lutego 1906 r., dotyczące czynności urzędników stanu cywilnego odnośnie tych osób wojskowych cesarskiej marynarki, które a) nie mają garnizonu w obrębie Rzeszy Niemieckiej lub b) opuściły go po mobilizacji, jak również c) odnośnie wszystkich osób wojskowych, znajdujących się na oddanych do służby okrętach lub innych statkach cesarskiej marynarki (Dz. u. Rzeszy, str. 359), zmienione cesarskimi rozporządzeniami z dnia 15 lutego 1915 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 105) i z dnia 18 maja 1916 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 405);

7) rozporządzenie Rady Związkowej z dnia 25 listopada 1915 r. o odtworzeniu zniszczonych rejestrów stanu cywilnego (Dz. u. Rzeszy, str. 779) wraz z postanowieniem wykonawczym Kanclerza Rzeszy z dnia 12 kwietnia 1916 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 289);

8) rozporządzenie Rady Związkowej z dnia 18 stycznia 1917 r. o rejestracji urodzeń i zgonów obywateli niemieckich za granicą (Dz. u. Rzeszy, str. 55) wraz z przepisami wykonawczymi Kanclerza Rzeszy z dnia 15 października 1917 r. (Dz. u. Rzeszy, str. 903);

9) ustawę z dnia 22 listopada 1921 r. o podwyższeniu taryfy opłat, ustanowionej dla urzędów stanu cywilnego b. dzielnicy pruskiej (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 721);

10) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 sierpnia 1924 r. w sprawie podwyższenia taryfy opłat dla urzędników stanu cywilnego na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 760).

Art. VIII. Uchyła się:

1) ustawę z dnia 11 czerwca 1920 r. o stanie cywilnym (Dz. u. Rzeszy, str. 1209);

2) rozporządzenie z dnia 23 grudnia 1920 r. o rejestracji stanu cywilnego osób wojskowych (Dz. u. Rzeszy z 1921 r., str. 28);

3) ustawę z dnia 8 marca 1922 r. o uproszczonym postępowaniu w sprawach zapowiedzi (Dz. u. Rzeszy, str. 169).

Art. IX. Uchyła się węgierską ustawę XXXIII z r. 1894 o metrykach państwowych.

Art. X. Pozostaje w mocy art. 5 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach przy regulacji hipotecznej (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 241) z tym, że zamiast wyciągów, sporządzonych według wzorów, podanych w załącznikach do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 11 lipca 1938 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o wzorach wyciągów z akt stanu cywilnego, przeznaczonych dla celów pierwsiastkowej regulacji hipotecznej (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 386) wydawane będą odpisy skrócone, przewidziane w art. 39 prawa o aktach stanu cywilnego.

Art. XI. W tych częściach Państwa, w których rejestracja stanu cywilnego odbywała się dotychczas na zasadzie wyznaniowego podziału zakresu właściwości urzędników stanu cywilnego (prowadzących metryki), ustaje z chwilą zorganizowania urzędu stanu cywilnego stosownie do art. 3—10 prawa o aktach stanu cywilnego prawo dotychczasowych urzędników stanu cywilnego (prowadzących metryki) do wykonywania czynności oprócz przewidzianych w niniejszym dekrete — ze skutkami dla stosunków pozakościelnych. Czynności dokonane wbrew przepisowi niniejszego artykułu po tej dacie nie mają mocy prawnej.

Art. XII. (1) Osoby świeckie, które do dnia wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego prowadziły dotychczasowe księgi stanu cywilnego (metrykalne), przekazażą je urzędowi stanu cywilnego, utworzonym stosownie do prawa o aktach stanu cywilnego, w terminie określonym przez Ministra Administracji Publicznej.

(2) Osoby duchowne, które do dnia wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego prowadziły dotychczasowe księgi stanu cywilnego (metrykalne), zachowują je nadal w swym posiadaniu.

(3) W przypadku, gdy księga stanu cywilnego istnieje tylko w jednym egzemplarzu, przechowywanym przez osobę duchowną wymienioną w ust. (2), bądź z tej przyczyny, że na danym obszarze prawnym księgi stanu cywilnego (metrykalne) odnośnego wyznania były prowadzone bez wtóropisów, bądź też że księga wtóropisów uległa zniszczeniu, zaginęła lub została wywieziona wskutek działań wojennych lub wydarzeń związanych z wojną, Minister Administracji Publicznej może nakazać osobie duchownej, wymienionej w ust. (2), przekazanie tej księgi na stałe urzędowi stanu cywilnego utworzonemu stosownie do prawa o aktach stanu cywilnego bądź w drodze zarządzenia indywidualnego, bądź też w drodze zarządzenia ogólnego, skierowanego do wszystkich osób duchownych, w których posiadaniu znajdują się dotychczasowe księgi stanu cywilnego (metrykalne) na danym obszarze prawnym lub jego części.

P. § 115 rozp. wyk.

Art. XIII. (1) Władze i urzędy świeckie (władze administracji ogólnej, sądy i t. p.) i duchowne, które w chwili wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego przechowywały księgi wtóropisów (księgi duplikatów, rejestry uboczne i t. p.) przekażą je władzom, powołanym do przechowywania ksiąg wtóropisów stosownie do art. 20 prawa o aktach stanu cywilnego, w terminie, określonym przez Ministra Administracji Publicznej.

(2) Wtóropisy ksiąg, których pierwszy egzemplarz stosownie do przepisu art. XII ust. (2) pozostanie w posiadaniu osób duchownych, będą przekazane nowoutworzonym urzędom stanu cywilnego.

P. § 116 rozp. wyk.

Art. XIV. (1) Osoby wymienione w art. XII oraz władze wymienione w art. XIII wydają nadal wypisy na podstawie ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych), będących w ich posiadaniu, a mianowicie wyciągi i odpisy, o których mowa w art. 37—39 prawa o aktach stanu cywilnego.

(2) Po przekazaniu ksiąg na stałe nowoutworzonym urzędom stanu cywilnego wypisy będą wydawane przez te urzędy.

(3) Władze i osoby, do których należy wydawanie wyciągów i odpisów z ksiąg dotychczas prowadzonych stosownie do ust. (1), mogą pobierać za nie do chwili przekazania tych ksiąg opłaty w wysokości, przewidzianej w taryfie dla urzędów stanu cywilnego, która zostanie dla urzędów stanu cywilnego, która zostanie wydana stosownie do przepisu art. 89 ust. (1) prawa o aktach stanu cywilnego.

P. § 117 rozp. wyk.

Art. XV. Osoby, wymienione w art. XII, podlegają w zakresie utrzymywania ksiąg i wydawania wypisów nadzorowi władz nadzorczych, karom porządkowym, odpowiedzialności cywilnej i karnej narówni z urzędnikami stanu cywilnego stosownie do przepisów pra-

wa o aktach stanu cywilnego. Szczegółowe przepisy w tej mierze wyda w drodze rozporządzenia Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Obrony Narodowej.

Art. XVI. (1) Przepisy prawa o aktach stanu cywilnego w sprawie wypisów z ksiąg stanu cywilnego, wzmianek dodatkowych, sprostowania lub unieważnienia aktu oraz odtworzenia utraconej księgi lub aktu stanu cywilnego (art. 31, 33, 34, 37—41, 49—50) stosuje się odpowiednio do ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych), które były prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych.

(2) Przepisy dotychczasowe normują nadal moc dowodową prowadzonych dotychczas ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych) i wypisów z nich oraz warunki nieważności aktów stanu cywilnego (metryk); Minister Administracji Publicznej może w drodze rozporządzenia zmienić te przepisy.

Art. XVII. (1) Z chwilą wejścia w życie niniejszego dekretu wszelkie zgłoszenia i zawiadomienia, mające na celu umieszczenie wzmianki na marginesie aktu lub przypisku pod tekstem aktu, sporządzonego w dotychczasowych księgach stanu cywilnego (metrykalnych), stosownie do art. 31 prawa o aktach stanu cywilnego należy przysłać urzędowi stanu cywilnego, który dokona wpisu w księdze uzupełniającej, następnie zaś prześle uwierzytelniony odpis wpisanej treści osobie, w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna), oraz władzy, powołanej do przechowywania ksiąg wtóropisów stosownie do art. 20 prawa o aktach stanu cywilnego.

(2) O ile osoba, w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna), nie potwierdzi wpisania wzmianki w ciągu czternastu dni od daty przesłania jej odpisu wpisanej treści, urząd stanu cywilnego wyda zakaz wydawania wypisów danego aktu inaczej, jak za pośrednictwem urzędu stanu cywilnego.

(3) Właściwość urzędu stanu cywilnego określa siedziba urzędowa osoby, w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna).

(4) Księga uzupełniająca będzie prowadzona w jednym egzemplarzu dla całego obwodu urzędu stanu cywilnego bez księgi wtóropisów.

(5) W razie wydania wypisu za pośrednictwem urzędu stanu cywilnego stosownie do ust. (2) urząd stanu cywilnego dokona adnotacji wzmianki, bądź wyda wypis w redakcji ostatecznej po uwzględnieniu treści wzmianki, stosownie do przepisów art. 39 ust. (5) prawa o aktach stanu cywilnego.

Art. XVIII. Akta stanu cywilnego, sporządzone na podstawie przepisów o powszechnej świeckiej rejestracji stanu cywilnego przez świeckie urzędy stanu cywilnego na obszarach,

włączonych przez okupanta niemieckiego do Rzeszy, są ważne, choćby były sporządzone po wyzwoleniu danego obszaru spod panowania okupanta.

Art. XIX. Minister Administracji Publicznej może zarządzić, że księgom, utrzymywanym w okresie czasu do dnia wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego na obszarach wyznaczonego podziału zakresu właściwości urzędników stanu cywilnego (prowadzących metryki) przez duchownych wyznań nieuznanych i przeznaczonych do rejestracji urodzeń, małżeństw i zgonów osób, faktycznie należących do danego związku religijnego, formalnie jednak należących do wyznań uznanych, przysznaje się moc dowodową z wyjątkiem treści, dotyczącej przynależności wyznaniowej.

Art. XX. (1) Na obszarze Chełmszczyzny i ziemi podlaskiej księgi stanu cywilnego (metrykalne) parafii prawosławnych z przed r. 1915, które w dniu 1 września 1939 r. znajdowały się w posiadaniu urzędników stanu cywilnego parafii rzymsko-katolickich, pozostaną i nadal w ich posiadaniu, o ile zawierają wpisy, dotyczące prawosławnych, którzy po ukazie tolerancyjnym 1905 r. powrócili na katolicyzm.

(2) O ile na obszarze województw wschodnich i południowych nie ma osób, powołanych przez prawo do prowadzenia ksiąg metrykalnych ludności wyznania mojżeszowego, należy księgi te przekazać na przechowanie zarządowi gminnemu (miejskiemu) do czasu utworzenia urzędów stanu cywilnego stosownie do przepisów prawa o aktach stanu cywilnego.

Art. XXI. (1) Osoby, które wskutek stosowania przymusu i ograniczającej praktyki okupacyjnych władz niemieckich na obszarze ziem włączonych do Rzeszy w latach 1939—1945 nie mogły uzyskać wpisania imienia dziecka do aktu urodzenia zgodnie ze swą wolą, mogą zgłosić żądanie wpisania właściwego imienia zamiast narzuconego w trybie, przewidzianym w art. 65 ust. (2) prawa o aktach stanu cywilnego, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie tego prawa.

(2) Stosowanie przymusu stwierdza urząd stanu cywilnego; w razie odmowy stwierdzenia rozstrzyga okręgowa władza nadzorcza.

Art. XXII. (1) Na obszarze gdańskim województwa gdańskiego decyzje o odwołaniu zezwoleń na zmianę imienia lub nazwiska, udzielonych przed dniem 30 stycznia 1933 r., wydane na mocy §§ 7 i 11 ustawy z dnia 5 stycznia 1938 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 9) w brzmieniu rozporządzenia z dnia 24 grudnia 1940 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 1669) uważa się za niebyłe. Oparte na nich wzmianki (adnotacje) na marginesie aktów w rejestrach stanu cywilnego uważa się za nienapisane, przy czym zostaną one wykreślone na wniosek strony lub z urzędu.

(2) Na tymże obszarze wzmianki (adnotacje) o przybraniu imienia dodatkowego, dokonane na marginesie aktów stanu cywilnego stosownie do przepisu § 2 drugiego rozporządzenia z dnia 17 sierpnia 1938 r., wydanego celem wykonania ustawy o zmianie nazwisk i imion (Dz. u. Rzeszy I, str. 1044), poczytuje się za nienapisane, przy czym zostaną one wykreślone na wniosek strony lub z urzędu.

Art. XXIII. (1) Osoby, prowadzące księgi stanu cywilnego (metrykalne), złożą właściwej władzy administracji ogólnej pierwszej instancji w ciągu dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego szczegółowy wykaz przechowywanych przez siebie ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych).

(2) To samo dotyczy władz i urzędów, przechowujących księgi wtóropisów (księgi duplikatów, rejestry uboczne), oraz archiwów państwowych i samorządowych, które złożą wykazy za pośrednictwem swych władz przełożonych.

(3) Minister Administracji Publicznej wyda szczegółowe zarządzenie w tym przedmiocie.

P. §§ 117 — 119, 123 — 125 rozp. wyk.

Art. XXIV. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Administracji Publicznej i Sprawiedliwości.

Art. XXV. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

3.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 24 listopada 1945 r.

w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów wprowadzających to prawo.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 grudnia 1945 r. Nr 54, poz. 304). w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie dokonane obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 20.II. 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 57).

Na podstawie art. 15, 18 ust. (2), 20, 31, 32, 33 ust. (2), 37, 42 ust. (3), 89 ust. (1) i 91 prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 272) oraz art. XII ust. (1), XIII ust. (1) i XXIV przepisów wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 273) zarządza się, co następuje:

§ 1. Powołane w rozporządzeniu niniejszym artykuły bez bliższego oznaczenia odnoszą się do dekretu z dnia 25 września 1945 r. — prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272), wyrażenie zaś „przep. wprowadz.” od-

nosi się do dekretu z dnia 25 września 1945 r. — przepisów wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 273).

Do art. 5 ust. (2).

§ 2. Obszar gminy winien być podzielony na dwa lub więcej obwodów urzędu stanu cywilnego, jeżeli ze względu na liczbę ludności rejestracja stanu cywilnego nie może być należycie prowadzona przez jednego urzędnika stanu cywilnego dla obszaru całej gminy. Jeżeli podział obszaru gminy miejskiej nie zostanie w ten sposób dokonany, można zastosować przepis § 13 lub § 14.

Do art. 8 ust. (2).

§ 3. (1) Okręgowa władza nadzorcza ustanowi dla danego obwodu specjalnego urzędnika stanu cywilnego oraz jego zastępcę bądź zezwoli na takie ustanowienie przez przełożonego gminy, jeżeli z uwagi na liczbę ludności gminy i zakres właściwych swych obowiązków służbowych przełożony gminy lub jego zastępca nie mogą być obciążeni czynnościami urzędnika stanu cywilnego bez uszczerbku dla swych obowiązków.

(2) W gminach miejskich, w których prezydent miasta pełni zarazem funkcję władzy administracji ogólnej drugiej instancji, zbędne jest uzyskanie zezwolenia, przewidzianego w art. 8 ust. (2).

Do art. 11.

§ 4. (1) Urzędnicy stanu cywilnego podlegają karze porządkowej upomnienia i grzywny albo jednej z tych kar.

(2) Od decyzji orzekającej karę porządkową przysługuje odwołanie do Ministra Administracji Publicznej w myśl przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Do art. 15.

§ 5. (1) Na czele urzędu stanu cywilnego stoi urzędnik stanu cywilnego; jest on kierownikiem urzędu i ponosi odpowiedzialność za tok pracy w urzędzie. Zastępca urzędnika stanu cywilnego przejmuje wszystkie prawa i obowiązki tegoż w razie jego nieobecności lub choroby.

(2) Obowiązkiem gminy jest zorganizowanie urzędu stanu cywilnego w ten sposób, aby zapewnione było sprawne funkcjonowanie urzędu bez uszczerbku dla interesu publicznego i interesów stron i aby mógł on sprostać nałożonym nań przez prawo obowiązkom, zwłaszcza przez zapewnienie dostatecznego personelu, lokalu biurowego i wyposażenia w niezbędne do pracy środki materialne.

§ 6. Urzędnik stanu cywilnego obowiązany jest do dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego nawet poza godzinami urzędowania bądź w niedzielę lub w dzień świąteczny, o ile odmowa naraziłaby stronę na

poważny uszczerbek materialny, utratę praw cywilnych lub inne podobne skutki albo o ile za tym przemawia interes publiczny.

P. § 109 (8) rozp. wyk.

§ 7. Urzędnik stanu cywilnego składa przy objęciu urzędowania ślubowanie treści następującej:

„Pomny dobra Rzeczypospolitej Polskiej ślubuję, że na powierzonym mi stanowisku urzędowym przyczyniać się będę w mym zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi demokratycznego Państwa Polskiego, któremu wiernie służyć będę.

Ślubuję stać na straży Konstytucji z dnia 17 marca 1921 r. oraz praw stanowiczych przez Krajową Radę Narodową jako Naczelną Władzę Ustawodawczą Odrodzonego Państwa Polskiego.

Ślubuję obowiązki urzędu mego spełniać gorliwie i sumiennie, przestrzegać obowiązujących praw, polecenia mych przełożonych wykonywać dokładnie, tajemnicy urzędowej przestrzegać, dbać o dobro demokratycznego Państwa Polskiego oraz o interes publiczny i interesy stron, a w postępowaniu swoim kierować się zasadami honoru, uczciwości i równości społecznej”.

§ 8. (1) Przełożeni gmin oraz pracownicy zarządu gminy, wykonywujący czynności urzędników stanu cywilnego lub funkcje pomocnicze w urzędzie stanu cywilnego, otrzymują z tego tytułu dodatkowe wynagrodzenie z funduszów gminy.

(2) Przepis ust. (1) stosuje się również do osób, które sprawują czynności urzędników stanu cywilnego lub personelu pomocniczego obok sprawowania innego urzędu państwowego lub samorządowego w samorządzie gospodarczym albo w ubezpieczeniach społecznych.

(3) Jeżeli stanowisko urzędnika stanu cywilnego lub wykonywanie czynności pomocniczych nie jest połączone ze sprawowaniem innego urzędu państwowego lub urzędu, o którym mowa w art. 10 ust. (2), w takim razie osoby te otrzymują stałe uposażenie z funduszów gminy.

(4) Wysokość uposażenia lub dodatkowego wynagrodzenia urzędników stanu cywilnego czy też personelu pomocniczego normuje gminna (miejska) rada narodowa, której uchwały w tym przedmiocie podlegają zatwierdzeniu w trybie, przewidzianym przy zatwierdzaniu budżetów gminy.

§ 9. (1) Księgi stanu cywilnego, akta zbiorowe i skorowidze należy przechowywać w ten sposób, aby były one zabezpieczone przed wszelkim uszkodzeniem, w szczególności przed pożarami oraz, aby dostęp do nich miały jedynie osoby powołane.

(2) Księgi stanu cywilnego wolno wynosić poza lokal urzędowy jedynie na podstawie za-

rządzenia władzy nadzorczej lub sądu, w przypadku przewidzianym w art. 73 ust. (1), jak również w razie niebezpieczeństwa, mogącego im zagrażać.

§ 10. (1) Jeżeli księgi stanu cywilnego są prowadzone na oddzielnych kartach, karty te należy oprawiać w tomy w miarę potrzeby, z reguły każde 500 kart, w każdym razie najpóźniej po upływie każdego półrocza. Oprawa ksiąg powinna odbywać się w zasadzie na miejscu, a w żadnym razie nie wolno oddawać do oprawy poza lokal urzędu księgi miejscowej równocześnie z księgą wtóropisów.

(2) Oddzielne karty, pozostające pod specjalną i wyłączną opieką urzędnika stanu cywilnego, powinny być przezeń przechowywane pod zamknięciem stałym i wyłączającym zagubienie kart, przy czym odpis na karcie, przeznaczonej do księgi wtóropisów, powinien być sporządzony w tymże dniu, co i pierwopis, a akt powinien być również zanotowany w skorowidzu tegoż dnia.

§ 11. Urząd stanu cywilnego używa okrągłej pieczęci z napisem w otoku „Urząd stanu cywilnego w” i godłem Rzeczypospolitej pośrodku.

Do art. 19 i 20.

§ 12. (1) Księga miejscowa jest księgą, w której sporządza się akta na podstawie zgłoszeń (pierwopisy); jest ona przeznaczona do przechowywania na stałe w urzędzie, w którym jest prowadzona.

(2) Księga wtóropisów jest księgą, w której sporządza się odpisy (wtóropisy) aktów, zawartych w księdze miejscowej; jest ona przeznaczona do przechowywania na stałe w archiwum sądu grodzkiego (okręgowego — §16).

§ 13. Okręgowa władza nadzorcza może zezwolić urzędowi stanu cywilnego miast, liczących ponad 75.000 mieszkańców — zwłaszcza w przypadku, gdy nie skorzystała z uprawnienia, przewidzianego w art. 5 ust. (2) co do podziału obszaru gminy na dwa lub więcej obwodów — na prowadzenie ksiąg w postaci równoległych tomów o numeracji nieciągłej (np. pierwszy tom zawierać będzie akta Nr 1, 4, 7 itd., drugi 2, 5, 8 itd., trzeci 3, 6, 9 itd.).

§ 14. (1) Minister Administracji Publicznej może zezwolić urzędowi stanu cywilnego w miastach, liczących ponad 75.000 mieszkańców, na prowadzenie ksiąg miejscowych i ksiąg wtóropisów na oddzielnych kartach.

(2) Akta sporządzone na takich kartach należy uważać za sporządzone w księgach stanu cywilnego.

§ 15. (1) Każda z 3 ksiąg (urodzień, małżeństw i zgonów) ulega zamknięciu po wypełnieniu wpisami lub po upływie roku kalendarzowego przez umieszczenie adnotacji bezpośrednio po

ostatnim wpisie, a jeżeli cały tom jest zapisany — na wewnętrznej stronie okładki.

Tekst adnotacji brzmi przykładowo:

„Zamyka się księgę urodzeń na r. 1946, zawierającą akta, oznaczone Nr 1 do 125.
Płock, dnia 2 stycznia 1947 r.
(pieczęć) Urzędnik Stanu Cywilnego
(podpis własnoręczny)

(2) Jeżeli księga zostanie w całości zapisana przed upływem roku kalendarzowego, należy ją zamknąć stosownie do ust. (1), powołując się na założenie nowego tomu, i założyć ten nowy tom, kontynuując numerację.

Tekst adnotacji brzmi w tym wypadku przykładowo:

„Zamyka się drugi tom księgi urodzeń na r. 1946, zawierający akta, oznaczone Nr 126 — 250 i równocześnie zakłada się trzeci tom, rozpoczynający się od Nr 251.

Płock, dnia 5 kwietnia 1947 r.
(pieczęć) Urzędnik Stanu Cywilnego
(podpis własnoręczny)

(3) Przepisy ust. (1) i (2) stosuje się również do ksiąg wtóropisów.

§ 16. (1) Do przechowywania ksiąg wtóropisów właściwy jest sąd grodzki, w którego okręgu ma siedzibę urząd stanu cywilnego.

(2) Przepis § 9 stosuje się odpowiednio do przechowywania przez sąd ksiąg wtóropisów, skorowidzów i akt zbiorowych (§ 51 ust. (5)).

(3) Jeżeli lokal urzędowy sądu grodzkiego znajduje się w tym samym budynku, co urząd stanu cywilnego, należy odesłać księgi wtóropisów na przechowanie do archiwum sądu okręgowego.

Do art. 21.

§ 17. Wpisy w księdze wtóropisów (wzmianki na marginesie aktów), dokonane na podstawie zawiadomień urzędów stanu cywilnego, nadesłanych po przekazaniu tej księgi do archiwum sądu, podpisuje sędzia.

Do art. 22.

§ 18. W urzędzie stanu cywilnego dla złączonego obwodu (art. 5 ust. (2)) nie prowadzi się oddzielnych ksiąg dla każdej gminy.

Do art. 25.

§ 19. (1) W przypadku, przewidzianym w art. 25, akt sporządza zastępca urzędnika stanu cywilnego, jeżeli zaś przyczyna wyłączenia dotyczy zastępcy — urzędnik stanu cywilnego.

(2) Zakaz, przewidziany w art. 25 co do małżonka, nie dotyczy tegoż po ustaniu małżeństwa.

Do art. 26 ust. (2) i (3).

§ 20. W treści aktu, sporządzonego na podstawie rozstrzygnięcia władzy nadzorczej w przypadkach przewidzianych w art. 26 ust. (2) i (3), należy powołać odnośną decyzję.

Do art. 27.

§ 21. (1) Akta stanu cywilnego, sporządzone za granicą, wpisuje się do ksiąg w dosłownym brzmieniu tłumaczenia urzędowego, sporządzonego przez właściwe polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub konsularne, Ministerstwo Spraw Zagranicznych lub tłumacza przysięgłego, bez względu na to, czy oryginał jest sporządzony w formie protokolarnej czy też rubrykowanej; w tych przypadkach należy przystosować stronicę księgi w sposób, podany w § 48.

(2) Na wniosek osób interesowanych wpisuje się do ksiąg stanu cywilnego w Polsce akta urodzenia, małżeństwa lub zejścia, sporządzone za granicą a dotyczące obywateli polskich.

(3) Jeżeli akta takie zostaną nadesłane do kraju w trybie międzynarodowej wymiany aktów stanu cywilnego, będą one użyte z urzędu jako podstawa do dokonania wzmianek dodatkowych lub przypisków, jeżeli z ich treści da się ustalić miejsce sporządzenia odnośnych aktów stanu cywilnego w Polsce, po czym zostaną złożone na przechowanie w Ministerstwie Administracji Publicznej, które prowadzić będzie specjalny skorowidz nadesłanych aktów; osoby zainteresowane mogą na podstawie tego skorowidza uzyskać informacje o tych aktach.

Do art. 28.

§ 22. Właściwą okręgową władzą nadzorczą jest ta, w której okręgu urzędowym ma siedzibę urząd stanu cywilnego, w którym wpis ma być dokonany.

Do art. 29.

§ 23. Akta stanu cywilnego, w których zostaną zarejestrowane urodzenia i zgonu obywateli polskich, które nastąpiły za granicą, oraz małżeństwa, zawarte za granicą przez obywateli polskich, będą sporządzane na podstawie zarządzenia Ministra Administracji Publicznej, wydanego w trybie art. 29, w urzędach stanu cywilnego, w których obwodzie obywatele ci mieszkają w czasie wydania zezwolenia przez Ministra, bądź zamieszkiwała ostatnio osoba zmarła. Co do osób, które do kraju nie powróciły, stosuje się odpowiednio podstawy właściwości, przewidziane w art. 27.

§ 24. W trybie, przewidzianym w art. 29, mogą być w szczególności rejestrowane urodzenia

i zgonu obywateli polskich, które nastąpiły w okresie wojny 1939 — 1945 w Niemczech i na uchodźstwie oraz w czasie repatriacji, a nie zostały zarejestrowane we właściwym urzędzie stanu cywilnego za granicą.

Do art. 31.

§ 25. (1) Treść, która ma być wpisana do aktu po jego sporządzeniu, będzie umieszczona na marginesie w postaci wzmianki dodatkowej. Urzędnik stanu cywilnego winien ją podpisać i umieścić datę sporządzenia.

(2) Treść wzmianki dodatkowej na marginesie winna wskazywać wyraźnie, na jakiej podstawie została ona dokonana (§ 28).

(3) Wzmianka taka brzmi przykładowo, jak następuje:

„Związek małżeński między Janem Kowalskim i Małgorzatą z Wiśniewskich Kowalską został rozwiązany przez rozwód na mocy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 1 lipca 1946 r. w sprawie C 1000/46.

Łódź, dnia 2 sierpnia 1946 r.

Urzędnik Stanu Cywilnego
(podpis własnoręczny)“.

§ 26. Wzmianki dodatkowe na marginesie aktu będą dokonywane w przypadku:

- 1) sprostowania aktu (art. 49 i 50),
- 2) unieważnienia aktu (art. 44 ust. (2) i (3), 45, 49 i 79 ust. (2)),
- 3) uzupełnienia aktu,
- 4) sprostowania oczywistego błędu pisarskiego (art. 48),
- 5) skreślenia niedopuszczalnej części tekstu (art. 51 ust. (3)),
- 6) zastąpienia aktu nowym po stwierdzeniu tożsamości osoby (art. 56),
- 7) pozbawienia dziecka praw dziecka z małżeństwa na mocy orzeczenia sądowego,
- 8) uznania dziecka pozamałżeńskiego,
- 9) uprawnienia dziecka pozamałżeńskiego przez następne małżeństwo rodziców (art. 68),
- 10) zrównania dziecka pozamałżeńskiego z dzieckiem z małżeństwa,
- 11) nadania dziecku pozamałżeńskiemu nazwiska przez męża matki,
- 12) przysposobienia,
- 13) rozwiązania przysposobienia,
- 14) zmiany imienia lub nazwiska na mocy zezwolenia właściwej władzy,
- 15) ustalenia nazwiska,
- 16) rozwiązania małżeństwa przez rozwód (art. 35 prawa małżeńskiego),
- 17) unieważnienia małżeństwa (art. 23 prawa małżeńskiego),
- 18) uchylecia uznania za zmarłego,
- 19) uchylecia orzeczenia sądowego o stwierdzeniu zgonu,

20) zgłoszenia bądź nadania imienia po sporządzeniu aktu urodzenia (art. 65 ust. (1) i (2))

oraz w przypadkach, w których inne przepisy przewidują wpisywanie wzmianek dodatkowych na marginesie aktów.

§ 27. (1). Na marginesie aktu urodzenia umieszcza się wzmianki dodatkowe, wymienione w § 26 pkt. 1—15 i 18—20.

(2). Na marginesie aktu małżeństwa umieszcza się wzmianki dodatkowe, wymienione w § 26 pkt. 1—6 oraz 7—15 (jeżeli dotyczą jednego z małżonków) i 16—19.

(3). Na marginesie aktu zejścia umieszcza się wzmianki dodatkowe, wymienione w § 26 pkt. 1—6 i 18—19.

§ 28. (1). Wzmianki dodatkowe będą wpisywane na podstawie:

- 1) wypisów aktów stanu cywilnego,
- 2) zawiadomień urzędów stanu cywilnego,
- 3) zawiadomień nadsyłanych przez sądy o prawomocnych orzeczeniach oraz na podstawie odpisów tychże orzeczeń,
- 4) decyzji władz administracyjnych,
- 5) zawiadomień notariuszów o aktach, sporządzonych bądź uwierzytelnionych przez nich,
- 6) zarządzeń władz nadzorczych.

(2). Wzmianka dodatkowa może być również wpisana na wniosek strony na podstawie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia lub decyzji, opatrzonego poświadczeniem prawomocności.

§ 29. (1). Pod aktem urodzenia umieszcza się przypiski, dotyczące:

- 1) daty i miejsca zawarcia małżeństwa przez rodziców,
- 2) daty i miejsca urodzenia matki (wypełnia się tylko odnośnie dzieci pozamałżeńskich),
- 3) daty i miejsca zawarcia małżeństwa przez osobę, której urodzenie jest zarejestrowane w akcie,
- 4) daty i miejsca wydania orzeczenia sądowego o rozwiązaniu lub unieważnieniu tego małżeństwa,
- 5) daty i miejsca zgonu tej osoby (bądź daty i miejsca wydania orzeczenia sądowego o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu ze wskazaniem ustalonej przez sąd daty zgonu).

(2). Pod aktem małżeństwa umieszcza się przypiski, dotyczące:

- 1—2) rejestracji urodzenia małżonków,
- 3—4) daty i miejsca zgonu małżonków (bądź daty i miejsca wydania orzeczenia sądowego o uznaniu za zmarłego lub stwierdzeniu zgonu ze wskazaniem ustalonej przez sąd daty zgonu).

(3). Pod aktem zejścia umieszcza się przypiski, dotyczące:

- 1) rejestracji urodzenia zmarłego,
- 2) rejestracji małżeństwa zmarłego (jeżeli był kilkakrotnie żonaty, dotyczy to tylko ostatniego małżeństwa).

(4). W przypiskach, dotyczących rejestracji urodzenia i małżeństwa, dokonanej przez dotychczasowych wyznaniowych urzędników stanu cywilnego lub prowadzących metryki, należy dodać obok wyrazów „Urząd Stanu Cywilnego”: „Rz.-Kat.”, „Ewang.-augsb.”, lub t. p. albo zastąpić je po skreśleniu wyrazami „Urząd parafialny” itp.

§ 30 (1). Przypiski pod aktami stanu cywilnego będą dokonywane na podstawie dokumentów, wymienionych w § 28 ust. (1) pkt. 1—3.

(2). Nie należy w żadnym wypadku odmawiać sporządzenia aktów stanu cywilnego w razie nieprzedłożenia wypisów aktów, na podstawie których dokonywa się przypisków; umieszcza się je w miarę posiadanych danych.

§ 31. Urząd stanu cywilnego zawiadamia:

- a) o każdym zarejestrowanym małżeństwie — te urzędy stanu cywilnego, w których sporządzono akta urodzenia małżonków,
- b) o każdym zarejestrowanym zejściu lub uznaniu za zmarłego albo sądowym stwierdzeniu zgonu — te urzędy stanu cywilnego, w których sporządzono akt urodzenia i ostatni akt małżeństwa zmarłego,
- c) o każdym zarejestrowanym akcie uznania dziecka pozamałżeńskiego lub uprawnień go przez następne małżeństwo rodziców albo zrównania go z dzieckiem z małżeństwa — te urzędy stanu cywilnego, w których sporządzono akta urodzenia i małżeństwa osoby, której dotyczy ta zmiana stanu cywilnego.

P. § 110 (2) rozp. wyk.

§ 32. (1). Sądy zawiadamiają urzędy stanu cywilnego o swych orzeczeniach:

- a) dotyczących sprostowania lub unieważnienia aktów stanu cywilnego (art. 45, 49 ust. 1, 50 i 79 ust. (2)),
- b) dotyczących zmiany stanu cywilnego osób, np. przysposobienia i jego rozwiązania, rozwiązania małżeństwa przez rozwód i unieważnienia małżeństwa (art. 23 i 35 prawa małżeńskiego).

(2). Sądy zawiadamiają również o oświadczeniach, złożonych przed sądem do protokołu lub uwierzytelnionych w sądzie, a pociągających za sobą zmianę stanu cywilnego osób.

(3). Ponadto sądy przesyłają urzędowi stanu cywilnego odpisy prawomocnych postanowień o uznaniu za zmarłego i o stwierdzeniu zgonu i o uchynieniu tych postanowień (art. 9, 10 i 21 dekretu z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzeniu zgonu — Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 226).

(4). Sądy przesyłają wymienione w niniejszym paragrafie zawiadomienia niezwłocznie.

P. § 110(2) rozp. wyk.

§ 33. Władze administracji ogólnej zawiadamiają o zezwoleniu na zmianę imienia lub nazwiska i o ustaleniu nazwiska.

P. § 110 (2) rozp. wyk.

§ 34. Do przesłania zawiadomienia lub orzeczenia obowiązany jest zawsze sąd lub władza, które orzekały w pierwszej instancji.

P. § 110 (2) rozp. wyk.

§ 35. Notariusze zawiadamiają o sporządzeniu aktu uznania dziecka pozamałżeńskiego.

P. §§ 26 pkt. 8), 109 (1) pkt. 7) lit. c) i 110 (2) rozp. wyk.

§ 36. Zarządzenia Ministra Administracji Publicznej lub okręgowej władzy nadzorczej będą stanowiły podstawę do umieszczenia wzmianek dodatkowych w przypadku:

- unieważnienia aktów (art. 44 ust. (3)),
- sprostowania oczywistych błędów pisarskich (art. 48),
- skreślenia niedopuszczalnej części tekstu art. 51 ust. (3).

§ 37. Zawiadomienia innych władz publicznych będą podstawą umieszczenia wzmianki dodatkowej w razie sporządzenia nowego aktu, który ma zastąpić pierwotny, dotyczący osoby o nieustalonej tożsamości (art. 56), oraz w przypadkach, przewidzianych w przepisach szczególnych.

§ 38. (1). Jeżeli zmiana stanu cywilnego — poza zawarciem małżeństwa — pociąga za sobą zmianę nazwiska osoby (np. wskutek przyzbiorzenia, uznania dziecka pozamałżeńskiego itd.) na mocy przepisów prawnych, obowiązujących na danym obszarze, należy tę zmianę uwidocznić w treści wzmianki dodatkowej. Sady docznie w treści wzmianki dodatkowej. Sady i władze winny tę zmianę nazwiska stwierdzić w przesłanym zawiadomieniu, stanowiącym podstawę wpisu wzmianki.

(2) Jeżeli zmiana nazwiska na mocy zezwolenia władzy administracji ogólnej nie rozciąga się na osobę żony, należy to uwidocznić w treści wzmianki.

(3). Jeżeli przysposobienie nastąpiło w trybie ustaw z dnia 13 lipca 1939 r. o ułatwieniu przysposobienia małoletnich (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 416), w treści wzmianki dodatkowej nadmienić się, że w odpisach skróconych i wyciągach — przysposabiających należy wzmiankować jako rodziców (art. 12 ust. 1 tej ustawy).

P. 1) Art. II (1) przepisów wprowadzających prawo rodzinne (poz. 10 nin. zeszytu).

2) §§ 26 pkt. 14, 109 (1) pkt. 7) lit. g), h), i) rozp. wyk.

§ 39. (1). W treści wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód należy nadmienić:

- czy rozwiedziona żona powraca do używania nazwiska, które miała przed wstąpieniem w związek małżeński (w przypadku,

gdy wyrok rozwodowy nie zawiera żadnych postanowień w tym przedmiocie — art. 34 § 1 prawa małżeńskiego),

b) czy sąd przyznał jej w wyroku rozwodowym prawo zachowania nazwiska męża (art. 34 § 2 zd. 1 tegoż prawa),

c) czy do nazwiska męża, które zachowuje na mocy wyroku rozwodowego, dodaje nazwisko, które miała przed zawarciem małżeństwa (art. 34 § 2 zd. 2 tegoż prawa).

(2). W wypadku, przewidzianym w ust. (1) pkt. c), odnośny wpis może być dokonany jedynie na podstawie oświadczenia, złożonego przed urzędnikiem stanu cywilnego.

(3) Oświadczenie, o którym mowa w ust. (2), winno być przyjęte do protokołu przez urzędnika stanu cywilnego lub przedłożone mu albo nadesłane w formie pisma z podpisem urzędowo uwierzytelnionym; urzędnik stanu cywilnego może sam uwierzytelić podpis.

(4) Jeżeli związek małżeński został zawarty za granicą, oświadczenie to zostanie wpisane przez urzędnika stanu cywilnego do księgi małżeństw pod kolejnym wolnym numerem.

§ 40. Wzmianka dodatkowa może być wpisana na podstawie aktów stanu cywilnego, orzeczeń sądowych lub innych dokumentów, pochodzących od władz obcych, jedynie na mocy zezwolenia właściwej władzy nadzorczej (art. 28).

Do art. 32 ust. (2).

§ 41. (1) Księgi stanu cywilnego prowadzi się w języku polskim.

(2) Akta stanu cywilnego należy pisać czytelnie i bez skrótów. Minister Administracji Publicznej może zezwolić w drodze zarządzenia, ogłoszonego w Monitorze Polskim lub Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Administracji Publicznej, na używanie określonych skrótów.

(3) Miejsca wolne w poszczególnych rubrykach należy natychmiast wypełnić linią ciągłą. Jeżeli poszczególne drukowane wyrazy tekstu są zakreślone, należy to omówić przed podpisaniem przy podaniu liczby zakreślonych wyrazów.

(4) Datę urodzenia, zawarcia małżeństwa lub zgonu podaje się słowami, a równolegle liczbami, wszystkie zaś inne liczby w tekście aktów (również oznaczenia dat z wyjątkiem nazw miesięcy) podaje się wyłącznie liczbami.

(5) Wszelkie skrobania i wywabiania są niedopuszczalne; poprawki i dopiski należy omówić dokładnie przy końcu dokumentu. Wyrazy zbyteczne albo poszczególne ich części powinny być przekreślone w ten sposób, aby można je odczytać; przekreślenia należy omówić przy końcu dokumentu, przy czym w wypadku przekreślenia całego wiersza wystarczy nadmienić,

że cały wiersz, oznaczony kolejną liczbą, został przekreślony. Wyrazy wpisane w miejsce wyrazów wyskrobanych lub wywabionych, wyrazy dopisane lecz nie omówione uważa się za nienapisane; przekreślenia nieomówione uważa się za niedokonane.

§ 42. (1) Księgi miejscowe urodzeń, małżeństw i zgonów prowadzi się według wzorów, podanych w załącznikach Nr 1, 2 i 3 do niniejszego rozporządzenia.

Na rubrykę „uwagi” należy pozostawić w druku tyle miejsca, by zapewnić pomieszczenie w niej odpowiednich treści.

(2) Księgi wtóropisów prowadzi się według tychże wzorów, z tym, że pod odpisem każdego aktu umieszcza się wzmiankę uwierzytelniającą w następującym brzmieniu:

„Poświadczają zgodność powyższego odpisu z treścią aktu w księdze miejscowej,

. . . dnia . . . 19 . . . roku.

Urzędnik Stanu Cywilnego

(podpis własnoręczny)“

P. §§ 48 ust. (1) c), 103, 104 i 120 rozp. wyk.

§ 43. (1) Do prowadzenia aktów stanu cywilnego należy używać ksiąg z papieru trwałego. Księgi te powinny być w zasadzie prowadzone na drukowanych schematach.

(2) Na każdej karcie należy pozostawić z lewej strony margines szerokości conajmniej 5 cm, przeznaczony na wpisywanie wzmianek dodatkowych.

(3) Jeżeli na marginesie tym nie wystarczy miejsca na wpisanie dalszych wzmianek, należy w tym celu użyć wolnej części karty pod miejscem przeznaczonym na przypiski.

§ 44. Księgi stanu cywilnego oraz formularze wypisów i innych druków, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, nabywa urząd stanu cywilnego na koszt gminy. Księgi te i drukarki mogą być zamawiane w dowolnej drukarni. Okręgowa lub wyższa władza nadzorcza może celem zaoszczędzenia kosztów zarządzić, że zamawianie ksiąg i druków będzie scentralizowane na obszarze właściwości tej władzy.

§ 45. Do wykonywania wszystkich czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, dla których w załącznikach do niniejszego rozporządzenia nie przewiduje się wzorów, należy w miarę możliwości posługiwać się drukami pomocniczymi; do czasu podania odnośnych wzorów w instrukcji Ministra Administracji Publicznej władze administracji ogólnej drugiej instancji mogą opracować takie wzory i zarządzić, by urzędnicy stanu cywilnego używali druków tylko w brzmieniu tychże.

§ 46. Wpisy w każdej księdze są numerowane kolejno; numeracja rozpoczyna się corocz-

nie od numeru 1 i biegnie w sposób ciągły bez względu na liczbę tomów księgi w jednym roku.

§ 47. Okręgowa władza nadzorcza może zwołać urzędowi stanu cywilnego na zużycie niewykorzystanej części księgi w następnym roku kalendarzowym.

§ 48. (1) Jeżeli akt z istoty swej nietypowy nie może być sporządzony na schemacie drukowanym Nr 1, 2 lub 3, należy zależnie od potrzeby:

- a) bądź przekreślić na krzyż część zadrukowaną i wpisać tekst (ewentualnie w formie protokólarniej) na pozostałej części strony a w razie potrzeby na następnej stronie z pozostawieniem na wzmianki dodatkowe albo wolnego marginesu, albo części niezapisanej u dołu aktu, bądź też
- b) dostosować drukowane nazwy rubryk do potrzeb przypadku przez zmianę nazw tych rubryk, bądź wreszcie
- c) zużyć częściowo na ten cel rubrykę „uwagi”.

(2) Przepis niniejszego paragrafu dotyczy przede wszystkim sporządzania aktów urodzenia dzieci i dorosłych nieznanego pochodzenia (art. 63 i 64), rejestrowania orzeczeń sądowych o uznaniu za zmarłego i o stwierdzeniu zgonu w księdze zgonów (art. 79 i 88) oraz sporządzania aktów zejścia osób o nieustalonej tożsamości (art. 87).

§ 49. Jeżeli wpisano pewną treść między liniami tekstu, należy to przy końcu aktu omówić.

§ 50. Przy prowadzeniu rejestracji na oddzielnych kartach można używać maszyny do pisania przy równoczesnym sporządzeniu wtóropisu jako przebitki.

P. § 14 rozp. wyk.

§ 51. (1) Urzędnik stanu cywilnego prowadzi akta zbiorowe oddzielnie dla aktów urodzenia, małżeństwa i zejścia. Akta te winny być prowadzone w kolejności chronologicznej stosownie do kolejności sporządzenia aktów, których dotyczą. Każdy komplet aktów zbiorowych obejmuje okres danego roku kalendarzowego. Jeżeli księga stanu cywilnego ma służyć również i na następne lata, komplet aktów zbiorowych również winien obejmować odpowiedni okres.

(2) Akta zbiorowe obejmują wszelkie składowane i nadsyłane urzędnikowi stanu cywilnego dokumenty osobiste (wypisy aktów stanu cywilnego, zaświadczenia itd), zgłoszenia, wnioski, zarządzenia władz nadzorczych, orzeczenia sądowe oraz protokoły, sporządzone przez urzędnika stanu cywilnego, jak również oryginały decyzji urzędnika stanu cywilnego.

(3) Na dokumentach, składanych przez strony i przeznaczonych do akt zbiorowych, urzędnik stanu cywilnego winien umieścić adnotację

stwierdzającą, kto dany dokument złożył, a strona powinna dokument ten podcyfrować.

(4) Dokumenty, podlegające złożeniu do akt zbiorowych, mogą być zwrócone na żądanie osoby, która je złożyła, pod warunkiem pozostawienia w aktach odpisu, sporządzonego lub uwierzytelnionego przez urzędnika stanu cywilnego; warunek pozostawienia odpisu nie dotyczy dokumentów, opartych na księgach publicznych lub rejestrach urzędowych, jeżeli mogą być uzyskane przez urzędnika stanu cywilnego bez trudności w razie potrzeby. Jeżeli dokument jest sporządzony w języku obcym, wystarczy pozostawienie odpisu urzędowego tłumaczenia.

(5) Akta zbiorowe pozostają w urzędzie stanu cywilnego przez lat pięć, po czym odsyła się je do sądu, przechowującego odpowiednie księgi wtóropisów.

§ 52. Jeżeli przedstawione dokumenty stanowią jedynie podstawę do umieszczenia przypisku pod tekstem aktu, należy je zwrócić osobie, która je przedstawiła, bez pozostawienia odpisu. Dotyczy to również dokumentów, wymienionych w § 105.

§ 53. (1) Urzędnik stanu cywilnego prowadzi również:

1. skorowidz alfabetyczny, ułożony według nazwisk osób, których akt dotyczy (przy aktach małżeństwa odrębnie według nazwiska męża i nazwiska rodzowego żony), a to osobno dla każdej księgi stanu cywilnego,
2. wykaz aktów urodzenia, w których imię dziecka nie zostało jeszcze zgłoszone,
3. książkę opłat pobranych i podlegających ściągnięciu.

(2) Skorowidze prowadzi się w dwóch egzemplarzach. Pierwszy egzemplarz skorowidza przechowuje się na tych samych zasadach, co księgi miejscowe, drugi zaś odsyła się wraz z księgą wtóropisów.

(3) Pierwsze egzemplarze skorowidzów można prowadzić w formie kartoteki.

(4) W mniejszych urzędach skorowidz może być prowadzony łącznie dla wszystkich trzech ksiąg.

(5) W pierwszych egzemplarzach skorowidzów do ksiąg urodzeń i zgonów wpisuje się wzmiankę o aktach, które dotyczą zdarzeń z danego roku, lecz zostały zarejestrowane w latach następnych.

§ 54. Księgi stanu cywilnego, skorowidze i akta zbiorowe nie będą niszczone nawet po upływie najdłuższego czasu.

Do art. 33 ust. (1).

§ 55. (1) Jeżeli uległa zniszczeniu lub zaginęła księga miejscowa, okręgowa władza nadzorcza zarządzi przesłanie księgi wtóropisów urzędnikowi stanu cywilnego.

(2) Urzędnik stanu cywilnego sporządzi i uwierzytelnia bezzwłocznie odpis nadesłanej mu księgi wtóropisów, umieści wzmiankę o tym, że odpis zastępuje księgę miejscową, po czym zwróci księgę wtóropisów sądowi, właściwemu do jej przechowywania.

§ 56. Jeżeli uległa zniszczeniu lub zaginęła księga wtóropisów, okręgowa władza nadzorcza zarządzi sporządzenie przez urzędnika stanu cywilnego, w którego posiadaniu znajduje się księga miejscowa, uwierzytelnionego odpisu tej księgi z umieszczeniem wzmianki o tym, że odpis ten zastępuje księgę wtóropisów. Odpis ten będzie przesłany sądowi, właściwemu do przechowywania księgi wtóropisów.

§ 57. Przy uwierzytelnianiu odpisu utraconej księgi nie należy uwierzytelniać każdego aktu z osobna.

Do art. 33 ust. (2).

§ 58. Do założenia księgi stanu cywilnego na nowo w razie całkowitej lub częściowej utraty zarówno księgi miejscowej, jak i księgi wtóropisów stosuje się odpowiednio przepisy prawa o aktach stanu cywilnego i niniejszego rozporządzenia z następującymi zmianami:

- a) urodzenia, małżeństwa i zgony, zarejestrowane w utraconej księdze, będą zarejestrowane na nowo po urzędowym ustaleniu stanu faktycznego w drodze postępowania wyjaśniającego;
- b) postępowanie wyjaśniające, o którym mowa w pkt a), prowadzi komisja w składzie następującym: sędzia sprawujący kierownictwo sądu grodzkiego, właściwego dla siedziby urzędu stanu cywilnego, którego księgi uległy zniszczeniu lub zaginęły, albo wyznaczony przezeń jeden z sędziów tego sądu, urzędnik stanu cywilnego właściwego urzędu stanu cywilnego i delegat miejscowego zarządu gminnego (miejskiego); przewodniczy z urzędu sędzia; komisja ukonstytuuje się z inicjatywy sędziego sprawującego kierownictwo sądu grodzkiego lub urzędnika stanu cywilnego po zatwierdzeniu jej składu przez prezesa sądu okręgowego w porozumieniu z władzą administracji ogólnej drugiej instancji; w posiedzeniach komisji może brać udział na prawach członka przedstawiciel władzy administracji ogólnej pierwszej instancji, o ile władza ta uzna to za wskazane;
- c) wpisy będą dokonywane z urzędu, lecz wniosek o dokonanie wpisu może zgłosić każdy, kto uprawdopodobni, że ma w tym interes prawny;
- d) wszelkie wnioski i oświadczenia w sprawie odtwarzania aktów mogą być składane przez osoby zamieszkałe poza siedzi-

- b) komisji w którymkolwiek sądzie grodzkim, urzędzie stanu cywilnego albo zarządzie gminnym (miejskim) lub przed którąkolwiek władzą administracji ogólnej pierwszej instancji na obszarze Państwa;
- e) odtworzenie aktów nastąpi na podstawie uwierzytelnionych wypisów aktów stanu cywilnego, rejestrów i dokumentów publicznych lub urzędowych z dziedziny ewidencji ludności, okresowych wykazów sprawozdawczych urzędów stanu cywilnego, rejestrów szpitalnych, cementarnych i innych, akt osobowych, sądowych i innych, skorowidzów, zeznań świadków i stron, złożonych bez zaprzysiężenia lub pod przysięgą;
- f) komisja może żądać przedstawienia dowodów i wyjaśnień, zarządzać osobiste stawienie osób, od których żąda dowodów lub wyjaśnień, i nakładać na nie obowiązki składania zeznań, pod rygorem zastosowania w razie uchylania się kary pieniężnej celem przymuszenia, stosownie do przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342); gdy zdaniem komisji wyświetlenie stanu faktycznego nie da się osiągnąć w inny sposób, może ona przesłuchać pod przysięgą osobę, która ma złożyć zeznanie, lub zwrócić się do właściwego sądu grodzkiego o przesłuchanie pod przysięgą osoby, zamieszkałej poza siedzibą komisji;
- g) jeżeli tożsamość osoby, której urodzenie, małżeństwo lub zgon miały być zarejestrowane w odtwarzanej księdze, została ustalona w sposób dostatecznie pewny, odtworzenie aktu jest dopuszczalne również i w tym przypadku, gdy treść aktu nie może już być ustalona w całości w sposób niewątpliwy i niektórych danych brak;
- h) jeżeli data i godzina urodzenia lub zgonu albo data zawarcia małżeństwa nie dadzą się ustalić, należy je określić w przybliżeniu z tą ścisłością, na którą pozwala wynik postępowania wyjaśniającego, np. przez określenie granic w czasie, przy czym w razie sporu o prawo cywilne, związane z tym ustaleniem, sąd rozstrzygnie o dacie w toku postępowania o prawo cywilne, nie będąc związany ustaleniem komisji;
- i) odtworzony akt może zawierać tekst pierwotnego aktu w postaci ostatecznej przez włączenie treści uzupełnień (wzmianek na marginesie), zmian i sprostowań, jakie zostały dokonane po sporządzeniu utraconego aktu;
- j) zakładana na nowo księga zostanie zamknięta za zezwoleniem okręgowej władzy nadzorczej, gdy stanie się prawdopodobne,

że wszystkie akta zostały odtworzone, co nie stoi na przeszkodzie odtworzeniu innych aktów w trybie art. 33 ust. (3);

- k) odtworzonym aktom przyznaje się moc dowodową równą aktom, które zostały przez nie zastąpione;
- l) jeżeli księga stanu cywilnego, uznana za utraconą, zostanie odnaleziona, akta znajdujące się w niej zostaną porównane z aktami już odtworzonymi, po czym w przypadku stwierdzenia rozbieżności akta odtworzone zostaną sprostowane z urzędu przez komisję, która w tym celu ukonstytuuje się niezwłocznie na nowo, o ile uprzednio rozwiązała się w związku z zamknięciem założonej na nowo księgi; akta nieodtworzone, zawarte w odnalezionej księdze, zachowują moc dowodową, na marginesie zaś aktów zastąpionych przez akta odtworzone zostanie umieszczona wzmianka dodatkowa, odsyłająca do aktów odtworzonych.

P. § 118 rozp. wyk.

§ 59. Jeżeli w myśl przepisów specjalnych w danym okręgu sądu grodzkiego działać będą jeszcze komisje, powołane do odtworzenia aktów stanu cywilnego, zniszczonych lub zaginionych wskutek działań wojennych lub wydarzeń, związanych z wojną, komisje te wykonywać będą czynności, przewidziane w § 58.

§ 60. Przy zakładaniu księgi na nowo w trybie § 58 należy użyć druków Nr 1, 2 i 3 przy dokonaniu odpowiednich skreśleń i uzupełnień.

§ 61. Wypisy, wydawane z ksiąg założonych na nowo, będą uwierzytelniane w sposób następujący:

„Poświadczą się zgodność powyższego odpisu zupełnego (skróconego, wyciągu) z treścią aktu w księdze urodzeń (małżeństw, zgonów) założonej na nowo w trybie § 58 rozporządzenia wykonawczego z dnia 24 listopada 1945 roku (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304).

... dn. . . 19 . . . r.:

Urzędnik Stanu Cywilnego
(Pieczęć) (podpis własnoręczny)

§ 62. W razie zwrócenia dokumentu, przedłożonego celem odtworzenia aktu w zakładanej na nowo księdze, należy pozostawić w aktach zbiorowych odpis, uwierzytelniony przez urzędnika stanu cywilnego.

Do art. 34.

§ 63. Jeżeli aktu stanu cywilnego nie ma i nie można go sporządzić w trybie zwykłym, do ustalenia treści, która ma być wpisana do ksiąg stanu cywilnego, właściwy jest sąd grodzki miejsca, w którym akt winien był być sporządzony.

Do art. 35.

§ 64. Świadczenie zdolności prawnej obywatela polskiego do sporządzenia aktu stanu cywilnego za granicą wydaje z reguły okręgowa

władza nadzorcza, a w przypadkach szczególnie wątpliwych, w których władza ta uważa, że sprawa winna być rozstrzygnięta z uwagi na skomplikowany stan faktyczny lub zawile zagadnienie prawne przez Ministra Administracji Publicznej, — Minister na wniosek władzy administracji ogólnej II instancji.

§ 65. Świadectwo zdolności prawnej obywatela polskiego do zawarcia małżeństwa za granicą wydaje się według wzoru ustalonego przez Ministra Administracji Publicznej.

Do art. 37 ust. (1).

§ 66. Sąd grodzki a w przypadkach przewidzianych w § 16 ust. (3) sąd okręgowy wydaje na podstawie ksiąg wtóropisów wypisy na tych samych zasadach, co urząd stanu cywilnego. Opłaty przypadają na rzecz Skarbu Państwa.

Do art. 37 ust. (2).

§ 67. (1) Upoważnia się urzędników stanu cywilnego do wydawania osobom, wstępującym w związek małżeński, lub małżonkom książeczek stanu cywilnego.

(2) Książeczka stanu cywilnego winna zawierać:

- odpis zupełny aktu małżeństwa wraz z przypiskami pod tekstem aktu,
- schematy, przeznaczone na wpisanie odpisów skróconych aktów urodzenia dzieci, pochodzących z tego małżeństwa,
- schemat, przeznaczony na wpisanie odpisu skróconego aktu urodzenia dziecka przysposobionego przez małżonków po zawarciu małżeństwa (1 schemat),
- schematy, przeznaczone na wpisanie odpisów skróconych aktów zejścia małżonków,
- schematy, przeznaczone na wpisanie odpisów skróconych aktów zejścia dzieci (2 schematy),
- kilka stronice wolnych (niezadrukowanych).

(3) Zamiast schematów odpisów skróconych (pkt b) — e), wolno umieszczać schematy odpisów zupełnych: schemat przewidziany w pkt c), wolno pominać. Na stronicach, przeznaczonych na wpis, wyszczególnione wyżej w pkt a) — e), należy zarezerwować miejsce na jedną wzmiankę dodatkową i na przypiski pod tekstem aktu.

(4) Na dalszych stronicach mogą być wydrukowane — według uznania urzędnika stanu cywilnego a po aprobowaniu tekstu przez władzę administracji ogólnej drugiej instancji — następujące informacje: a) z dziedziny emigracji, b) z zakresu prawa obowiązującego (prawa rodzinne, małżeńskie i spadkowe, prawa o aktach stanu cywilnego i o zmianie imion i nazwisk) — przy czym nie należy umieszczać przedruków tekstów prawa, c) spis imion narzeczonej używanych; ponadto wolno zarezerwować osobne karty na:

- poświadczenie obywatelstwa małżonków przez władzę administracji ogólnej pierwszej instancji i
- wzory podpisów małżonków.

(5) Odpisy skrócone sporządza się w książeczkach za pobraniem opłaty zmniejszonej (§ 109 pkt 6)).

P. § 80 rozp. wyk.

§ 68. Książeczkę stanu cywilnego wydaje się na żądanie jednego z małżonków, późniejsze wpisy będą dokonywane na żądanie każdego z małżonków, ich wstępnych lub dzieci.

Do art. 38 i 39.

§ 69. Odpisy zupełne sporządza się na drukach, stanowiących dosłowną reprodukcję wzorów Nr 1—3 z opuszczeniem rubryk przypisków (z pozostawieniem wolnego miejsca około 5 cm na ewentualne ich umieszczenie) i z dodaniem wzmianki uwierzytelniającej w bieżącym następującym:

„Poświadcza się zgodność powyższego odpisu zupełnego z treścią aktu w księdze urodzeń (małżeństw, zgonów)

dnia 19. r.
(Pieczęć) Urzędnik Stanu Cywilnego
(podpis własnoręczny)“.

§ 70. Odpisy skrócone i wyciągi sporządza się na drukach, których wzory podane są w załącznikach Nr 4 — 13 do niniejszego rozporządzenia.

§ 71. (1) W odpisach zupełnych nie należy zamieszczać poprawek i przekreśleń, znajdujących się w oryginale.

(2) W odpisach zupełnych podaje się tekst przypisków pod aktem jedynie na wyraźne żądanie strony.

§ 72. Odpisy zupełne oraz odpisy dokumentów z akt zbiorowych wolno wydawać w postaci fotokopii (negatywu lub pozytywu).

§ 73. (1) Odpis skrócony aktu urodzenia dziecka z małżeństwa wydaje się według wzoru Nr 9 bez względu na to, czy dziecko zostało zarejestrowane jako urodzone z małżeństwa, czy też pierwotnie zarejestrowane jako pozamałżeńskie, następnie zaś uzyskało prawo dziecka z małżeństwa stosownie do treści wzmianki na marginesie aktu (art. 39 ust. (5)).

(2) Odpis skrócony aktu urodzenia dziecka pozamałżeńskiego wydaje się według wzoru Nr 10.

§ 74. W odpisach skróconych aktu urodzenia osoby przysposobionej w trybie ustawy z dnia 13 lipca 1939 r. o ułatwieniu przysposobienia małoletnich (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 416) wymienia się — zgodnie z art. 12 ust. 1 tej ustawy — przysposabiających jako rodziców.

§ 75. (1) Odpis skrócony aktu małżeństwa wydaje się według wzoru Nr 11. Jeżeli małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód lub

unieważnione, należy umieścić w tym odpisie datę orzeczenia sądowego.

(2) Odpis skrócony aktu zejścia wydaje się według wzoru Nr 12, a gdy zmarły jest dzieckiem pozamałżeńskim — według wzoru Nr 13.

(3) Jeżeli w akcie zejścia nie podano miejsca i daty urodzenia osoby zmarłej, a podano wiek, należy podać w odpisie „lat...” i zakreślić zbędne wyrazy w druku. Jeżeli w akcie zejścia nie umieszczono niektórych danych, przewidzianych w art. 86 ust. (1), z braku wiadomości, należy w odpisach skróconych w odpowiednich miejscach nadmienić „brak danych”.

§ 76. (1) Wyciąg aktu urodzenia wydaje się według wzoru Nr 4, a gdy akt dotyczy dziecka pozamałżeńskiego — według wzoru Nr 5.

(2) Wyciąg aktu małżeństwa wydaje się według wzoru Nr 6, a gdy małżeństwo zostało następnie rozwiązane przez rozwód lub unieważnione — według wzoru Nr 7.

(3) Wyciągi aktu zejścia wydaje się według wzoru Nr 8. Przepis § 75 ust. (3) zd. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 77. W odpisach skróconych i wyciągach, wydanych na podstawie ksiąg aktów zejścia, a dotyczących uznania za zmarłego lub stwierdzenia zgonu, należy wyraźnie podać, że akt obejmuje uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu i powołać sąd, datę orzeczenia i datę, określoną w orzeczeniu jako data zgonu.

§ 78. Wzmianki dodatkowe stanowią z chwilą dokonania wpisu nierozdzieloną część aktu. Nie wolno wydawać odpisów zupełnych bez dosłownego ich powtórzenia ani odpisów częściowych i wyciągów z pominięciem zmian treści, wynikających ze wzmianek dodatkowych.

§ 79. Treść przypisków pod aktem może być w całości lub części wpisana pod tekstem odpisu skróconego jedynie na żądanie osoby, uprawnionej do otrzymywania odpisów zupełnych aktu (art. 38).

Do art. 42.

§ 80. Uwierzytelnione wpisy w księżeczkach stanu cywilnego, wydawanych stosownie do § 67, mają tę samą moc dowodową, co wpisy w księgach stanu cywilnego.

Do art. 44 ust. (2).

§ 81. Jeżeli urzędnik stanu cywilnego ma uzasadnione podejrzenie lub dane ku temu, aby mniemać, że przedstawiony przez stronę lub nadesłany akt stanu cywilnego jest nieważny jako stwierdzający zdarzenie nieprawdziwe, powinien wstrzymać się od sporządzenia innego aktu stanu cywilnego, którego treść pozostaje w związku z tamtym aktem (np. aktu uznania dziecka pozamałżeńskiego), i przedstawić sprawę do decyzji okręgowej władzy nadzorczej, która jeżeli uzna, że istnieją dostateczne podstawy ku temu, — postąpi w myśl art. 49.

Do art. 44 ust. (3).

§ 82. Unieważnienie jednego z aktów zarządza okręgowa władza nadzorcza, a w przypadkach szczególnie wątpliwych, w których władza ta uważa, że sprawa powinna być rozstrzygnięta z uwagi na skomplikowany stan faktyczny lub zawile zagadnienie prawne przez Ministra Administracji Publicznej, Minister na wniosek władzy administracji ogólnej II instancji.

§ 83. Postępowanie wyjaśniające przeprowadzi właściwy urzędnik stanu cywilnego, jeżeli władza administracji ogólnej pierwszej instancji nie przeprowadzi go sama.

Do art. 47.

§ 84. Osoba interesowana może wnieść zażalenie bezpośrednio do sądu lub do urzędnika stanu cywilnego, który przedstawi je sądowi w ciągu tygodnia ze swoim wyjaśnieniem.

Do art. 52 ust. (1) i 74.

§ 85. (1) Urzędnik stanu cywilnego powinien stwierdzić tożsamość stawających.

(2) Jeżeli stawający nie są osobiście znani urzędnikowi stanu cywilnego, winni przedłożyć dowody osobiste lub inne dokumenty, stwierdzające tożsamość, a w braku tychże tożsamość ich winna być stwierdzona przez dwie osoby, znane urzędnikowi stanu cywilnego.

Do art. 52 ust. (2).

§ 86. O wykonaniu wyroków śmierci, wydanych przez sądy powszechne, zawiadamia urzędnika stanu cywilnego prokurator sądu, do którego należy wykonanie wyroku.

Do art. 52 ust. (2) i (3).

§ 87. Oprócz władz, instytucyj i osób, wymienionych w tych przepisach, zgłoszenie pisemne, nadesłane przez prokuratora lub władze bezpieczeństwa publicznego, jest podstawą sporządzenia aktu zejścia w przypadku, przewidzianym w art. 81.

Do art. 53.

§ 88. (1) Przybrany tłumacz lub biegły, jeżeli nie został zaprzysiężony, składa przed urzędnikiem stanu cywilnego przyrzeczenie, że będzie pełnił funkcję tłumacza lub biegłego z całą sumiennością i bezstronnością. Poza tym należy uprzedzić tłumacza lub biegłego o odpowiedzialności karnej na przypadek naruszenia przyrzeczenia.

(2) Treść aktu powinna być odczytana stawającemu, który nie zna języka polskiego, również i w języku obcym przez urzędnika stanu cywilnego lub tłumacza (biegłego). O dopełnieniu tej formalności należy zaznaczyć przy końcu aktu.

(3) W razie przybrania tłumacza (biegłego) akt winien być podpisany również i przez niego.

§ 89. (1) Głuchy, który umie czytać, sam odczytuje sporządzony akt i oświadcza urzędnikowi

kowi stanu cywilnego, czy treść aktu jest zgodna z jego oświadczeniem. Jeżeli umie pisać, zaznacza tę zgodność własnoręcznie przed podpisem.

(2) Niemy lub głuchoniemy, który umie czytać i pisać, sam odczytuje sporządzony akt i zaznacza własnoręcznie przed podpisem, że treść aktu jest zgodna z jego oświadczeniem.

(3) Niewidomy ma prawo przybrać osobę zaufaną, która może asystować przy sporządzaniu aktu. Akt podpisuje również ta osoba.

§ 90. (1) Jeżeli osoba biorąca udział w sporządzeniu aktu nie umie lub nie może pisać, winna umieścić na akcie tuszowy odcisk palca, obok którego urzędnik stanu cywilnego wypisze jej imię i nazwisko, nadmieniając, czy osoba ta jest niepiśmienna, czy też nie włada ręką trwale lub przejściowo.

(2) Jeżeli osoba, biorąca udział w sporządzeniu aktu, odmawia podpisu, należy to zaznaczyć, w treści aktu z wymienieniem przyczyny odmowy podpisu.

(3) Jeżeli osoba, biorąca udział w sporządzeniu aktu, może podpisać się jedynie w alfabecie nieznanym urzędnikowi stanu cywilnego, a w sporządzeniu aktu bierze udział tłumacz; jeżeli tłumacza nie przybrano, urzędnik stanu cywilnego omawia podpis w nawiasie.

Do art. 58.

§ 91. Przy zgłoszeniu urodzenia dziecka z małżeństwa zgłaszający powinien przedstawić wyciąg lub odpis aktu małżeństwa rodziców, przy zgłoszeniu urodzenia dziecka pozamałżeńskiego — w miarę możliwości wypis aktu urodzenia matki dziecka. Jeżeli uzyskanie aktu małżeństwa rodziców okaże się połączone z poważnymi trudnościami lub niewspółmiernie wysokimi kosztami, urzędnik stanu cywilnego zastosuje odpowiednio przepisy § 98 ust. (1) i (2).

§ 92. (1) Jeżeli matka dziecka pozostawała już poprzednio w innym związku małżeńskim, należy w przypiskach pod aktem urodzenia podać datę i sposób rozwiązania lub unieważnienia poprzedniego związku małżeńskiego matki.

(2) Jeżeli matka dziecka ponownie wstąpiła w związek małżeński, przepis powyższy stosuje się jedynie wówczas, gdy dziecko urodziło się po rozwiązaniu lub unieważnieniu poprzedniego małżeństwa przed upływem okresu czasu, przewidzianego w przepisach prawa cywilnego jako okres czasu domniemania, że dziecko pochodzi z poprzedniego małżeństwa.

P. art. 5 prawa rodzinnego (poz. 9 nin. zeszytu).

Do art. 62.

§ 93. Oświadczenie ojca dziecka pozamałżeńskiego może być złożone poza urzędem sta-

nu cywilnego w dokumencie z podpisem urzędu dowo uwierzytelnionym.

Do art. 67.

§ 94. Okręgowa władza nadzorcza bada przyczynę opóźnienia w trybie postępowania wyjaśniającego, przeprowadzając je w zasadzie za pośrednictwem urzędnika stanu cywilnego.

P. § 107 rozp. wyk.

Do art. 71.

§ 95. Osoby, wstępujące w związek małżeński, powinny złożyć zgodnie z art. 10 § 1 pkt 2) prawa małżeńskiego pisemne oświadczenie, że do zawarcia przez nie małżeństwa brak jest przeszkód, wymienionych w art. 7 pkt 1) — 4) i 6) prawa małżeńskiego.

§ 96. Do czasu wydania przewidzianego w art. XI przepisów wprowadzających prawo małżeńskie, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Zdrowia osoby wstępujące w związek małżeński nie składają urzędnikowi stanu cywilnego świadectw lekarskich o braku przeszkód, wymienionych w art. 7 pkt 6) prawa małżeńskiego.

P. 1) art. 10 § 1 pkt. 3 prawa małżeńskiego (poz. 4 nin. zeszytu).

2) art. XI przepisów wprowadzających prawo małżeńskie (poz. 5 nin. zeszytu).

Do art. 71 ust. (1).

§ 97. Jeżeli urodzenie jednej z osób, wstępujących w związek małżeński, jest zarejestrowane w księgach, przechowywanych w danym urzędzie stanu cywilnego, nie należy żądać przedłożenia odpisów; w tym przypadku załącza się do akt zbiorowych notatkę urzędową, opartą na odnośnych aktach i zawierającą dane, które winny być umieszczone w tekście aktu małżeństwa.

§ 98. (1) Jeżeli uzyskanie wymaganych odpisów aktów urodzenia okaże się niemożliwe lub połączone z poważnymi trudnościami lub niewspółmiernie wysokimi kosztami, urzędnik stanu cywilnego zadowolony się dowodami pośrednimi.

(2) Jeżeli uzyskanie takich dowodów pośrednich jest niemożliwe, urzędnik stanu cywilnego przesłucha protokularnie osobę, wstępującą w związek małżeński, która powinna złożyć uroczyste zapewnienie, że wszystkie podane przez nią dane odpowiadają całkowicie prawdzie i że gotowa jest na poparcie swego zeznania złożyć przysięgę oraz że jest świadoma odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie.

(3) W obu przypadkach sąd grodzki na wniosek urzędnika stanu cywilnego lub strony może zwolnić od przedstawienia odpisu aktu urodzenia (art. 10 § 2 prawa małżeńskiego); sąd może przed udzieleniem zwolnienia zaprzysiąc osobę, ubiegającą się o zwolnienie.

(4) Przed wydaniem postanowienia przez sąd (ust. 3) urzędnikowi stanu cywilnego nie wolno sporządzić aktu małżeństwa.

P. §§ 101 i 109 (1) pkt. 14) rozp. wyk.

Do art. 71 ust. (3).

§ 99. Cudzoziemcy powinni udowodnić swą przynależność państwową przez przedłożenie paszportu zagranicznego lub stosownego zaświadczenia właściwej władzy państwa ojczystego.

§ 100. (1) Cudzoziemcy powinni przedłożyć zaświadczenie właściwej władzy krajowej swego państwa ojczystego, bądź właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub konsularnego tego państwa w Polsce, stwierdzające, że nie ma przeszkód do zawarcia małżeństwa, przewidzianych w ustawach tego państwa (świadcstwo zdolności do zawarcia małżeństwa).

(2) Świadcstwo zdolności do zawarcia małżeństwa, wydane przez władzę krajową państwa ojczystego cudzoziemca, powinno być opatrzone klauzulą legalizacyjną właściwego polskiego przedstawicielstwa konsularnego, stwierdzającą, że dana władza jest właściwa do wydania świadctwa według przepisów prawa danego państwa, chyba że umowa, zawarta przez Polskę z danym państwem, zwalnia takie świadctwa do legalizacji.

(3) Świadcstwo zdolności do zawarcia małżeństwa traci moc po upływie 6 miesięcy od daty jego wystawienia, jeżeli w treści jego nie jest podany inny czasokres ważności.

(4) Jeżeli władze państwa obcego w ogóle nie wydać świadctw zdolności do zawarcia małżeństwa, wymagane jest upoważnienie okręgowej władzy nadzorczej.

(5) Wniosek osoby interesowanej (ust. (4)) powinien być zgłoszony za pośrednictwem urzędnika stanu cywilnego.

(6) Przepisy niniejszego paragrafu stosuje się odpowiednio do osoby, nie mającej żadnej przynależności państwowej (bezpaństwowca).

Do art. 72.

§ 101. Przepis § 98 stosuje się odpowiednio do zwolnienia od obowiązku przedstawienia dowodu ustania poprzedniego związku małżeńskiego.

Do art. 73 ust. (2).

§ 102. (1) Oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński składa się przed urzędnikiem stanu cywilnego w obecności dwóch świadków (art. 11 prawa małżeńskiego).

(2) Świadkiem przy zawarciu małżeństwa nie może być:

- a) niepełnoletni,
- b) nie umiejący czytać i pisać po polsku,

c) nie korzystający w pełni z praw cywilnych i obywatelskich praw honorowych oraz

d) osoba, która z powodu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie zdawałaby sobie sprawy z ważności przysięgi.

Do art. 76.

§ 103. W akcie małżeństwa (wzór Nr 2) podaje się w uwagach przynależność państwową osób, wstępujących w związek małżeński, jeżeli jest niepolska.

§ 104. Oświadczenie żony o zachowaniu swego nazwiska rodowego (art. 17 prawa małżeńskiego) wpisuje się w akcie małżeństwa w rubryce „uwagi”.

Do art. 77.

§ 105. Przy zgłoszeniu zgonu należy w miarę możliwości przedłożyć wypis (wyciąg lub odpis) aktu urodzenia zmarłego (w braku tegoż wypisu inny dokument osobisty), a jeżeli zmarły pozostawał w związku małżeńskim — również wypis jego aktu małżeństwa.

Do art. 79 i 88.

§ 106. Orzeczenie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu, wydane przez sąd, wpisuje się do księgi aktów zejścia w kolejności, jaka wynika z daty nadesłania urzędnikowi stanu cywilnego wypisu orzeczenia sądowego o uznaniu za zmarłego.

Do art. 85 ust. (2).

§ 107. Przepis § 94 będzie odpowiednio stosowany.

Do art. 89.

§ 108. Za czynności urzędowe urzędów stanu cywilnego pobiera się opłaty w wysokości przewidzianej w następujących paragrafach.

§ 109. (1). Opłaty wynoszą za:

- 1) wyciąg z aktu stanu cywilnego (art. 39 ust. (1)) 5 zł
- 2) odpis skrócony aktu stanu cywilnego (art. 39 ust. (2)) 10 "
- 3) odpis zupełny aktu stanu cywilnego (art. 39 ust. (4)) 20 "
- 4) zaświadczenie o tym, że akt stanu cywilnego lub wzmianka dodatkowa nie są wpisane do ksiąg (art. 37 ust. (1) i 40)
 - za każdy rocznik 10 "
 - za każdy następny 5 "
 - łącznie najwyżej 25 "
- 5) wydanie książeczki stanu cywilnego (art. 37 ust. (2)) 25—50 "
- 6) dokonanie wpisu w książeczce stanu cywilnego 5 "
- 7) umieszczenie wzmianki dodatkowej na marginesie aktu dotyczącej:
 - a) sprostowania aktu 20 "
 - b) unieważnienia aktu 20 "
 - c) uznania dziecka pozamałżeńskie-go 20 "

d)	uprawnienia dziecka pozamałżeń- skiego	20 "
e)	zrównania dziecka pozamałżeń- skiego z dzieckiem z małżeństwa	20 "
f)	nadania dziecku pozamałżeńskie- mu nazwiska przez męża matki	10 "
g)	przysposobienia	50 "
h)	rozwiązania przysposobienia	50 "
i)	zmiany imienia lub nazwiska na mocy zezwolenia władzy admini- stracji ogólnej	50 "
j)	ustalenia nazwiska na wniosek strony	20 "
k)	rozwiązania małżeństwa przez rozwód	50 "
l)	unieważnienia małżeństwa	50 "
m)	zgłoszenia imienia po sporządze- niu aktu urodzenia	20 "
8)	sporządzenie aktu małżeństwa	50 "
	opłata dodatkowa za zawarcie mał- żeństwa poza lokalem urzędu	
	w miejscowości, będącej siedzibą urzędu	50 "
	w innej miejscowości	100 "
	opłata dodatkowa za zawarcie małżeństwa poza godzinami urzęd- owymi	100 "
9)	osobiste stwierdzenie zgonu przez urzędnika stanu cywilnego	20 "
10)	udzielenie ksiąg stanu cywilnego do przejrzania na podstawie zezwo- lenia okręgowej władzy nadzorczej za każdy rocznik	10 "
	łącznie najwyżej	30 "
11)	zaświadczenie na wypisie (wyciągu lub odpisie), wydanym poprzednio, że treść wypisu jest nadal zgodna z treścią aktu w dacie zaświadcze- nia	5 "
12)	uzupełnienie wydanego poprzednio wypisu (wyciągu lub odpisu) przez dopisanie treści późniejszych wzmia- nek na marginesie aktu lub zmian z nich wynikających	10 "
13)	poświadczenie własnoręczności pod- pisu	20 "
14)	sporządzenie protokołu o oświad- czeniach i wnioskach składanych na mocy § 39 ust. (3), 98 ust. (2) i 101	20 "
15)	inne czynności wyżej nie wymienio- ne, o ile nie wynikają z ustawowego obowiązku urzędnika stanu cywilne- go	10 "

(2) Opłata za drugi i każdy dalszy egzemplarz wypisu (wyciągu lub odpisu), o ile zostaną zażądane równocześnie, wynosi połowę opłaty normalnej

Opłaty ustalone w rozp. zostały podwyższone trzykrotnie — p. poz. 27 nin. zeszytu.

§ 110. (1) Opłatę za umieszczenie wzmianki dodatkowej powinna osoba, której akt dotyczy,

wpłacić w terminie, wyznaczonym w wezwaniu urzędnika stanu cywilnego.

(2) Sąd, władza lub notariusz podają urzędnikowi stanu cywilnego adres osoby interesowanej przy przesłaniu wzmianki.

(3) Jeżeli osoba interesowana żąda sporządzenia wzmianki dodatkowej przed nadejściem zawiadomienia wysłanego z urzędu, powinna z góry uiścić opłatę.

P. §§ 31, 37 i 109 (1) pkt. 7 rozp. wyk.

§ 111. (1) Sąd grodzki (okręgowy) nie pobiera opłat za umieszczenie wzmianki dodatkowej na marginesie aktu w księdze wtóropisów na podstawie zawiadomienia urzędnika stanu cywilnego.

(2) Sąd grodzki (okręgowy) pobiera opłaty za wypisy (odpisy i wyciągi) według stawek, przewidzianych dla urzędów stanu cywilnego.

P. art. 37 (1) prawa o aktach st. cyw. i § 66 rozp. wyk.

§ 112. Przepisy o opłatach stemplowych od wypisów aktów stanu cywilnego pozostają w mocy.

§ 113. Za czynności urzędowe władz nadzorczych, przedsiębrane na wniosek strony i w jej interesie, pobiera się następujące opłaty:

1) za zezwolenie na wydanie w myśl art. 38 ust. (2) odpisu zupełnego aktu osobie, nie wymienionej w art. 38 ust. (1) 25 zł.

2) za wydanie świadectwa zdolności do sporządzenia aktu stanu cywilnego za granicą przez obywatela polskiego (art. 35 ust. (2)). 50 "

3) za zezwolenie na sporządzenie aktu w przypadkach, przewidzianych w dekrete:

a) na sporządzenie aktu urodzenia w razie opóźnienia powyżej 3 miesięcy (art. 67 ust. (1)) 20 "

b) na wpisanie aktu, sporządzonego za granicą (art. 28) 50 "

c) na zarejestrowanie w Polsce urodzenia lub zgonu obywatela polskiego, które nastąpiło za granicą, albo zawarcia małżeństwa przez obywatela polskiego za granicą (art. 29) 50 "

4) za upoważnienie cudzoziemca do zawarcia małżeństwa w razie nieprzedłożenia świadectwa władz państwa ojczystego o zdolności do zawarcia małżeństwa (§ 100 ust. (4)) 100 "

5) za zezwolenie na zgłaszanie na piśmie urodzeń i zgonów przez kierowników prywatnych zakładów położniczych i szpitali (art. 55 ust. (2)) 100 "

6) za zezwolenie osobie obcej na przejrzanie ksiąg (art. 41) 25 "

Opłaty ustalone w rozp. zostały podwyższone trzykrotnie — p. poz. 27 nin. zeszytu.

§ 114. (1) Za wszelkie inne czynności władz nadzorczych pobiera się opłaty stemplowe.

(2) Nie pobiera się opłaty, jeżeli czynność jest przedsięwzięta w interesie publicznym.

P. 1) okólnik Nr 28 z dnia 13.VI.1946 r. (poz. 22 nin. zeszytu).

2) Art. 1 c) dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o zmianie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. Ust. R. P. Nr 14, poz. 100).

Do art. XII ust. (1) przep. wpraw.

§ 115. Przekazanie dotychczasowych ksiąg stanu cywilnego nowoutworzonym urzędom stanu cywilnego przez osoby świeckie, które prowadziły je dotychczas, winno nastąpić w terminie do dnia 15 stycznia 1946 r.

Do art. XIII przep. wpraw.

§ 116. Przekazanie ksiąg wtóropisów winno nastąpić w terminie do dnia 15 stycznia 1946 r.

Do art. XIV — XXIII przep. wpraw.

§ 117. (1) Do wydawania odpisów zupełnych na podstawie dotychczasowych ksiąg stanu cywilnego można używać aż do wyczerpania dotychczasowych formularzy.

(2) Do wydawania odpisów częściowych i wyciągów na podstawie dotychczasowych ksiąg stanu cywilnego można używać dotychczasowych formularzy aż do wyczerpania pod warunkiem przystosowania ich tekstu do wymagań art. 39 ust. (1) — (3) i (5).

§ 118. W razie odtworzenia w trybie §§ 58—59 utraconych ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych), które były prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych, odtworzone księgi przekazuje się na przechowanie: pierwszy egzemplarz (księgę unikatów, rejestr główny) — właściwemu urzędowi stanu cywilnego, utworzonemu stosownie do prawa o aktach stanu cywilnego, drugi zaś egzemplarz (księgę duplikatów, rejestr uboczny) — sądowi grodzkiemu również i w tym przypadku, gdy księgi utracone były prowadzone przez osoby duchowne.

§ 119. Przepisy prawa o aktach stanu cywilnego nie naruszają przepisów, na mocy których urzędnicy stanu cywilnego obowiązani są do współdziałania przy prowadzeniu ewidencji ludności, ewidencji poborowych, ewidencji podatku spadkowego, przy badaniach statystycznych itd., w szczególności przez przesyłanie właściwym władzom wyciągów z aktów, wykazów okresowych zarejestrowanych faktów i zawiadomień o tychże.

P. art. 3 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 16.III.1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 309], w brzmieniu ustawy z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 390):

„Prowadzący księgi stanu cywilnego obowiązani są co trzy miesiące przysyłać właściwym gminom dokładne dane o zaszłych w ciągu tego czasu przypadkach urodzin, śmierci (zgonów) i ślubów. Formę, treść i tryb przesyła-

nia tych zawiadomień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych. 1)

Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący księgi stanu cywilnego mają obowiązek przysyłać na żądanie gminy, względnie organu, upoważnionego do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności dla użytku ksiąg ludności wyciągi z ksiąg i aktów stanu cywilnego. W wypadkach, gdy księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zagięciu, obowiązek ten ciąży na urzędach i instytucjach, utrzymujących duplikaty tych ksiąg.

Zawiadomienia, przewidziane w ust. 1, są udzielane bezpłatnie. Wyciągi z ksiąg i aktów stanu cywilnego przewidziane w ust. 2, wydawane są za zwrotem kosztów druków.

W razie opieszałości osób lub instytucji, prowadzących akty stanu cywilnego, względnie utrzymujących duplikaty odpowiednich ksiąg, w wykonywaniu powyższego obowiązku, powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami może zwolnić urzędy stanu cywilnego od przewidzianego w obowiązujących przepisach obowiązku przysyłania urzędom publicznym wyciągów z akt stanu cywilnego, natomiast nałożyć na gminy lub inne organa, prowadzące ewidencję ludności, obowiązek przysyłania urzędom publicznym wyciągów z rejestru mieszkalców”.

P. art. 114 Dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 174).

„Zarządy gminne (miejskie) obowiązane są dostarczać właściwemu urzędowi skarbowemu do końca miesiąca następnego za miesiąc ubiegły miesięczne wykazy przypadków zgonu, sporządzone na podstawie księgi akt zejścia, a zawierające odczyt danych osobowych, dotyczących osoby zmarłej i jej spadkobierców (legatariuszów), także w miarę możliwości bliższe dane co do pozostałego majątku, wyszczególnione na przepisany wzorzec”.

§ 120. Do czasu wydania jednolitego dla całego Państwa majątkowego prawa małżeńskiego zawarcie umowy przedślubnej będzie na obszarze b. Królestwa Kongresowego ujawniane stosownie do przepisu art. 208 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego w akcie małżeństwa w rubryce „uwagi”.

P. art. II 1) przepisów, wprowadzających prawo małżeńskie majątkowe (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 197ex 1946); „Uchyła się: 1) art. 182—230 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego”.

§ 121. Do czasu wydania jednolitego dla całego Państwa prawa o przysposobieniu na obszarze b. Królestwa Kongresowego pozostaje w mocy przepis art. 324 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego w przedmiocie obowiązku wpisania w ciągu 3 miesięcy do księgi urodzeń w urzędzie stanu cywilnego miejsca zamieszkania przysposabiającego wyroku sądu apelacyjnego, zezwalającego na przysposobienie.

Przepis § 121 jest nieaktualny wobec postanowienia art. VI 1) przepisów, wprowadzających prawo rodzinne (poz. 10 nin. zeszytu).

§ 122. Do czasu wydania jednolitego dla całego Państwa prawa rodzinnego przepisy niniejszego rozporządzenia, dotyczące instytucji

1) obecnie Minister Administracji Publicznej.

Prawnych, znanych jedynie prawu poszczególnych obszarów (np. nadane nazwiska dziecku przez męża matki), nie będą stosowane na pozostałym obszarze Państwa.

Przepis § 122 jest nieaktualny wobec postanowienia art. 53 § 1 prawa rodzinnego (poz 9 nin. zeszytu).

§ 123. W postępowaniu, dotyczącym spraw unormowanych w prawie o aktach stanu cywilnego, przepisach wprowadzających to prawo oraz w niniejszym rozporządzeniu, obowiązują przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341), o ile prawo o aktach stanu cywilnego, przepisy wprowadzające lub niniejsze rozporządzenie nie normują danej kwestii odmiennie. Przepis niniejszy dotyczy urzędników stanu cywilnego oraz komisji, przewidzianych w §§ 58 i 59.

§ 124. (1) Jeżeli z powodu nie dających się usunąć przeszkód technicznych poszczególny urząd stanu cywilnego nie zostanie na dzień 1 stycznia 1946 r. zaopatrzony w przewidziane

w niniejszym rozporządzeniu druki, powinien w tym przypadku sporządzić potrzebne do swego funkcjonowania księgi i wzory we własnym zakresie, sposobem drukarskim albo innym sposobem mechanicznym lub ręcznym, z tym jednak, że powinny one odpowiadać wzorom druków przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu.

(2) Księgi sporządzone sposobem nie drukarskim powinny być zamknięte na zasadach ogólnych niezwłocznie po otrzymaniu przez urząd stanu cywilnego ksiąg wykonanych sposobem drukarskim.

§ 125. Do czasu sporządzenia nowych pieczęci według wzoru, opisanego w § 11, w Mennicy Państwowej wolno używać pieczęci właściwego zarządu gminnego (miejskiego), a na obszarze województw zachodnich pieczęci, używanych przez dotychczasowych urzędników stanu cywilnego.

§ 126. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

Załączniki do Rozp. Ministrów Administracji
Publicznej i Sprawiedliwości (poz. 304). Nr 1.

Nr dnia roku

AKT URODZENIA

I. Dane dotyczące dziecka:

1. Miejsce urodzenia
2. Data urodzenia
3. Godzina urodzenia minut
4. Nazwisko
5. Imię (imiona)
6. Płeć

II. Dane dotyczące rodziców:

	Ojciec	Matka
1. Nazwisko
2. Imię (imiona)
3. Nazwisko rodowe matki
4. Zawód
5. Miejsce urodzenia
6. Data urodzenia lub wiek
7. Miejsce zamieszkania

8. Stwierdzenie, że rodzice są małżeństwem

III. Dane dotyczące osoby, władzy lub instytucji zgłaszającej urodzenie:

1. Nazwisko i imię (nazwa)
2. Zawód
3. Wiek
4. Miejsce zamieszkania (siedziba)
5. W jakim charakterze dokonał zgłoszenia

IV. Uwagi:

Odczytano, przyjęto i podpisano:

Podpis zgłaszającego:

UrządNIK Stanu Cywilnego:

1. Rodzice zawarli małżeństwo dnia r. w
Urząd Stanu Cywilnego w Nr. /
2. Matka urodziła się dnia r. w
Urząd Stanu Cywilnego w Nr. /
3. Urodzony zawarł małżeństwo dnia r. w
Urząd Stanu Cywilnego w Nr. /
4. Związek małżeński, wymieniony w pkt. 3, został rozwiązany przez rozwód — unieważniony
orzeczeniem Sądu z dnia r. w spr. /
5. Urodzony zawarł dnia r. w
Urząd Stanu Cywilnego w Nr. /
6. Poprzedni związek małżeński matki dziecka został rozwiązany — unieważniony
orzeczeniem Sądu z dnia r. w spr. /
poprzedniego małżonka, zarejestrowaną w Urzędzie Stanu Cywilnego w
Nr. /
7. Uwagi:

Nr dnia roku.

AKTA MAŁŻENSTWA

I. Osoby wstępujące w związek małżeński:

- 1. Imię (imiona)
- 2. Nazwisko
- 3. Zawód
- 4. Miejsce urodzenia
- 5. Data urodzenia
- 6. Miejsce zamieszkania

Mężczyzna	Kobieta
.....
.....
.....
.....
.....
.....

II. Dane dotyczące rodziców:

- A. Mężczyzny
 - 1. Imię (imiona)
 - 2. Nazwisko
 - 3. Miejsce zamieszkania
- B. Kobiety
 - 1. Imię (imiona)
 - 2. Nazwisko
 - 3. Miejsce zamieszkania

Ojciec	Matka
.....
.....
.....
.....
.....
.....

III. Świadkowie:

- 1. Imię
- 2. Nazwisko
- 3. Zawód
- 4. Miejsce zamieszkania

Pierwszy świadek	Drugi świadek
.....
.....
.....
.....

IV. Uwagi:

Podpisy osób wstępujących w związek małżeński:

Podpisy świadków:

Stwierdzam, że osoby wymienione w rubryce I, złożyły w dniu dzisiejszym publicznie w mojej obecności zgodne oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński.

Urządник Stanu Cywilnego

- 1. Akt urodzenia męża sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego Nr /
w r w /
- 2. Akt urodzenia żony sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego Nr /
w r w /
- 3. Mąż zmarł dnia r w Nr /
Urząd Stanu Cywilnego w r w /
- 4. Żona zmarła dnia r w Nr /
Urząd Stanu Cywilnego w r w /

Nr dnia roku

AKT ZEJŚCIA

I. Dane co do miejsca i czasu zgonu:

1. Data zgonu
2. Godzina zgonu minut
8. Miejsce zgonu
4. Data znalezienia zwłok
5. Godzina znalezienia zwłok
6. Miejsce znalezienia zwłok

II. Dane dotyczące osoby zmarłej:

1. Imię (imiona)
 2. Nazwisko
 3. Stan cywilny
 4. Zawód
 5. Miejsce urodzenia
 6. Data urodzenia lub wiek
 7. Miejsce zamieszkania
 8. Przynależność państwowa
- (jeżeli nie jest polska)

III. Dane dotyczące rodziców osoby zmarłej:

	Ojciec	Matka
1. Imię (imiona)
2. Nazwisko
3. Zawód
4. Miejsce zamieszkania (jeżeli żyje)

IV. Dane dotyczące małżonka osoby zmarłej:

1. Imię (imiona) i nazwisko
2. Zawód (jeżeli żyje)
3. Miejsce zamieszkania (jeżeli żyje)

V. Dane dotyczące osoby, władzy lub instytucji zgłaszającej zgon:

1. Imię (imiona) i nazwisko (nazwa)
2. Zawód
3. Miejsce zamieszkania (siedziba)

VI. Uwagi:

Podpis zgłaszającego:
Urzędnik Stanu Cywilnego:

1. Akt urodzenia zmarłego sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego w
Nr /
2. Akt małżeństwa zmarłego sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego w
Nr /

Załącznik Nr 4.

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr /

WYCIĄG AKTU URODZENIA

Zaświadczam, że

syn — córka i

małżonków urodził się w

..... dnia tysięcy

..... 1 roku.

....., dnia 19 r

Urządnik Stanu Cywilnego:

Załącznik Nr 5.

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr /

WYCIĄG AKTU URODZENIA

Zaświadczam, że

syn — córka

urodził się w dnia

..... 1 roku.

..... tysięcy

....., dnia 19 r

Urządnik Stanu Cywilnego:

(Godło państwowe).

Załącznik Nr 6

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr/.....

WYCIĄG AKTU MAŁŻENSTWA

Zaświadczam, że

i

zawarli związek małżeński w dniu

tysiąc..... 1..... roku

w

, dnia 19.....

Urządnik Stanu Cywilnego:

(Godło państwowe).

Załącznik Nr 7

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr/.....

WYCIĄG AKTU MAŁŻENSTWA

Zaświadczam, że

i

zawarli związek małżeński w dniu

tysiąc..... 1..... roku

w

Małżeństwo to zostało rozwiązane przez rozwód — unieważnione na mocy orzeczenia sądowego z dnia..... 1..... roku.

, dnia 19.....

Urządnik Stanu Cywilnego:

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr/.....

WYCIĄG AKTU ZEJSCIA

Zaświadczam, że lat
 zmarł w dniu tysiąc
 1 roku w

Stan cywilny zmarłego
 dnia 19 r.

Urządnik Stanu Cywilnego:

Załącznik Nr 9.

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr/.....

ODPIS SKRÓCONY AKTU URODZENIA

Zaświadczam, że
 urodził się dnia tysiąc
 1 roku w

z ojca (imię i nazwisko) (zawód) zamieszkałego
 w

i matki (imię i nazwisko) (nazwisko rodowe) (zawód)

zamieszkałej w
 dnia 19 r.

Urządnik Stanu Cywilnego:

(Godło państwowe).

Załącznik Nr 10

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr . . . /

ODPIS SKRÓCONY AKTU URODZENIA

Zaświadczam, że

urodził się dnia tyśiąc

..... 1 roku w

z (imię i nazwisko) (zawód) zamieszkałej

w

....., dnia 19

Urządnik Stanu Cywilnego

(Godło państwowe).

Załącznik Nr 11

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr . . . /

ODPIS SKRÓCONY AKTU MAŁŻENSTWA

Zaświadczam, że

zamieszkały w (imię i nazwisko) (zawód)

..... 1 roku w urodzony dnia

i (imię i nazwisko) (nazwisko rodowe) (zawód)

zamieszkała w urodzona dnia

..... 1 roku w

zawarli związek małżeński w dniu

tysiąc 1

w

Ojciec męża zam w

Matka męża zam. w

Ojciec żony zam. w

Matka żony zam. w

....., dnia 19

Urządnik Stanu Cywilnego:

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr . . . /

ODPIS SKRÓCONY AKTU ZEJŚCIA

Zaświadczam, że (imię i nazwisko) (zawód)

zamieszkał w urodzony dnia

..... 1 roku w

zmarł dnia tysiąc

..... 1 roku o godzinie minut

w

Ojciec: zam. w

Matka: zam. w

Zmarł był żonaty zamężna z

....., dnia 19 r.

Urządnik Stanu Cywilnego:

Załącznik Nr 13.

(Godło państwowe).

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Województwo

Powiat

URZĄD STANU CYWILNEGO

Nr . . . /

ODPIS SKRÓCONY AKTU ZEJŚCIA

Zaświadczam, że (imię i nazwisko) (zawód)

zamieszkał w urodzony dnia

..... 1 roku w

zmarł dnia tysiąc

..... 1 roku o godzinie minut

w

Matka: zam. w

Zmarł był żonaty zamężna z

....., dnia 19 r.

Urządnik Stanu Cywilnego:

4.

DEKRET

z dnia 25 września 1945 r.

Prawo małżeńskie.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 listopada 1945 r. Nr 48 poz. 270).

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Z a r ę c z y n y.

Art. 1. § 1. Nie można wnieść powództwa o zawarcie małżeństwa z tytułu zaręczyn.

§ 2. Zastrzeżenie odszkodowania umownego lub jakiegokolwiek korzyści na wypadek odstąpienia od zaręczyn jest nieważne.

Art. 2. Kto bez słusznych powodów odstępuje od zaręczyn albo daje drugiemu słuszny powód do odstąpienia, odpowiada wobec niego, jego rodziców lub osób, działających zamiast rodziców, za poniesione przez nich straty, spowodowane uzasadnionymi przygotowaniem do zawarcia małżeństwa.

Art. 3. § 1. Jeżeli małżeństwo nie dochodzi do skutku, można żądać od narzeczonego lub jego spadkobierców zwrotu podarków zaręczynowych.

§ 2. Narzeczonego winnego odstąpienia od zaręczyn bez słusznego powodu nie ma tego prawa.

Art. 4. § 1. Roszczenie o naprawienie strat oraz o zwrot podarków przedawnia się z upływem roku po ustaniu lub zerwaniu zaręczyn.

§ 2. Roszczenia narzeczonego przechodzą na spadkobierców, jeżeli powództwo zostało wytoczone za życia narzeczonego.

Rozdział II.

Z a w a r c i e z w i ą z k u
m a ł ż e ń s k i e g o.

Art. 5. Związek małżeński jest ważnie zawarty, jeżeli:

- 1) małżonkowie mają prawną zdolność do wstąpienia w związek małżeński;
- 2) nie ma przeszkody do zawarcia małżeństwa;
- 3) oświadczenia małżonków o wstąpieniu w związek małżeński wolne są od wad i złożone zostały w sposób prawem przewidziany.

Art. 6. § 1. Prawną zdolność do wstąpienia w związek małżeński mają mężczyzna i kobieta, którzy ukończyli osiemnasty rok życia.

§ 2. Z ważnych powodów władza opiekuńcza może zezwolić na wstąpienie w związek małżeński osobie, która nie ukończyła osiemnastego roku życia.

- P. 1) art. 71 prawa o aktach stanu cyw.,
2) art. art. 3 i 4 prawa osobowego (poz. 6 niniejszego zeszytu),
3) art. art. 14 § 1 i 2 dekretu o postępowaniu przed władzą opiekuńczą (poz. 13 nin. zeszytu),
4) §§ 95 i 96 rozp. wyk.

Art. 7. Nie mogą zawrzeć małżeństwa ze sobą:

- 1) osoby, z których chociażby jedna już pozostaje w związku małżeńskim;
- 2) krewni w linii prostej oraz rodzeństwo rodzone lub przyrodnie, zarówno ze związków małżeńskich jak i pozamałżeńskich;
- 3) powinowaci w linii prostej;
- 4) osoby pozostające w stosunku przysposobienia;
- 5) osoby, z których chociażby jedna celem umożliwienia małżeństwa nastawała na życie małżonka swego lub małżonka drugiej strony;
- 6) osoby, z których chociażby jedna dotknięta jest chorobą psychiczną — nawet w okresie przytomności umysłu — niedorozwojem psychicznym albo otwartą gruźlicą lub chorobą weneryczną w stanie zaraźliwym.

P. 1) art. 3 dekretu z dnia 16.IV.1946 r. o zwalczaniu chorób wenerycznych (Dz. U. R. P. Nr 18 poz. 119): „Zabrania się dotkniętym chorobą weneryczną w okresie zakaźnym choroby dokonywania jakichkolwiek czynności lub przedsięwzięcia działań, które umożliwiają lub mogą spowodować zakażenie innych osób. w szczególności: a) wstępowania w związki małżeńskie...”
2) § 96 rozp. wyk.

Art. 8. § 1. Małżonek osoby zaginionej nie może wstąpić w ponowny związek małżeński przed uznaniem jej za zmarłą.

§ 2. Pierwsze małżeństwo rozwiązuje się z chwilą zawarcia nowego.

Art. 9. Oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński jest dotknięte wadą, jeżeli złożone zostało:

- 1) przez osobę, znajdującą się w stanie nieprzytomności lub chociażby przemijającego zakłócenia czynności psychicznej, wyłączonego świadomą wolę, albo
- 2) pod wpływem błędu co do osoby drugiego małżonka albo
- 3) pod wpływem groźby drugiego małżonka lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie woli mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo.

Art. 10. § 1. Przed przystąpieniem do zawarcia związku małżeńskiego przyszli małżonkowie obowiązani są przedstawić urzędnikowi stanu cywilnego:

- 1) dowód swej prawnej zdolności do wstąpienia w związek małżeński;

2) pisemne oświadczenie, że nie zachodzą przeszkody do małżeństwa, wymienione w art. 7 pkt. 1) — 4) i 6);

3) świadectwo lekarskie o braku przeszkód, wymienionych w art. 7 pkt. 6).

§ 2. Sąd może zwolnić przyszłych małżonków od przedstawienia wymaganych prawem dokumentów, jeżeli złożenie ich natrafia na trudne do przewyciężenia przeszkody.

P. 1) §§ 95, 98 i 101 rozp. wyk.

2) art. 71 prawa o aktach st. cyw.

Art. 11. Zawarcie związku małżeńskiego następuje przez złożenie przez przyszłych małżonków publicznie przed urzędnikiem stanu cywilnego w obecności dwóch świadków zgodnego oświadczenia, że wstępują w związek małżeński.

P. 1) art. 74 prawa o aktach stanu cywilnego.

2) § 102 rozp. wyk.

3) okólnik Ministra Admin. Publ. Nr 20 z dn. 27.V 1946 r. (poz. 20 nin. zeszytu).

Art. 12. § 1. Małżeństwo może być zawarte przed urzędem stanu cywilnego niezależnie od miejsca zamieszkania wstępujących w związku małżeńskie.

§ 2. Jedynie małżeństwo zawarte przed urzędnikiem stanu cywilnego ma skutki prawne w obliczu państwa.

Art. 13. § 1. Z ważnych powodów sąd może zezwolić na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez szczególnie umocowanego pełnomocnika.

§ 2. Pełnomocnictwo powinno pod nieważnością być udzielone na piśmie z podpisem urzędownie poświadczonym i wymieniać osobę, z którą związek małżeński ma być zawarty.

§ 3. Odwołanie pełnomocnictwa jest skuteczne tylko wówczas, jeżeli doszło ono do wiadomości drugiej strony przed złożeniem oświadczenia przed urzędnikiem stanu cywilnego.

§ 4. Pełnomocnictwo nie wygasa ze śmiercią mocodawcy. Małżeństwo zawarte przez pełnomocnika po śmierci mocodawcy, ma moc wstępną co do uprawnień wspólnych dzieci oraz co do praw drugiego małżonka od dnia śmierci mocodawcy.

Rozdział III.

Prawa i obowiązki małżonków.

Art. 14. Małżonkowie obowiązani są do wspólnego pożycia, wierności, pomocy i współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.

Art. 15. Każdy z małżonków obowiązany jest przyczyniać się do ponoszenia ciężarów i utrzymania wspólnego gospodarstwa, do wychowania dzieci oraz do zaspokojenia potrzeb osobistych drugiego małżonka.

Art. 16. § 1. Za zobowiązania, zaciągnięte przez każdego z małżonków w zwykłych spra-

wach wspólnego gospodarstwa i wychowania dzieci odpowiadają oboje małżonkowie solidarnie.

§ 2. Na żądanie jednego z małżonków sąd może z ważnych powodów pozbawić drugiego małżonka prawa zaciągania zobowiązań ze skutkiem, wskazanym w § 1.

§ 3. W razie zmiany stosunków sąd może na wniosek każdego z małżonków uchylić to ograniczenie praw.

Art. 17. Żona przybiera nazwisko męża. Może je dodać do swego rodzowego, jeżeli w akcie małżeństwa oświadczy, że zachowuje swe nazwisko rodowe.

P. § 104 rozp. wyk.

Rozdział IV.

Unieważnienie.

Art. 18. § 1. O unieważnienie małżeństwa może wystąpić każdy z małżonków w razie niezachowania któregośkolwiek z wymogów ważności, w skazanych w art. 5.

§ 2. Prawo wniesienia powództwa o unieważnienie służy również prokuratorowi, chyba że podstawą unieważnienia są wady oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński (art. 9).

Art. 19. § 1. Prawo wniesienia powództwa o unieważnienie wygasa:

- 1) w przypadku braku wieku — z chwilą dościa małżonka do lat prawem oznaczonych albo po trzech latach od zawarcia związku małżeńskiego albo zajścia kobiety w ciążę;
- 2) w przypadku bigamii — z chwilą ustania lub unieważnienia poprzedniego związku małżeńskiego;
- 3) w przypadku choroby — z chwilą, gdy choroba będzie uznana za wyleczoną;
- 4) w przypadku wad oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński — po sześciu miesiącach od ustania stanu nieprzytomności lub zaburzenia czynności psychicznej, od poznania błędu lub ustania przymusu albo po trzech latach od zawarcia małżeństwa.

§ 2. Małżonkowi, który nie miał lat prawem przepisanych lub był chory psychicznie, prawo wniesienia powództwa przedłuża się o sześć miesięcy, licząc od dnia dościa małżonka do lat prawem przepisanych lub wyleczenia choroby psychicznej.

Art. 20. § 1. Sąd ustala, czy i która ze stron zawarła małżeństwo w dobrej wierze.

§ 2. Małżonek, który zawarł w dobrej wierze małżeństwo, następnie unieważnione, uważany jest narówni z małżonkiem rozwiedzionym, uznawany za niewinnego.

§ 3. W zakresie stosunków majątkowych między małżonkami unieważnienie małżeństwa powoduje takie same skutki jak rozwód.

Art. 21. § 1. Dziecko z małżeństwa unieważnionego uważane jest za dziecko z małżeństwa ważnego.

§ 2. Niezależnie od tego sąd, orzekając unieważnienie, postąpi jak przy orzeczeniu rozwodu w sprawie powierzenia dziecka, dozoru nad nim, utrzymania z nim stosunków oraz udziału rodziców w ciężarze jego utrzymania.

Art. 22. Po śmierci małżonka tylko jego zstępni mogą prowadzić sprawę o unieważnienie małżeństwa, jeżeli zmarły wszczął ją za życia.

Art. 23. Po uprawomocnieniu się wyroku o unieważnienie małżeństwa sąd nakaże sporządzenie o tym wzmianki na akcie małżeństwa.

P. § 26 (17) rozp. wyk.

Rozdział V.

R o z w ó d.

Art. 24. Na żądanie jednego z małżonków sąd orzeka rozwód, jeżeli uzna, że względ na dobro niepełnoletnich dzieci nie stoi temu na przeszkodzie, oraz jeżeli stwierdzi stały rozkład pożycia małżonków, w szczególności dlatego, że drugi małżonek:

- 1) dopuścił się cudzołóstwa, chyba, że powód je przebaczył albo upłynęło sześć miesięcy, odkąd o fakcie cudzołóstwa się dowiedział, lub trzy lata od zajścia cudzołóstwa;
- 2) nastawał na życie powoda lub jego dziecka albo dopuścił się wobec powoda ciężkiej zniewagi, chyba że ten mu przebaczył albo upłynęło sześć miesięcy, odkąd powód o niej się dowiedział, lub trzy lata od jej popełnienia;
- 3) odmawia środków utrzymania rodziny;
- 4) opuścił wspólne zamieszkanie bez słusznej przyczyny od roku albo nawet ze słusznej przyczyny, jeżeli w ciągu roku od jej ustania nie powrócił;
- 5) dopuścił się przestępstwa hańbiącego;
- 6) prowadzi życie hulawcze lub rozwiązłe albo nakłania powoda lub dzieci do życia niemoralnego;
- 7) uprawia zajęcie hańbiące lub ciągnie zeń zyski;
- 8) nałogowo oddaje się pijaństwu lub narkomanii;
- 9) cierpi na weneryczną chorobę zaraźliwą, dla małżonka lub potomstwa niebezpieczną;
- 10) cierpi na chorobę psychiczną od roku trwającą;
- 11) dotknięty jest niemocą płciową bez względu na czas jej powstania; nie można jednak powoływać się na niemoc osób, które ukończyły pięćdziesiąty rok życia.

Art. 25. Z chwilą wytoczenia powództwa o rozwód każdy z małżonków jest uprawniony

do tymczasowego opuszczenia wspólnego zamieszkania.

Art. 26. Na wniosek jednej ze stron sąd postanowieniem orzeka o osobnym zamieszkanu małżonków podczas sprawy, o wydaniu małżonkowi, opuszczającemu wspólne zamieszkanie rzeczy mu potrzebnych, nadto o wzajemnych obowiązkach utrzymania małżonków, jakoteż o sposobie roztoczenia pieczy nad dziećmi i ich utrzymaniu.

Art. 27. § 1. Orzekając rozwód sąd ustala, czy i która ze stron ponosi winę.

§ 2. W przypadku niemocy płciowej lub choroby umysłowej rozwód następuje bez oznaczenia winy strony.

Art. 28. § 1. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku, orzekającego rozwód, osoba rozwiedziona może wstąpić w nowy związek małżeński. Z tą chwilą ustają dotychczasowe wzajemne prawa i obowiązki małżonków. Ustają również ustawowe prawo spadkobrania małżonka pozostałego przy życiu oraz korzyści, wynikające z majątkowej umowy małżeńskiej lub rozporządzeń na wypadek śmierci.

§ 2. Bez względu na majątkową umowę małżeńską każdy z małżonków odbiera swój własny majątek, a zyski i straty przy podziale wspólnego majątku dzieli się w stosunku do części każdego z małżonków.

Art. 29. W wyroku, orzekającym rozwód, sąd na żądanie małżonka niewinnego przyzna mu od małżonka winnego odszkodowanie za szkodę, spowodowaną przez rozwód, a w szczególności przez utratę korzyści wynikających z majątkowej umowy małżeńskiej, oraz przez czyny, które stanowią podstawę orzeczenia o rozwodzie; ponadto sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę moralną.

Art. 30. § 1. Sąd na żądanie rozwiedzionego małżonka niewinnego, który nie może utrzymać się własnymi siłami, przyzna mu środki utrzymania od drugiego małżonka, chociażby niewinnego, uwzględniając jego stan majątkowy.

§ 2. Gdy winnymi rozwodu są obaj małżonkowie, sąd może przyznać utrzymanie również małżonkowi winnemu.

§ 3. Wysokość przyznane go utrzymania może być na żądanie strony zmieniona przez sąd w zależności od zmiany położenia majątkowego osoby uprawnionej lub zobowiązanej.

§ 4. Obowiązek utrzymania ustaje z chwilą wstąpienia osoby uprawnionej w ponowny związek małżeński.

§ 5. Obowiązek utrzymania przechodzi na spadkobierców osoby zobowiązanej.

Art. 31. § 1. Sąd, orzekając rozwód:

- 1) powierzy dziecko oraz zarząd jego majątku jednemu z rodziców z pierwszeństwem niewinnego albo nawet osobie trzeciej, gdyby tego wymagał interes dziecka;
- 2) ustali udział każdego z rodziców w ciężarach utrzymania i wychowania dziecka;

- 3) zapewni każdemu z rodziców, któremu dziecko nie zostało powierzone, a nie pozbawionemu władzy rodzicielskiej, dozór nad wychowaniem i wykształceniem dziecka oraz możliwość utrzymywania z nim stosunków osobistych;
- 4) może przyznać prawo widzenia się z dzieckiem również małżonkowi, pozbawionemu władzy rodzicielskiej.

§ 2. Prawo pobierania pożytków z majątku dziecka przechodzi na tego z rodziców, któremu sąd powierzy zarząd majątku dziecka. Gdyby dziecko powierzono osobie trzeciej, żadne z rodziców nie będzie miało prawa pobierania pożytków.

Art. 32. Postanowienia sądu, normujące stosunek rozwiedzionych małżonków do ich dziecka, mogą być przez władzę opiekuńczą zmienione stosownie do okoliczności.

P. 1) art. 15 dekretu o postępowaniu przed władzą opiekuńczą (poz. 13 niniejsz. zeszytu)

2) art. 72 prawa o aktach stanu cyw.

Art. 33. Układy o wzajemnych stosunkach małżonków na przypadek rozwodu oraz o prawach i obowiązkach, wynikających z ich stosunku do dziecka, mają moc, o ile zostały zatwierdzone w wyroku rozwodowym.

Art. 34. § 1. Żona rozwiedziona powraca do używania nazwiska, które miała przed wstąpieniem w związek małżeński.

§ 2. Jeżeli ma z małżeństwa dzieci niepełnoletnie tego samego nazwiska, jak również z innych uzasadnionych powodów, sąd może w wyroku rozwodowym przyznać jej prawo zachowania nazwiska, nabytego przez małżeństwo. Nazwisko to rozwiedziona żona może dodać do nazwiska, które miała przed zawarciem małżeństwa.

Art. 35. Po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego sąd zarządzi sporządzenie odpowiedniej wzmianki na akcie małżeństwa z zaznaczeniem, że rozwiedziona zachowuje prawo do nabytego przez małżeństwo nazwiska, jeżeli jej zostało przyznane.

P. 26 (16) rozp. wyk.

Rozdział VI.

J u r y s d y k c j a.

Art. 36. Sprawy, wynikające ze stosunków objętych niniejszym prawem, należą do sądów powszechnych.

Rozdział VII.

P r z e p i s y k o ń c o w e.

Art. 37. Przepisy niniejszego prawa nie pozabawiają stron możliwości dopełnienia również obrzędów, wynikających z ich należenia do związków religijnych.

Art. 38. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej.

Art. 39. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

5.

DEKRET

z dnia 25 września 1945 r.

Przepisy wprowadzające prawo małżeńskie.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 listopada 1945 r. Nr 48, poz. 271).

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. I. § 1. Z dniem wejścia w życie prawa małżeńskiego tracą moc dotychczasowe przepisy w przedmiotach, prawem tym objętych.

§ 2. W szczególności tracą moc przepisy, wymienione w artykułach następujących, wraz ze wszystkimi późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

Art. II. Uchyla się:

1) art. 46 ust. 1 zdanie ostatnie i art. 47 zdanie trzecie przepisów o organizacji gmin wyznaniowych żydowskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 52, poz. 500);

2) art. 16 ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 240);

3) art. 10 ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 241);

4) art. 34, 35 i 38 ust. 1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 613);

5) art. 74 i 79 ust. (2) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 listopada 1938 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 597).

Art. III. § 1. Uchyla się:

1) art. 260 — 270, 292, 295 i 354 — 356 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego,

2) prawo o małżeństwie z dnia 24 czerwca 1836 r. (Dz. pr. t. XVIII, str. 57 — 297.,

3) art. 133 pkt. 29 i art. 144 ustawy z dnia 8/20 lutego 1949 r. dla kościoła ewangelicko-augsburskiego (Dz. pr. t. XLII, str. 11),

4) art. 7 przepisów o zarządzie kościoła ewangelicko-reformowanego z dnia 8/20 lutego 1849 r. (Dz. pr. t. XLII, str. 239),

5) Postanowienia Rady Administracyjnej z dnia 17/29 stycznia 1861 r. o organizacji sądu konsystorskiego ewangelicko - augsburskiego (Dz. pr. t. LIX, str. 163),

6) art. 1337, 1338, 1340, 1343 — 1345¹, 1345², 1345³, 1345⁴, 1356¹, 1356², 1356³, 1356⁴, 1356⁵, 1619 i 1620 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., utrzymane w mocy art. XVII § 1 pkt. 8 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego,

7) art. II pkt. 3 uchwały Komitetu do spraw Królestwa Polskiego z dnia 22 czerwca 1870 r. o urządzeniu zarządu gospodarczego m. Warszawy (Dz. pr. t. LXX, str. 262),

8) zdanie Rady Państwa z dnia 14 marca 1905 r. o zastąpieniu zapowiedzi świadectwem policji przy zawieraniu małżeństw rzymskich katolików z ewangelikami (Zb. pr. i rozp. Nr 86, poz. 704).

§ 2. Uchyła się pkt. 1 ustawy z dnia 13/26 maja 1913 r. o polepszeniu losu dzieci nieślubnych (Zb. pr. i roz. Nr 114, poz. 998), a w pkt. 2 tej ustawy skreśla się wyrazy: „z mocy odpowiednich przepisów kanonicznych“.

Art. IV. § 1. Uchyła się:

1) dekret nadworny z dnia 28 czerwca 1806 r. o małżeństwach izraelitów, którzy zmienili wyznanie (Zb. u. s. Nr 771),

2) dekret kancelarii nadwornej z dnia 19 maja 1808 r. o jurysdykcji duchownych władz cywilnych i wojskowych (Zb. p. p. XXX str. 213),

3) §§ 44 — 136, 142, 153, 160 i 245 oraz utrzymane w mocy art. XXII § 2 przepisów wprowadzających kodeks zobowiązań §§ 1263 — 1266 i 1382 kodeksu cywilnego austriackiego,

4) dekret nadworny z dnia 11 czerwca 1813 r. o rozwodach i małżeństwach żydowskich przez pełnomocnika (Zb. u. s. Nr 1053),

5) dekret kancelarii nadwornej z dnia 17 lipca 1813 r. o oświadczeniu zezwolenia na małżeństwa małoletnich lub niezdolnych (Zb. u. s. Nr 1065),

6) dekret nadworny z dnia 26 sierpnia 1814 r. o zawieraniu małżeństw przez rozwiedzionych niekatolików (Zb. u. s. Nr 1099),

7) dekret kancelarii nadwornej z dnia 21 października 1814 r. o zezwoleniu ojca wyznania mojżeszowego dla syna katolika (Zb. u. s. Nr 1105),

8) dekret kancelarii nadwornej z dnia 23 września 1817 r. o żądaniu przysięgi co do braku przeszkód (Zb. u. s. Nr 1372),

9) dekret nadworny z dnia 23 sierpnia 1819 r. o postępowaniu w spornych sprawach małżeńskich (Zb. u. s. Nr 1595),

10) dekret kancelarii nadwornej z dnia 20 listopada 1820 r. o zastosowaniu § 115 k. c. do wzniesienia grecko - nieunickiego (Zb. u. prow. dla Galicji, Nr 156),

11) dekret nadworny z dnia 10 sierpnia 1821 r. o rozwodzie i separacji małżonków żydow-

skich w razie przejścia na religię chrześcijańską (Zb. u. s. Nr 1789),

12) dekret nadworny z dnia 22 września 1821 r. o późniejszym zezwoleniu na małżeństwo pupila (Zb. u. s. Nr 1802),

13) dekret kancelarii nadwornej z dnia 17 czerwca 1825 r. o zaskarżeniu małżeństw osób małoletnich (Zb. u. s. Nr 2112),

14) dekret nadworny z dnia 19 maja 1827 r. o rozwodach przez pełnomocników (Zb. u. s. Nr 2277),

15) dekret nadworny z dnia 17 lipca 1835 r. o małżeństwie katolików z rozwiedzionymi akatolikami (Zb. u. s. Nr 61),

16) dekret kancelarii nadwornej z dnia 4 lutego 1837 r. o przepisach właściwych przy rozwodach izraelitów, którzy przeszli na wyznanie chrześcijańskie (Zb. u. s. Nr 168),

17) dekret kancelarii nadwornej z dnia 27 czerwca 1837 r. o dopuszczalności dochodzenia nieważności małżeństwa po śmierci jednego lub obu małżonków (Zb. u. s. Nr 208),

18) dekret nadworny z dnia 4 maja 1841 r. o obowiązku utrzymywania w razie rozdziału od stołu i łoża przy obopólnej winie małżonków (Zb. u. s. Nr 531),

19) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 października 1851 r. o ustanowieniu obrońcy węzła małżeńskiego (Dz. u. p. austr. Nr 251),

20) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 sierpnia 1853 r. o przepisach właściwych przy rozwodzie i separacji małżonków wyznania izraelickiego, którzy przeszli na wyznanie chrześcijańskie (Dz. u. p. austr. Nr 160),

21) §§ 190 i 191 patentu cesarskiego z dnia 9 sierpnia 1854 r. o postępowaniu w sprawach niespornych (Dz. u. p. austr. Nr 208),

22) ustawę z dnia 25 maja 1868 r. o warunkowej dopuszczalności zawierania małżeństwa przed władzą cywilną (Dz. U. p. austr. Nr 47),

23) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, Wyznań i Spraw Wewnętrznych z dnia 1 lipca 1868 r., zawierające przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 25 maja 1868 r. (Dz. u. p. austr. Nr 80),

24) ustawę z dnia 31 grudnia 1868 r. o małżeństwie osób różnych wyznań (Dz. u. p. austr. w 1869 r. Nr 4),

25) ustawę z dnia 9 kwietnia 1870 r. o małżeństwach osób, nienależących do żadnego ustaważnanego kościoła lub stowarzyszenia religijnego i o prowadzeniu rejestrów urodzenia, małżeństw i śmierci (Dz. u. p. austr. Nr 51),

26) ustawę z dnia 4 lipca 1872 r. o przydzielaniu pewnych czynności urzędowych w sprawach małżeńskich politycznym władzom powiatowym (Dz. u. p. austr. Nr 111),

27) rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych, Wyznań i Oświaty oraz Sprawiedliwości z dnia 29 maja 1876 r. o małżeństwach izraelitów, żyjących poza obrębem związku

gminy wyznaniowej (Dz. u. p. austr. Nr 76),
28) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 października 1879 r. Nr 9482 o udziale duszpasterzy ewangelickich przy ślubach katolików nierozwiedzionych,

29) § 114 normy jurysdykcyjnej z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 111), utrzymany w mocy art. XXV pkt. 2 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego,

30) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 1897 r. o postępowaniu w spornych sprawach małżeńskich (Dz. u. p. austr. Nr 283),

31) ustawę z dnia 2 lutego 1909 r. w sprawie zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy wężła małżeńskiego i odpowiedzialności zastępców stron za należytości (Dz. u. p. austr. Nr 24),

32) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 maja 1911 r. o postępowaniu przygotowawczym w sprawach małżeńskich (Dz. u. p. austr. Nr 91).

§ 2. § 759 kodeksu cywilnego austriackiego otrzymuje brzmienie:

„Pozostały przy życiu małżonek nie ma praw, przewidzianych w §§ 757 i 758, jeżeli spadkodawca za życia wytoczył powództwo o rozwód, a powództwo należałoby uwzględnić”.

Art. V. Uchyła się §§ 1297 — 1361, 1478, 1564 — 1588, 1635 — 1637, 1661 i 1699 — 1704 kodeksu cywilnego niemieckiego.

§ 759 kodeksu cywilnego austriackiego został uchylony dekretem z dnia 8 X.1946 r. — Przepisy wprowadzające prawo spadkowe (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 329).

Art. VI. Uchyła się:

1) w tomie X cz. 1 Zводу Praw: art. 1—108, 131¹ — 131⁶ i 133,

2) w tomie XI cz. 1 Zводу Praw:

a) z księgi pierwszej: art. 64 ust. II, uwaga 1, 2, 3, art. 250 ust. II, pkt. 1, 2,

b) z księgi drugiej: art. 300 — 305, 317 — 386, 553 pkt. 9, 636 — 690, 836, 845 — 854, 946 pkt. 5, 949 i 1033,

c) z księgi czwartej: art. 1289 wraz z uwagą 2 i 1290,

d) z księgi piątej: art. 1325 pkt. 3 oraz zdanie ostatnie uwagi 1, 1327 i 1328,

e) z księgi szóstej: art. 1347, 1399 ust. 1 oraz pkt. 1 i 1401.

Art. VII. Uchyła się:

1) węgierską ustawę o małżeństwie (art. XXXIII z 1894 r.),

2) § 4 i § 5 pkt. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych ustaw na Spisz i Orawę (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 833).

Art. VIII.

W kodeksie postępowania cywilnego wprowadza się zmiany następujące:

1) dotychczasowa treść art. 43 staje się § 1, a jako § 2 umieszcza się przepis w brzmieniu:

„§ 2. Sądem właściwym do wytoczenia przez prokuratora powództwa o unieważnienie mał-

żeństwa jest, w razie jeżeli małżonkowie nie mają w Polsce ostatniego wspólnego zamieszkania, będącego miejscem stałego pobytu choć jednego z nich, sąd, w którego okręgu pozwany ma zamieszkanie lub pobyt, w braku tej podstawy do zapoznania — sąd, w którego okręgu ma siedzibę Sąd Najwyższy”;

2) w tytule V księgi drugiej części pierwszej rozdział I staje się rozdziałem II, a rozdział II — rozdziałem III, natomiast jako rozdział I umieszcza się przepisy w brzmieniu:

„Rozdział I.

Postępowanie w sprawach małżeńskich.

Art. 457¹. W sprawach małżeńskich, wynikających ze stosunków, objętych prawem małżeńskim, stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego ze zmianami, przewidzianymi w niniejszym rozdziale.

Art. 457². Małżonek ograniczony w zdolności do działań prawnych ma zdolność procesową w sprawach, wytoczonych na podstawie przepisów prawa małżeńskiego.

Art. 457³. Pełnomocnictwo ogólne nie wystarcza do występowania w sprawie. Zastępstwo strony przez adwokata nie jest obowiązkowe w postępowaniu przed sądem okręgowym.

Art. 457⁴. Strony nie mogą żądać zwrotu kosztów procesowych, spowodowanych wystąpieniem prokuratora.

Art. 457⁵. Posiedzenia sądu odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba, że obie strony żądają jawności, a sąd uzna, że jawność nie zagraża dobremu obyczajom.

Art. 457⁶. Protokół posiedzenia sądowego powinien zawierać oświadczenie małżonków co do ilości, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obu małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób, niebędących ich wspólnymi dziećmi, tudzież czy i jaką umowę małżeńską między sobą zawarli.

Art. 457⁷. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron, jednak w razie niestawienia się powoda na pierwsze posiedzenie sądowe postępowanie ulega umorzeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia.

Art. 457⁸. § 1. Jeżeli w toku postępowania sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie wspólnoty małżeńskiej, wówczas zawieszona postępowanie. Zawieszenie to może nastąpić tylko raz jeden z toku postępowania.

§ 2. Podjęcie postępowania może nastąpić na wniosek jednej ze stron, nie wcześniej jednak jak po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia.

§ 3. Przepis art. 204 stosuje się tu odpowiednio.

Art. 457⁹. W sprawach o unieważnienie małżeństwa, popieranym przez prokuratora, nie mają zastosowania przepisy o zawieszeniu po-

stępowania na zgodny wniosek lub z powodu niestawienia się obu stron, ani przepisy artykułu poprzedzającego.

Art. 457¹⁰. § 1. W sprawie o rozwód przewodniczący przed wyznaczeniem terminu pierwszej rozprawy wzywa strony do osobistego stawienia się do sądu na posiedzenie pojednawcze, którego przeprowadzenie porucza równocześnie wyznaczonemu przez siebie sędziemu. Sędzia wyznaczony nakłania strony do pojednania, mając w szczególności na uwadze dobro dzieci i społeczne znaczenie trwałości małżeństwa.

§ 2. Jeżeli pojednanie nie nastąpi, a odroczenie posiedzenia pojednawczego byłoby niecelowe, sędzia wyznaczony stwierdza, że próby pojednania nie dały wyniku.

§ 3. Sędzia wyznaczony ma w zakresie postępowania pojednawczego prawa przewodniczącego i prawa sądu orzekającego.

Art. 457¹¹. W sprawie o rozwód z powodu opuszczenia przez małżonka wspólnego zamieszkania przewodniczący, wzywając strony na posiedzenie pojednawcze, wezwie nadto odrębnym pismem tego małżonka do powrotu.

Art. 457¹². § 1. Pozew małżonka o unieważnienie małżeństwa doręcza się w odpisie prokuratorowi.

§ 2. Prokuratora wzywa się na posiedzenie sądowe; może on na równi ze stronami przytaczać fakty i środki dowodowe oraz stawiać wnioski. Sąd wydaje wyrok po wysłuchaniu wniosków prokuratora; wypis wyroku należy mu doręczyć.

§ 3. Prokuratorowi służą środki odwoławcze od orzeczeń zapadłych w sprawie.

Art. 457¹³. Jeżeli małżonek osobiście wezwany nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie pojednawcze lub na rozprawę, sąd może go skazać na grzywnę według przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka, jednak nie może nakazać sprowadzenia go przymusowo do sądu.

Art. 457¹⁴. § 1. Gdy chodzi o stwierdzenie przyczyny nieważności lub rozwodu, sąd nie jest związany uznaniem żądania powództwa, ani przyznaniem faktów; może też dopuścić dowód, którego strony się zrzekły lub któremu się sprzeciwiły, oraz żądać złożenia przysięgi przez świadka lub biegłego, chociażby strony zwolniły go od niej.

§ 2. Przepis art. 359 § 2 nie ma zastosowania.

Art. 457¹⁵. § 1. Postępowanie w sprawie o unieważnienie małżeństwa, wytoczonej przez prokuratora umarza się w razie śmierci jednego z małżonków; w sprawie, wytoczonej przez małżonka, postępowanie umarza się tylko w razie śmierci pozwanego; postępowanie zawiesza się w razie śmierci małżonka, który wytoczył powództwo.

§ 2. Postępowanie umarza się, jeżeli zstępni powoda w ciągu sześciu miesięcy od dnia jego

śmierci nie zgłaszają wniosku o podjęcie postępowania.

Art. 457¹⁶. W razie śmierci jednego z małżonków umarza się postępowanie w sprawie o rozwód.

Art. 457¹⁷. Wyrok prawomocny w sprawie o unieważnienie małżeństwa lub rozwód ma skutek także w stosunku do osób trzecich.

Art. 457¹⁸. Nie ma skargi o wznowienie postępowania, jeżeli jedna ze stron wstąpiła w nowy związek małżeński po uprawomocnieniu się wyroku, orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód.

Art. IX. W przepisach wprowadzających kodeks postępowania cywilnego wprowadza się zmiany następujące:

1) uchyla się art. X, XXIII, XXVII pkt. 6 i XXXI § 2 pkt. 2;

2) w art. XXXI § 1 otrzymuje brzmienie:
„Z ustawy o ustroju sądownictwa pozostaje w mocy przepis § 23 o właściwości sądów grodzkich w sprawach postępowania wywoławczego”.

Art. X. § 1. Właściwy sąd grodzki rozpoznaje w postępowaniu niespornym sprawy, wymienione w art. 10 § 2, 13 § 1 i 16 §§ 2 i 3 prawa małżeńskiego.

§ 2. Do czasu jednolitego unormowania ustroju władz opiekuńczych władzą opiekuńczą w rozumieniu prawa małżeńskiego jest na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego sąd, powołany do zwołania rady familijnej lub opiekuńczej, na pozostałych obszarach Państwa — sąd opiekuńczy. Sprawy, wymienione w art. 6 § 2 i art. 32 prawa małżeńskiego, władza opiekuńcza rozpoznaje w trybie postępowania niespornego.

Art. XI. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z Ministrem Zdrowia, ustali terminy, w jakich na poszczególnych obszarach Państwa wprowadzony zostanie obowiązek składania urzędnikowi stanu cywilnego świadectw lekarskich.

P. 1) § 96 rozp. wyk.

2) art. art. 7 pkt. 6 i 10 § 1 pkt. 3 prawa małżeńskiego.

Art. XII. Na żądanie jednego z małżonków sąd orzeka rozwód, jeżeli drugi małżonek w czasie okupacji niemieckiej w toku wojny, rozpoczętej w dniu 1 września 1939 r., zadeklarował na obszarze t. zw. Generalnej Gubernii lub województwa białostockiego swoją przynależność do narodu niemieckiego lub swoje pochodzenie niemieckie albo podlega wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów. Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96).

Ustawa z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów, wraz z późniejszymi zmianami, została uchylona dekretem z dnia 17.X.1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 324).

Art. XIII. W ciągu trzech lat od dnia wejścia w życie prawa małżeńskiego sąd orzeka rozwód, jeżeli małżonkowie po trzyletnim trwaniu małżeństwa zgodnie o to wnoszą.

Art. XIV. § 1. Zawarcie, unieważnienie, rozwiązanie lub rozwiązanie małżeństwa, dokonane przed dniem wejścia w życie prawa małżeńskiego, ocenia się według dawnego prawa.

§ 2. Przepis powyższy nie uchybia przepisom dekretu z dnia 6 czerwca 1945 r. o mocy obowiązującej orzeczeń sądowych, wydanych w okresie okupacji niemieckiej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 151).

Art. XV. Prawo małżeńskie stosuje się również do małżeństw zawartych, unieważnionych lub rozwiedzionych przed wejściem w życie tego prawa w zakresie obowiązków, wynikających z małżeństwa oraz innych skutków cywilnych, przewidzianych w prawie małżeńskim.

Art. XVI. § 1. Małżeństwa, zawarte przed dniem wejścia w życie prawa małżeńskiego, mogą być od tej daty unieważnione lub rozwiedzione tylko według przepisów tego prawa.

§ 2. Jeżeli w chwili wejścia w życie prawa małżeńskiego upłynęły już terminy do wytoczenia powództwa o rozwód, przewidziane w art. 24 pkt. 1) i 2) tego prawa, powództwo może być wytoczone w ciągu roku od dnia wejścia w życie prawa małżeńskiego, niezależnie od chwili, w której powód dowiedział się o przyczynie, uzasadniającej powództwo.

§ 3. W stosunku do osób, które w związku z wojną, rozpoczętą w dniu 1 września 1939 r., znalazły się w dniu wejścia w życie prawa małżeńskiego poza granicami Państwa, bieg terminu rocznego, przewidzianego w § 2, rozpoczyna się w dniu powrotu tych osób na obszar Państwa. Po upływie jednak trzech lat od dnia wejścia w życie prawa małżeńskiego powództwo nie może już być wytoczone.

Art. XVII. Sprawy o unieważnienie, rozwód lub rozwiązanie, będące w toku w chwili wejścia w życie prawa małżeńskiego, ulegają umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XVIII. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XIX. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

6.

DEKRET

z dnia 29 sierpnia 1945 r.

Prawo osobowe.

(Dz. U. R. P. z dn. 6 października 1945 r. Nr 40, poz. 223)

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza co następuje:

Dział I.**Osoby fizyczne.****Rozdział I.****Zdolność prawna.**

Art. 1. Każdy ma zdolność prawną; w granicach ustawy może mieć prawa i obowiązki prawne.

Art. 2. § 1. Zdolność prawna rozpoczyna się z chwilą urodzenia.

§ 2. Domniemywa się, że dziecko przyszło na świat żywe.

Rozdział II.**Zdolność do działań prawnych.**

Art. 3. § 1. Dziecko, które nie ukończyło siódmego roku życia, nie ma zdolności do działań prawnych.

§ 2. Małoletni, który ukończył siódmy rok życia, ma ograniczoną zdolność do działań prawnych.

§ 3. Kto ukończył osiemnasty rok życia, jest pełnoletni i ma pełną zdolność do działań prawnych.

Art. 4. Przez zawarcie związku małżeńskiego małoletni zostaje uppełnoletniczny.

Art. 5. § 1. Sąd może ubezwłasnowolnić całkowicie osobę, która ukończyła siódmy rok życia, jeżeli wskutek choroby psychicznej lub niedorozwoju psychicznego nie jest zdolna do prowadzenia swoich spraw.

§ 2. Ubezwłasnowolniony całkowicie nie ma zdolności do działań prawnych; jego przedstawicielem ustawowym jest opiekun.

Art. 6. § 1. Sąd może ubezwłasnowolnić częściowo osobę pełnoletnią, która wymaga ochrony z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju psychicznego, jednak nie w tym stopniu, aby zachodziła potrzeba ubezwłasnowolnienia całkowitego.

§ 2. Sąd może również ubezwłasnowolnić częściowo osobę pełnoletnią, która :

- 1) z powodu marnotrawstwa naraża siebie lub rodzinę na niebezpieczeństwo niedostatku;
- 2) z powodu nałogowego pijaństwa lub narkomanii naraża siebie lub rodzinę na niebezpieczeństwo niedostatku albo wymaga pomocy do prowadzenia swoich spraw albo zagraża bezpieczeństwu innych osób.

§ 3. Ubezwłasnowolniony częściowo ma ograniczoną zdolność do działań prawnych; jego przedstawicielem ustawowym jest kurator.

Art. 7. Oświadczenie woli osoby niezdolnej do działań prawnych jest nieważne.

Art. 8. Do ważności oświadczenia woli osoby ograniczonej w zdolności do działań prawnych,

przez które zaciąga ona zobowiązania lub rozporządza majątkiem, potrzebna jest zgoda przedstawiciela ustawowego, jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej.

Art. 9. § 1. Osoba ograniczona w zdolności do działań prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem oraz majątkiem danym jej za zgodą przedstawiciela ustawowego do swobodnego użytku.

§ 2. Władza opiekuńcza może osobę częściowo ubezwłasnowolnioną pozbawić tych uprawnień.

Art. 10. § 1. Osoba ograniczona w zdolności do działań prawnych może sama zobowiązać się do pracy za wynagrodzeniem i podejmować czynności prawne, wynikające z takiej umowy.

§ 2. Przedstawiciel ustawowy może jednak za zewolaniem władzy opiekuńczej przez zawiadomienie drugiej strony rozwiązać umowę, na której zawarciu nie wyraził swej zgody, jeżeli umowa sprzeciwia się dobru osoby ograniczonej w zdolności do działań prawnych.

Art. 11. Przepisy prawa o stosunkach rodziców i dzieci oraz o opiece i kurateli stanowią o tym, kiedy do ważności czynności prawnych, dotyczących osoby niezdolnej do działań prawnych lub ograniczonej w zdolności do działań prawnych, wymagane jest zezwolenie władzy opiekuńczej.

Rozdział III.

Uznanie za zmarłego.

Art. 12. § 1. Zaginionym jest każdy, o którym nie wiadomo, czy pozostaje przy życiu.

§ 2. Nie uważa się za zaginioną osoby, której śmierć mimo nie sporządzenia aktu zejścia jest niewątpliwa.

Art. 13. § 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, upłynęło dziesięć lat; wystarczy upływ pięciu lat, jeżeli zaginiony w chwili uznania za zmarłego ukończyłby siedemdziesiąty rok życia.

§ 2. Zaginiony nie może być uznany za zmarłego przed końcem roku kalendarzowego, w którym ukończyłby osiemnasty rok życia.

Art. 14. § 1. Kto zaginał, biorąc udział w działaniach wojennych, może być uznany za zmarłego po upływie roku od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone. To samo dotyczy osób, które zaginęły, przebywając na obszarze, objętym działaniami wojennymi, jeżeli według okoliczności istnieje prawdopodobieństwo, że zaginięcie pozostaje w związku ze spowodowanym tymi działaniami niebezpieczeństwem dla życia.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje się również do zaginionego, który w czasie wojny lub działań wojennych został pozbawiony wolności przez wła-

dze obcego państwa i osadzony w miejscu, w którym życiu zaginionego groziło szczególne niebezpieczeństwo.

§ 3. Kto zaginał będąc w czasie wojny lub działań wojennych przymusowo wywieziony poza granicę państwa, może być uznany za zmarłego po upływie trzech lat od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, nie wcześniej jednak niż po upływie dwóch lat od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone.

Art. 15. § 1. Kto zaginał w czasie podróży morskiej lub powietrznej w związku z katastrofą statku albo innym szczególnym zdarzeniem, może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło sześć miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli katastrofy statku nie da się stwierdzić, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się po upływie roku od dnia, w którym była ostatnia wiadomość o statku.

§ 3. Sąd może termin roczny, przewidziany w § 2, skrócić do trzech miesięcy, jeżeli istnieją poważne podstawy do przyjęcia, że katastrofa nastąpiła wcześniej.

Art. 16. Kto zaginał w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia, nie wymienionym w art. 14 i 15, może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym ustało niebezpieczeństwo dla życia lub według okoliczności powinno być ustać.

Art. 17. Jeżeli koniec terminów, po upływie których według przepisów art. 13, 15 i 16 może nastąpić uznanie za zmarłego, przypada na okres działań wojennych, zaginiony nie może być uznany za zmarłego przed upływem roku od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone, chyba, że według okoliczności trudności komunikacyjne, spowodowane działaniami wojennymi, nie mogły mieć wpływu na wiadomości o życiu zaginionego.

Art. 18. § 1. Domniemywa się, że zaginiony zmarł w chwili określonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

§ 2. Za chwilę śmierci uważa się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna.

§ 3. Jeżeli takiej chwili ustalić nie można, przyjmuje się, że zaginiony zmarł w ostatnim dniu terminu, po upływie którego może nastąpić uznanie za zmarłego.

§ 4. Jeżeli czas śmierci został ustalony tylko datą dnia, wówczas koniec tego dnia uważa się za chwilę śmierci.

Art. 19. § 1. Uznanie za zmarłego powoduje skutki rzeczywistej śmierci.

§ 2. Małżeństwo osoby uznanej za zmarłą rozwiązuje się z chwilą zawarcia przez jej współmałżonka nowego małżeństwa.

Art. 20. § 1. Domniemanie śmierci, wynikające z uznania za zmarłego, nie wyłącza dowodu, że śmierć nastąpiła w innej chwili albo że uznany za zmarłego jest jeszcze przy życiu.

§ 2. W przypadku przeprowadzenia takiego dowodu skutki uznania za zmarłego ulegają odpowiedniej zmianie lub ustają. Nie dotyczy to jednak małżeństwa, rozwiązanego według przepisu art. 19 § 2.

Art. 21. W razie wątpliwości, która z kilku zmarłych lub uznanych za zmarłe osób umarła wcześniej, domniemywa się, że wszystkie zmarły równocześnie.

Dział II.

O s o b y p r a w n e.

Art. 22. W granicach ustawy osoba prawna ma zdolność prawną i zdolność do działań prawnych.

Art. 23. Osoba prawna działa przez swoje organa w sposób, przewidziany w przepisach szczególnych lub statutach, normujących ustroj osoby prawnej.

Dział III.

O c h r o n a n a z w i s k a.

Art. 24. § 1. Każdy, któremu zaprzeczono prawa do używania nazwiska lub którego interes został naruszony przez bezprawne używanie nazwiska lub pseudonimu, może żądać zaniechania tych działań.

§ 2. Przepis ten stosuje się odpowiednio do ochrony nazwy osoby prawnej.

Dział IV.

P r z e p i s y k o ń c o w e.

Art. 25. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 26. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

7.

DEKRET

z dnia 29 sierpnia 1945 r.

w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu.

(Dz. U. R. P. z dn. 6 października 1945 r. Nr 40, poz. 226).

(Wyciąg).

Rozdział I.

Postępowanie o uznanie za zmarłego.

Art. 1. W postępowaniu o uznanie za zmarłego stosuje się przepisy części ogólnej kodeksu

o postępowania niespornego, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 2. § 1. Właściwym miejscowo jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania zaginionego, a w braku tej podstawy — sąd właściwy według przepisów części ogólnej kodeksu postępowania niespornego.

§ 2. Jeżeli wskutek tego samego zdarzenia zaginęła większa liczba osób, Minister Sprawiedliwości może w drodze zarządzenia wyznaczyć jeden sąd jako wyłącznie właściwy do rozpoznania spraw o uznanie za zmarłego zaginionych w związku z tym zdarzeniem.

Art. 3. § 1. Wniosek o uznanie za zmarłego może być zgłoszony nie wcześniej jak jeden rok przed końcem terminu, po upływie którego zaginiony może być uznany za zmarłego.

§ 2. Wniosek zgłoszony wcześniej należy odrzucić.

Art. 4. § 1. Wniosek o uznanie za zmarłego prócz danych ogólnych powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i wiek, imiona rodziców, oraz nazwisko rodowe matki zaginionego,
- 2) ostatnie znane miejsce zamieszkania lub pobytu zaginionego.

§ 2. Okoliczności faktyczne, uzasadniające wniosek, winny być uprawdopodobnione.

Art. 5. § 1. Jeżeli według treści wniosku istnieją przesłanki do uznania zaginionego za zmarłego, sąd zarządzi dokonanie ogłoszenia o wszczęciu postępowania.

§ 2. Ogłoszenie powinno zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres wnioskodawcy;
- 2) istotne okoliczności, znane z akt sprawy, które mogą przyczynić się do wykrycia zaginionego;
- 3) wezwanie, skierowane do zaginionego, aby w oznaczonym terminie, nie krótszym niż trzy, a nie dłuższym niż sześć miesięcy, zgłosił się, gdyż w przeciwnym razie może być uznany za zmarłego;
- 4) wezwanie do wszystkich osób, które mogą udzielić wiadomości o zaginionym, aby w terminie powyższym doniosły o nich sądowi.

Art. 6. § 1. Ogłoszenie winno być umieszczone w piśmie urzędowym, przeznaczonym do ogłoszeń, i podane do wiadomości publicznej w miejscu ostatniego zamieszkania zaginionego, jeżeli znajduje się ono na obszarze Państwa, w sposób tam przyjęty.

§ 2. Ponadto sąd może zarządzić umieszczenie ogłoszenia w poczytnym piśmie lub podanie go w inny celowy sposób do wiadomości publicznej, w szczególności za pośrednictwem radia.

Art. 7. Dalsze postępowanie może toczyć się przed upływem terminu, podanego w ogłoszeniu; nie może być jednak zakończone wcześniej, niż po upływie:

- a) terminów, przewidzianych w prawie osobowym,

- b) trzech miesięcy od ukazania się ogłoszenia w piśmie urzędowym,
c) miesiąca od końca terminu, podanego w ogłoszeniu.

Art. 8. W postanowieniu, uznającym zaginionego za zmarłego, należy oznaczyć chwilę śmierci, ustaloną według przepisów prawa osobowego.

Art. 9. Odpis prawomocnego postanowienia o uznaniu za zmarłego sąd z urzędu przesyła właściwemu urzędnikowi stanu cywilnego.

Rozdział II.

Postępowanie o stwierdzenie zgonu.

Art. 10. Do postępowania o stwierdzenie zgonu osoby, której śmierć mimo nie sporządzenia aktu zejścia jest niewątpliwa, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału poprzedniego, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 11. Postępowanie o stwierdzenie zgonu może być wszczęte w każdym czasie.

Art. 12. § 1. Zarządzenie ogłoszenia o wszczęciu postępowania nie jest obowiązkowe.

§ 2. Sąd może jednak, jeżeli uzna to za celowe, zarządzić dokonanie ogłoszenia w określony przez siebie sposób. Do ogłoszenia stosuje się wówczas odpowiednio przepis art. 5 § 2; termin wyznaczony w ogłoszeniu nie może być krótszy niż jeden miesiąc ani dłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. W przypadku, przewidzianym w § 2, postępowanie nie może być zakończone wcześniej niż po upływie jednego miesiąca od ukazania się ogłoszenia i dwóch tygodni od końca terminu, podanego w ogłoszeniu.

Art. 13. § 1. W postanowieniu, stwierdzającym zgon, chwila śmierci powinna być ściśle oznaczona stosownie do wyników postępowania.

§ 2. Jeżeli ustalenie dokładnej chwili śmierci nie jest możliwe, należy przyjąć chwilę najbardziej prawdopodobną.

Art. 14. Przepisy art. 20 prawa osobowego stosuje się odpowiednio w przypadku stwierdzenia zgonu.

Art. 15. Jeżeli w toku postępowania o uznanie za zmarłego okaże się, że śmierć zaginionego jest niewątpliwa, sąd z urzędu może dalsze postępowanie prowadzić według przepisów rozdziału niniejszego.

Rozdział III.

Uchylenie postanowienia o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu.

Art. 16. Postanowienie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu może być każdego

czasu uchylone, jeżeli okaże się, że zaginiony jest jeszcze przy życiu.

Art. 17. Sąd, który w pierwszej instancji wydał postanowienie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu, właściwy jest do uchylenia tego postanowienia.

Art. 18. § 1. Wniosek o uchylenie postanowienia może zgłosić jedynie zaginiony lub prokurator.

§ 2. Wniosek może być zgłoszony w każdym czasie, poczynając od dnia prawomocności postanowienia o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu.

Art. 19. § 1. O wszczęciu postępowania i o terminach rozpoznania sprawy sąd zawiadamia uczestników postępowania, w którym zapadło postanowienie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu.

§ 2. Poza tym postępowanie odbywa się według przepisów części ogólnej kodeksu postępowania niespornego.

Art. 20. Jeżeli do sądu stawi się osobiście zaginiony i wykaże swą tożsamość, sąd bezzwłocznie i bez dalszego postępowania uchyla postanowienie o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu.

Art. 21. Odpis prawomocnego postanowienia o uchyleniu postanowienia o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu sąd przesyła z urzędu właściwemu urzędnikowi stanu cywilnego.

Art. 22. Uchylenie postanowienia o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu ma skutek także wobec osób, które nie były uczestnikami postępowania.

Art. 30. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1946 r.

8.

DEKRET

z dnia 10 listopada 1945 r.

o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk.

(Dz. U. R. P. z dnia 16 grudnia 1945 r. Nr 56, poz. 310)

(Wyciąg).

Przepisy ogólne.

Art. 1. (1). Obywatel polski jest uprawniony do zmiany imienia i nazwiska w przypadkach i trybie wskazanych w niniejszym dekreście.

(2). Przepis ust. (1) dotyczy również osoby nie posiadającej żadnej przynależności państwowej.

wej (bezpieństwowca), jeżeli ma miejsce zamieszkania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. (1). Władzą orzekającą w sprawie zmiany nazwisk jest władza administracji ogólnej II instancji.

(2). Minister Administracji Publicznej może sobie zastrzec w drodze rozporządzenia orzekanie o zmianie na obszarze całego Państwa lub niektórych województw, na stałe lub na czas określony, co do wszystkich spraw lub niektórych tylko kategorii (typów) zmian.

Art. 8 (1). Zmiana nazwiska rozciąga się na żonę osoby, której nazwisko ulega zmianie, chyba że na zmianę się nie zgodzi.

(2). Zmiana nazwiska rozciąga się na niepełnoletnie dzieci strony noszącej to samo nazwisko i na niepełnoletnie dzieci przysposobione.

Art. 9. (1). Władza orzekająca (art. 2) zarządza wpisanie zmiany nazwiska do ksiąg urodzeń i małżeństw na marginesie aktu stanu cywilnego, a także zawiadamia właściwe według miejsca zamieszkania i pobytu danej osoby władze, prowadzące ewidencję ludności i ewidencję wojskową, oraz władzę skarbową, ponadto zaś władzę prowadzącą rejestr karny.

Nadawanie imion i nazwisk.

Art. 13. Dzieciom nieznanym rodziców i osobom dorosłym niewiadomego pochodzenia nadaje nazwisko władza, wymieniona w art. 2 ust. (1), imię zaś — władza, wymieniona w art. 2 ust. (5).

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

9.

DEKRET

z dnia 22 stycznia 1946 r.

Prawo rodzinne.

(Dz. U. R. P. z dnia 4 marca 1946 r. Nr 6, poz. 52).

(wyciąg)

Dział I.

Pokrewieństwo i powinowactwo.

Rozdział I.

Linie i stopnie.

Art. 1. § 1. Krewnymi w linii prostej są osoby, z których jedna pochodzi od drugiej. Krewnymi w linii bocznej są osoby, które pochodzą

od wspólnego przodka, nie będąc ze sobą spokrewnione w linii prostej.

§ 2. Stopień pokrewieństwa oznacza się według liczby urodzeń, wskutek których powstało pokrewieństwo.

Art. 2. § 1. Krewni jednego z małżonków są powinowatymi jego współmałżonka w linii i w stopniu pokrewieństwa.

§ 2. Ustanie związku małżeńskiego nie przerywa powinowactwa.

Dział II.

Dzieci z małżeństwa.

Rozdział I.

Pochodzenie z małżeństwa.

Art. 5. Dziecko, które urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego rozwiązania, ma za sobą domniemanie urodzenia z małżeństwa.

Art. 6. § 1. Mąż matki może zaprzeczyć urodzenie dziecka z małżeństwa w ciągu trzech miesięcy od uzyskania wiadomości o urodzeniu się dziecka. Bieg tego terminu zawiesza się, jeżeli uprawniony do zaprzeczenia doznał przeszkody wskutek siły wyższej.

§ 2. Zaprzeczenie może być oparte tylko na tym, że zachodziło oczywiste niepodobieństwo, aby mąż mógł być ojcem dziecka. Jednak gdy dziecko urodziło się przed sto osiemdziesiątym dniem od zawarcia małżeństwa, wystarcza samo zaprzeczenie, jeżeli nie będzie uprawdopodobnione, że mąż obcował z matką dziecka w czasie od trzechsetnego do sto osiemdziesiątego dnia przed urodzeniem się dziecka.

Art. 7. Mąż nie może zaprzeczyć urodzenia dziecka z małżeństwa, jeżeli w chwili zawierania związku małżeńskiego wiedział o ciąży matki albo jeżeli w jakikolwiek sposób uznał dziecko za swoje, chyba że uznanie spowodowane zostało podstępem.

Art. 8. Zaprzeczenia dokonywa się drogą powództwa przeciwko dziecku i matce lub przeciw jednej z tych osób, jeżeli druga nie żyje.

Art. 9. Zaprzeczenie nie jest dopuszczalne, jeżeli ani dziecko ani matka już nie żyją.

Art. 10. § 1. Mąż ubezwłasnowolniony częściowo może zaprzeczyć urodzenie dziecka z małżeństwa bez zgody swego przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Za męża ubezwłasnowolnionego całkowicie z powodu choroby psychicznej, w którą popadł przed upływem terminu do zaprzeczenia, może wyteczyć powództwo jego przedstawiciel ustawowy w ciągu trzech miesięcy od daty swego ustanowienia, a gdy o urodzeniu się dziecka dowiedział się później — od daty

otrzymania wiadomości. Jeżeli przedstawiciel ustawy tego nie uczynił, mąż może po ustaniu niezdolności sam zaprzeczyć urodzenie dziecka z małżeństwa; termin trzymiesięczny do wytoczenia powództwa liczy się wówczas od ustania niezdolności do działań prawnych.

Art. 11. § 1. W razie śmierci męża przed upływem terminu do zaprzeczenia może osoba, uprawniona do dziedziczenia po nim obok lub zamiast dziecka, zaprzeczyć jego urodzenie z małżeństwa w ciągu trzech miesięcy od daty śmierci męża, a jeżeli w dniu tym nie wiedziała o urodzeniu się dziecka — w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania wiadomości, nie później jednak niż w ciągu trzech lat od daty śmierci męża.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie zaginięcia męża przed upływem terminu do zaprzeczenia, jeżeli zaginiony został następnie uznany za zmarłego. W tym przypadku zamiast daty śmierci miarodajną jest data uprawomocnienia się postanowienia o uznaniu za zmarłego.

Art. 12. § 1. Po upływie terminu zaprzeczenia jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy zaniechanie zaprzeczenia albo uznanie przez męża dziecka za swoje spowodowane zostało podstępem.

§ 2. Pozew wnosi się w tych przypadkach w ciągu trzech miesięcy od wykrycia podstępu.

Art. 13. § 1. Dziecko może nie później niż przed upływem roku od uzyskania pełnoletności zaprzeczyć w drodze powództwa swoje urodzenie z małżeństwa, jeżeli zachodziło oczywiste niepodobieństwo, aby mąż matki mógł być jego ojcem.

§ 2. Pozew wnosi się przeciwko mężowi matki, a gdy on już nie żyje lub jest nieznan z miejsca pobytu — przeciwko kuratorowi, ustanowionemu przez władzę opiekuńczą celem obrony urodzenia dziecka z małżeństwa.

Art. 14. § 1. Do wytoczenia powództwa przez dziecko potrzeba zgody matki, jeżeli jeszcze żyje i nie jest niezdolna do działań prawnych. Zgoda musi być stwierdzona dokumentem dołączonym do pozwu.

§ 2. Dziecko nie mające pełnej zdolności do działań prawnych musi mieć nadto zezwolenie władzy opiekuńczej na wytoczenie powództwa.

Art. 15. § 1. Jeżeli dziecko urodziło się w takim okresie czasu po zawarciu przez matkę ponownego małżeństwa, że istnieje wątpliwość, z którego małżeństwa dziecko pochodzi, domniemywa się, że dziecko urodziło się z małżeństwa drugiego.

§ 2. Dowód pochodzenia z małżeństwa pierwszego może być przeprowadzony bez zachowania warunków, przewidzianych przy zaprzeczeniu urodzenia dziecka z małżeństwa.

Rozdział II.

Stanowisko prawne dzieci z małżeństwa.

Oddział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 16. Rodzice i dzieci obowiązani są wspierać się wzajemnie.

Art. 17. Dzieci z małżeństwa noszą nazwisko ojca.

Art. 18. § 1. Rodzice ponoszą ciężary, związane z wychowaniem dzieci. Obowiązek utrzymania dziecka ciąży na rodzicach aż do uzyskania przez dziecko możności samodzielnego utrzymania się.

§ 2. Dziecko, które pozostaje we wspólności rodzinnej na utrzymaniu rodziców, ma obowiązek świadczenia usług we wspólnym gospodarstwie.

Art. 19. § 1. Rodzice mają obowiązek w granicach swej możności dania dziecku wyposażenia w razie zawarcia przez nie związku małżeńskiego lub założenia własnego gospodarstwa.

§ 2. Dochodzenie wyposażenia w drodze sądowej nie jest dopuszczalne.

Dział III.

Dzieci pozamałżeńskie.

Rozdział I.

Poszukiwanie ojcostwa.

Art. 46. § 1. Zarówno matka, iak i dziecko mogą żądać ustalenia ojcostwa w drodze powództwa.

§ 2. Pozew wnosi się przeciwko ojcu lub jego spadkobiercom.

Art. 47. § 1. Za ojca dziecka uchodzi ten, kto obcował z jego matką w czasie od trzeciego do sto osiemdziesiątego dnia przed urodzeniem się dziecka.

§ 2. Domniemanie to może być obalone dowodem na fakty, budzące poważne wątpliwości co do ojcostwa pozwanego.

Art. 48. § 1. Okoliczność, że matka w okresie poczęcia obcowała z innym jeszcze mężczyzną, nie stoi na przeszkodzie ustaleniu ojcostwa.

§ 2. Sąd oceni w miarę wyników postępowania, czy pozwanego należy uważać za ojca dziecka.

Rozdział II.

Stanowisko prawne dzieci pozamałżeńskich.

Art. 51. Dziecko pozamałżeńskie ma prawa wpływające z pokrewieństwa, w stosunku do matki i jej rodziny.

Art. 52. § 1. Dziecko pozamałżeńskie nosi nazwisko rodowe matki.

§ 2. W razie ustalenia ojcostwa sąd na wniosek dziecka nadaje mu nazwisko ojca, chyba że matka się temu sprzeciwi.

Art. 53. § 1. Mąż matki może za jej zezwoleniem nadać pozamałżeńskiemu jej dziecku swoje nazwisko, przez oświadczenie, zarejestrowane w urzędzie stanu cywilnego.

§ 2. W razie niepełnoletności dziecka potrzeba również zezwolenia jego przedstawiciela ustawowego. Dziecko pełnoletnie samo wyraża zgodę.

§ 3. Nadanie nie jest dopuszczalne, jeżeli dziecko nosi już nazwisko ojca.

Art. 54. § 1. Ojciec dziecka ma obowiązek pokrycia kosztów porodu oraz kosztów trzymiesięcznego utrzymania matki. W przypadkach szczególnych może być orzeczony obowiązek utrzymania przez dalszy okres czasu.

§ 2. Sąd może nadto przyznać matce zwrot innych wydatków koniecznych, spowodowanych ciążą i porodem.

§ 3. W razie przyrzeczenia małżeństwa może być matce przyznana, oprócz powyższych kosztów, stosowna suma pieniężna jako zadośćuczynienie za krzywdę moralną.

Art. 55. Roszczenia przewidziane w artykule poprzedzającym służą matce nawet wówczas, gdy dziecko urodziło się nieżywe, i przedawniają się z upływem lat trzech od urodzenia się dziecka.

Art. 62. § 1. Władze rodzicielską nad dzieckiem pozamałżeńskim sprawuje matka.

§ 2. Na czas małoletności matki władza opiekuńcza ustanowi opiekę nad dzieckiem.

§ 3. Przepisy o władzy rodzicielskiej nad dziećmi z małżeństwa stosuje się tu odpowiednio.

R o z d z i a ł III.

Uprawnienie.

Art. 63. § 1. Dziecko, zrodzone przed zawarciem związku małżeńskiego swych rodziców, uważa się wskutek tego związku za dziecko z małżeństwa.

§ 2. Korzystaia z tego również zstępni dziecka, nawet gdyby ono zmało przed zawarciem związku małżeńskiego swych rodziców.

§ 3. Jeżeli pochodzenie dziecka od męża matki nie zostało ustalone za życia męża według obowiązujących w tym przedmiocie przepisów, ustalenia dokonywa władza opiekuńcza.

R o z d z i a ł IV.

Uznanie.

Art. 64. § 1. Ojciec może uznać za swoje dziecko urodzone poza małżeństwem.

§ 2. Uznanie dokonywa się w formie aktu, zeznanego przed władzą opiekuńczą, urzędnikiem stanu cywilnego lub notariuszem, bądź też w rozporządzeniu ostatniej woli.

Art. 65. § 1. Przedstawiciel ustawowy ojca, niezdolnego do działań prawnych lub ograniczonego w zdolności do działań prawnych, nie może dokonać uznania w zastępstwie ojca.

§ 2. Ojciec ubezwłasnowolniony częściowo może uznać dziecko bez zgody swego przedstawiciela ustawowego.

§ 3. Ojciec małoletni może uznać dziecko jedynie za zgodą swego przedstawiciela ustawowego.

Art. 66. § 1. Zarówno matka, jak i dziecko mogą wytoczyć powództwo o odjęcie uznaniu mocy prawnej.

§ 2. Powództwo może być oparte tylko na tej podstawie, że uznający nie jest ojcem dziecka.

Art. 67. § 1. Termin do wytoczenia powództwa wynosi dla matki sześć miesięcy od daty uzyskania wiadomości o uznaniu, dla dziecka — rok od pełnoletności, a gdyby o uznaniu dowiedziało się później — sześć miesięcy od daty uzyskania wiadomości o uznaniu.

§ 2. Pozew wnosi się przeciwko uznającemu, a gdy on nie żyje lub jest nieznany z miejsca pobytu — przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez władzę opiekuńczą.

Art. 68. Dziecko uznane przez ojca ma stanowisko prawne dziecka z małżeństwa.

R o z d z i a ł V.

Zrównanie.

Art. 69. § 1. Postanowieniem władzy opiekuńczej, zatwierdzonym przez sąd apelacyjny, dziecko pozamałżeńskie, nieuznane przez oca, może być zrównane z dzieckiem z małżeństwa na wniosek matki lub dziecka, jeżeli rodzice pozostawali w faktycznej wspólności małżeńskiej lub też postępowali z dzieckiem tak, jak z dzieckiem z małżeństwa.

§ 2. Jeżeli ojcostwo nie zostało ustalone za życia ojca według obowiązujących w tym przedmiocie przepisów, ustalenia dokonywa władza opiekuńcza w toku postępowania o zrównanie.

Art. 70. Na wniosek matki o zrównanie winno wyrazić swą zgodę dziecko, jeżeli jest pełnoletnie.

Art. 71. § 1. Przedstawiciel ustawowy matki, niezdolnej do działań prawnych lub ograniczonej w zdolności do działań prawnych, nie może zgłosić wniosku o zrównanie.

§ 2. Za dziecko niezdolne do działań prawnych lub małoletnie z wnioskiem może wystąpić jego przedstawiciel ustawowy.

§ 3. Jeżeli osoba uprawniona do zgłoszenia wniosku jest ubezwłasnowolniona częściowo

może ona wystąpić z wnioskiem o zrównanie bez zgody swego przedstawiciela ustawowego.

Art. 72. Władza opiekuńcza może odmówić zrównania z ważnych przyczyn, a zwłaszcza, gdyby mogło ono wywołać zgorzenie publiczne.

R o z d z i a ł VI.

Przepisy wspólne o dzieciach uznanych i zrównanych.

Art. 73. § 1. Władza rodzicielska nad dzieckiem, uznanym przez ojca lub zrównanym z dzieckiem z małżeństwa, należy do tego z rodziców, któremu będzie powierzona przez władzę opiekuńczą.

§ 2. Na czas małoletności tego z rodziców, któremu władza rodzicielska ma być powierzona, władza opiekuńcza ustanowi opiekę nad dzieckiem.

Art. 74. § 1. Powierzenie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców nie pozbawia drugiego prawa widzenia się z dzieckiem.

§ 2. Władza opiekuńcza może przyznać temu z rodziców, któremu władza rodzicielska nie została powierzona, udział w reszcie dochodów z majątku dziecka, nie zużytej na utrzymanie i wychowanie tego dziecka i jego rodzeństwa, którego utrzymanie jest obowiązkiem rodziców.

Art. 75. W przypadkach zawieszenia lub odebrania władzy rodzicielskiej temu z rodziców, któremu została ona powierzona, władza opiekuńcza ustanowi opiekę nad dzieckiem, jeżeli nie powierzy władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców.

D z i a ł IV.

Przysposobienie.

Art. 76. § 1. Przysposobić może osoba, mająca pełną zdolność do działań prawnych, która ukończyła lat trzydzieści pięć. Przysposabiający musi być przynajmniej o piętnaście lat starszy od przysposobionego.

§ 2. Osoba, która ukończyła lat dwadzieścia pięć, może jednak przysposobić niepełnoletniego, którego wychowywała i utrzymywała co najmniej przez trzy lata.

Art. 77. § 1. Do przysposobienia wymagane jest zgodne oświadczenie stron przed notariuszem i zatwierdzenie aktu przez władzę opiekuńczą.

§ 2. Jeżeli osoba, która ma być przysposobiona, nie ma pełnej zdolności do działań prawnych, akt przysposobienia może być zawarty przed władzą opiekuńczą.

§ 3. Strony związane są od chwili zawarcia aktu.

Art. 78. § 1. W imieniu małoletniego, który nie ukończył czternastego roku życia, oraz w imieniu ubezwłasnowolnionego całkowicie oświadczenie składa ich przedstawiciel ustawowy.

§ 2. Małoletni, który ukończył czternasty rok życia, oraz ubezwłasnowolniony częściowo składa oświadczenie sam za zgodą swego przedstawiciela ustawowego.

§ 3. W przypadkach, wymienionych w §§ 1 i 2, wymagane jest ponadto zezwolenie władzy opiekuńczej.

Art. 79. § 1. Przysposabiający małżonkowi powinien uzyskać zgodę swego współmałżonka. Małżonkowie mogą przysposobić wspólnie.

§ 2. Również przysposobiony powinien uzyskać zgodę swego współmałżonka.

§ 3. Zgody współmałżonka nie wymaga się, jeżeli nie pozostaje on we wspólności małżeńskiej lub nie ma pełnej zdolności do działań prawnych.

Art. 80. § 1. Władza opiekuńcza zatwierdza akt przysposobienia, jeżeli zachowano warunki ustawowe.

§ 2. W razie zatwierdzenia przysposobienie ma moc prawną od chwili zawarcia aktu.

§ 3. Skuteczności aktu przysposobienia nie tamuje śmierć przysposabiającego przed zatwierdzeniem. Jeżeli przedtem umrze przysposobiony, zatwierdzenie nastąpić nie może.

Art. 81. Poza przysposobieniem wspólnym przez małżonków można być przysposobionym tylko przez jedną osobę.

Art. 82. § 1. Przez przysposobienie uzyskuje przysposobiony nazwisko przysposabiającego i prawo dziedziczenia po nim. Strony mogą umówić się, że nazwisko przysposabiającego dodaje się do nazwiska przysposobionego, jeżeli jest odmienne; mogą one również wyłączyć prawo dziedziczenia przysposobionego.

§ 2. W razie przysposobienia mężatki lub wdowy nazwisko przysposabiającego dodaje się do jej nazwiska rodowego, co nie wpływa na jej nazwisko mężowskie.

§ 3. Skutki przysposobienia, wymienione w §§ 1 i 2, rozciągają się także na dzieci przysposobionego, jeżeli pozostają pod jego władzą rodzicielską, a co do nazwiska także na jego żonę, jeżeli wyraziła zgodę na przysposobienie.

Art. 83. Przysposobiony nie przestaje być członkiem swojej rodziny, jednak prawa i obowiązki rodzicielskie przechodzą z jego rodziców na przysposabiającego. Strony mogą umówić się, że przysposabiający nie ma prawa pobierania pożytków z majątku przysposobionego.

Art. 84. § 1. Stosunek przysposobienia można rozwiązać zgodnie, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy o jego ustanowieniu. Śmierć którejkolwiek ze stron nie tamuje jednak zatwierdzenia aktu rozwiązania.

§ 2. Zarówno przysposabiający, jak i przysposobiony mogą żądać w drodze powództwa

rozwiązania stosunku przysposobienia z ważnych powodów.

§ 3. W razie zatwierdzenia przez władzę opiekuńczą rozwiązanie ma moc prawną od chwili zawarcia aktu rozwiązania, w razie zaś rozwiązania wyrokiem sądowym — od daty doręczenia pozwu.

Dział V.

Przepisy końcowe.

Art. 85. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 86. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

10.

DEKRET

z dnia 22 stycznia 1946 r.

Przepisy wprowadzające prawo rodzinne.

(Dz. U. R. P. z dnia 4 marca 1946 r. Nr 6, poz. 53).

(Wyciąg).

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. I. Z dniem wejścia w życie prawa rodzinnego tracą moc wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w prawie rodzinnym, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. II. Uchyla się:

- 1) ustawę z dnia 13 lipca 1939 r. o ułatwieniu przysposobienia małoletnich (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 416);
- 2) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 1945 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministrem Administracji Publicznej o wyznaczeniu organu opieki społecznej, powołanego do wyrażenia w imieniu dziecka nieznanymi rodziców lub dziecka opuszczonego zgody na przysposobienie w trybie ustawy z dnia 13 lipca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 91).

Art. III. Jeżeli dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, powołują się na uchylone przepisy bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cywilnego, dotyczących przedmiotów unormowanych w prawie rodzinnym, stosuje się odpowiednio przepisy prawa rodzinnego.

Rozdział II.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego.

Art. VI. Uchyla się:

- 1) art. 236 — 344, 347 — 351, 358 — 363, 430 i 485 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;
- 2) art. 735 — 738, 756 — 766, 773 i 908 kodeksu Napoleona;
- 3) art. 1661 i 1662 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., utrzymane w mocy art. XVII § 1 pkt. 12 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;
- 4) ustawę z dnia 13/26 maja 1913 r. o polepszeniu losu dzieci nieślubnych (Zb. pr. i rozp. Nr 114, poz. 998);
- 5) art. XVII § 1 pkt. 8 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego.

Rozdział VII.

Przepisy przejściowe.

Art. XIII. Prawo rodzinne stosuje się do unormowanych w nim stosunków prawnych, chociażby powstały przed jego wejściem w życie, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. XIV. § 1. Ważność czynności prawnych z zakresu unormowanego prawem rodzinnym, dokonanych przed dniem wejścia w życie tego prawa, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

§ 2. Jeżeli jednak według tych przepisów do ważności czynności prawnej potrzeba zezwolenia sądu (rady rodzinnej, rady opiekuńczej), a w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego sprawa o udzielenie zezwolenia nie została jeszcze wszczęta wówczas potrzebę zezwolenia i warunki jego udzielenia ocenia się według przepisów prawa rodzinnego.

§ 3. Jeżeli sprawa o udzielenie zezwolenia jest już w toku w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego, stosuje się nadal przepisy dotychczasowe, chyba, że według prawa rodzinnego zezwolenie nie jest potrzebne. W tym ostatnim przypadku postępowanie ulega umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XVII. Przepisów prawa rodzinnego nie stosuje się do spraw o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, wszczętych przed dniem wejścia w życie tego prawa.

Art. XXIII. § 1. Stanowisko prawne dzieci pozamałżeńskich, urodzonych przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego, ocenia się według przepisów tego prawa.

§ 2. W szczególności:

- 1) dzieci pozamałżeńskie nabywają prawa w stosunku do matki i jej rodziny, chociażby nie były uznane przez matkę;
- 2) ustalenie ojcostwa pozamałżeńskiego w drodze orzeczenia sądowego, wydanego na podstawie przepisów dotychczasowych, ma skutki przewidziane w prawie rodzinnym na przypadek ustalenia ojcostwa przez wyrok sądowy; sąd na wniosek dziecka nada mu w trybie postępowania niespornego nazwisko ojca, chyba że matka się temu sprzeciwi;
- 3) dzieci uważa się za uprawnione z mocy samego prawa, jeżeli spełnione są warunki, przewidziane w art. 63 prawa rodzinnego;
- 4) dzieci uznane przez ojca przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego uważa się za dzieci uznane w rozumieniu tego prawa, jeżeli uznanie dokonane zostało w formie, przewidzianej w art. 64 § 2 prawa rodzinnego, lub wobec sądu;
- 5) dzieci uprawnione przez akt władzy państwowej mają stanowisko prawne dzieci z małżeństwa bez względu na ograniczenia, zawarte w akcie uprawnienia.

§ 3. Prawa nabyte przez dzieci pozamałżeńskie z mocy powyższych przepisów nie uwłaczają prawom nabytym już przedtem przez osoby trzecie.

Art. XXIV. Sprawy o uprawnienie dzieci pozamałżeńskich przez akt władzy państwowej, będące w toku w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego, ulegają umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XXV. Jeżeli dziecko według przepisów prawa rodzinnego ma prawo do innego nazwiska aniżeli to, które nosiło przed dniem wejścia w życie tego prawa, urzędnik stanu cywilnego sporządzi na wniosek interesowanego odpowiednią zmianę w aktach stanu cywilnego.

Art. XXVI. § 1. Skutki aktu przysposobienia, który uzyskał moc przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego, ocenia się według prawa dotychczasowego.

§ 2. Strony mogą jednak przez zgodne oświadczenie dostosować skutki powyższe do przepisów prawa rodzinnego przy zachowaniu przepisów tegoż prawa o ustanowieniu stosunku przysposobienia.

R o z d z i a ł VIII.

Przepisy końcowe.

Art. XXIX. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

11.

DEKRET

z dnia 14 maja 1946 r.

Prawo opiekuńcze.

(Dz. U. R. P. z dnia 24 maja 1946 r. Nr 20, poz. 135).

(Wyciąg).

D z i a ł I.

Władza opiekuńcza.

Art. 1. Władzą opiekuńczą jest sąd grodzki.

Art. 2. Sąd grodzki jako władza opiekuńcza rozpoznaje sprawy przekazane władzy opiekuńczej przez przepisy prawa niniejszego i innych ustaw.

Art. 3. Władza opiekuńcza obowiązana jest przy wykonywaniu swych czynności mieć na względzie dobro osoby, która podlega jej pieczy, oraz interes społeczeństwa.

D z i a ł II.

Opieka.

R o z d z i a ł I.

Ustanowienie opieki.

Art. 4. Opiekę ustanawia się:

- 1) nad niepełnoletnim, jeżeli nie pozostaje pod władzą rodzicielską lub jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana, a przepisy prawa rodzinnego przewidują ustanowienie opieki;
- 2) nad ubezwłasnowolnionym całkowicie.

Art. 5. Władza opiekuńcza ustanawia opiekę z urzędu, skoro tylko poweźmie wiadomość, że istnieją ustawowe warunki jej ustanowienia.

R o z d z i a ł V.

Sprawowanie opieki.

O d d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 20. § 1. Opiekun jest przedstawicielem ustawowym poddanego opiece i reprezentuje go w sądzie i poza sądem. Nie narusza to prawa poddanego opiece do osobistego działania w granicach jego zdolności do działań prawnych.

§ 2. W razie sprzeczności między interesem poddanego opiece a interesem opiekuna albo jego małżonka, wstępnych, zstępnych lub rodzeństwa, jak również między interesami osób, mających tego samego opiekuna, władza opiekuńcza ustanowi kuratora dla ochrony praw poddanego opiece.

R o z d z i a ł VI.

Ustanie opieki i zwolnienie opiekuna.

Art. 37. Opieka ustaje:

- 1) ze śmiercią poddanego opiece;

- 2) w stosunku do niepełnoletniego — z chwilą powrotu pod władzę rodzicielską lub ustania przeszkód w jej wykonywaniu albo z chwilą osiągnięcia pełnoletności bądź upelnoletnienia;
- 3) w stosunku do ubezwłasnowolnionego całkowicie — z chwilą uchylenia ubezwłasnowolnienia.

Art. 63. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

12.

DEKRET

z dnia 14 maja 1946 r.

Przepisy wprowadzające prawo opiekuńcze.

(Dz. U. R. P. z dnia 24 maja 1946 r. Nr 20, poz. 136).

(Wyciąg).

R o z d z i a ł VI.

Przepisy przejściowe.

Art. XV. Prawo opiekuńcze stosuje się do unormowanych w nim stosunków prawnych, chociażby powstały przed jego wejściem w życie, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. XVI. § 1. Opieki i kuratele, istniejące w chwili wejścia w życie prawa opiekuńczego, pozostają w mocy, chyba że szczególny przepis ustawy stanowi inaczej.

§ 2. Do opiek i kuratel tych stosuje się jednak z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego przepis tego prawa.

Art. XVIII. Z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego przedstawiciele ustawowi osób, które uważa się za ubezwłasnowolnione całkowicie według art. XIX § 1 przepisów wprowadzających prawo osobowe, stają się opiekunami, a przedstawiciele ustawowi (doradcy) osób, które uważa się za ubezwłasnowolnione częściowo według art. XIX § 2 przepisów wprowadzających prawo osobowe — kuratorami.

Art. XXVII. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

13.

DEKRET

z dnia 21 maja 1946 r.

O postępowaniu przed władzą opiekuńczą.

(Dz. U. R. P. z dnia 5 czerwca 1946 r. Nr 22, poz. 140).

(Wyciąg).

D z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. W postępowaniu przed władzą opiekuńczą stosuje się przepisy części ogólnej ko-

deksu postępowania niespornego, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 2. Władza opiekuńcza wszczyna postępowanie z urzędu, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej. Wszczęcie postępowania może nastąpić również na wniosek osoby zainteresowanej.

Art. 3. Do zawiadamiania o zdarzeniach, które są podstawą wszczęcia przez władzę opiekuńczą postępowania z urzędu, obowiązani są w szczególności:

- 1) urzędnicy stanu cywilnego,
- 2) sądy i prokuratury,
- 3) notariusze,
- 4) zarządy gminne i miejskie,
- 5) organa opieki społecznej,
- 6) organizacje społeczne, do których zakresu działania należy opieka nad dziećmi lub psychicznie chorymi.

Art. 4. § 1. Przewidziany w art. poprzedzającym obowiązek zawiadamiania władzy opiekuńczej ciąży ponadto na:

- 1) małżonku osoby podlegającej pieczy,
- 2) jej krewnych w linii prostej i aż do czwartego stopnia w linii bocznej,
- 3) jej powinowatych w linii prostej i aż do drugiego stopnia w linii bocznej,
- 4) osobach, pozostających w bliskich z nią stosunkach.

§ 2. Osoby, wymienione w paragrafie poprzedzającym na dalszym miejscu, obowiązane są do zawiadamiania tylko wówczas, gdy nie mogą dopełnić tego obowiązku osoby, wymienione przed nimi.

§ 3. Zawiadomienia należy dokonać w ciągu dwóch tygodni od dnia, w którym osoba obowiązana dowiedziała się o zdarzeniu.

§ 4. Za niewypełnienie obowiązku we właściwym terminie władza opiekuńcza może wymierzyć grzywnę w wysokości nie przewyższającej 3.000 zł.

Art. 6. O ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, właściwą jest władza opiekuńcza miejsca zamieszkania osoby podlegającej pieczy, a w braku miejsca zamieszkania — władza opiekuńcza miejsca jej pobytu. Jeżeli osoba ta nie ma w Polsce ani miejsca zamieszkania ani miejsca pobytu, właściwą jest władza opiekuńcza jej ostatniego miejsca zamieszkania, w braku i tej podstawy — władza opiekuńcza, w której okręgu ma siedzibę Sąd Najwyższy.

D z i a ł II.

Przepisy szczególne.

R o z d z i a ł I.

Zezwolenie na czynności prawne.

Art. 13. § 1. W przypadkach, w których obowiązujące przepisy wymagają zezwolenia wła-

dzy opiekuńczej na dokonanie czynności prawnych, dotyczących osób, pozostających pod władzą rodzicielską, opieką lub kuratelą, lub na wytoczenie powództwa, władza ta udziela zezwolenia jedynie na wniosek.

§ 2. Postanowienie władzy opiekuńczej staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się; nie dotyczy to zezwolenia na wytoczenie powództwa.

Rozdział II.

Sprawy z zakresu prawa małżeńskiego.

Art. 14. § 1. Władza opiekuńcza udziela zezwolenia na wstąpienie w związek małżeński osobie, która nie ukończyła osiemnastego roku życia, jedynie na wniosek.

§ 2. Postanowienie władzy opiekuńczej staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się.

Art. 15. Postanowienie władzy opiekuńczej w sprawach o unormowanie stosunku rodziców, których małżeństwo zostało unieważnione lub rozwiedzione, do ich dziecka (art. 32 prawa małżeńskiego) może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy i staje się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się.

Rozdział III.

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego.

Art. 18. § 1. Postępowanie o ustalenie ojcostwa w związku z uprawnieniem dziecka pozamałżeńskiego (art. 63 § 3 prawa rodzinnego) wszczyna się jedynie na wniosek.

§ 2. Właściwość miejscową władzy opiekuńczej określa się według osoby dziecka, chociażby ono ze względu na osiągnięcie pełnej zdolności do działań prawnych nie podlegało już pieczy tej władzy.

§ 3. Do wzięcia udziału w sprawie należy wezwać matkę dziecka oraz znanych władzy opiekuńczej spadkobierców ustawowych męża matki.

§ 4. Postanowienie władzy opiekuńczej może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy i staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się.

§ 5. Władza opiekuńcza nie może zmienić postanowienia ustalającego ojcostwo.

Art. 19. § 1. Akt uznania dziecka pozamałżeńskiego może być zeznany przed władzą opiekuńczą, nawet niewłaściwą.

§ 2. Jeżeli akt uznania dziecka niepełnoletniego został zeznany przed władzą opiekuńczą niewłaściwą, władza ta zawiadamia o uznaniu właściwą władzę opiekuńczą.

Art. 20. § 1. Właściwość miejscową władzy opiekuńczej w sprawie o zrównanie dziecka pozamałżeńskiego określa się według osoby dziecka, chociażby ono ze względu na osiągnięcie pełnej zdolności do działań prawnych nie podlegało już pieczy tej władzy.

§ 2. Uczestnikami postępowania są z mocy prawa ojciec, matka i dziecko. Jeżeli ojciec nie żyje, należy wezwać do udziału w sprawie znanych władzy opiekuńczej spadkobierców ustawowych ojca.

§ 3. Postanowienie władzy opiekuńczej może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Na postanowienie uwzględniające wniosek o zrównanie nie służy zażalenie; władza opiekuńcza z urzędu przedstawia je sądowi apelacyjnemu do zatwierdzenia. Na postanowienie sądu apelacyjnego w tej sprawie służy skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego.

§ 4. Postanowienie władzy opiekuńczej o zrównaniu staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia sądu apelacyjnego.

§ 5. Władza opiekuńcza nie może zmienić postanowienia o zrównaniu.

Art. 21. § 1. Postępowanie o zatwierdzenie aktu przysposobienia wszczyna się jedynie na wniosek przysposabiającego lub przysposobionego.

§ 2. Właściwość miejscową władzy opiekuńczej określa się według osoby przysposabiającego; poza tym stosuje się odpowiednio art. 6. Jeżeli w chwili wszczęcia postępowania przysposabiający już nie żyje, właściwą jest władza opiekuńcza, która byłaby właściwą w chwili śmierci przysposabiającego.

§ 3. Przepisy paragrafu poprzedzającego nie dotyczą właściwości władzy opiekuńczej, która udziela zezwolenia na zawarcie aktu przysposobienia, jeżeli przysposobiony nie ma pełnej zdolności do działań prawnych (art. 78 § 3 prawa rodzinnego).

§ 4. Postanowienie władzy opiekuńczej staje się skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się.

§ 5. Władza opiekuńcza nie może zmienić postanowienia o zatwierdzeniu aktu przysposobienia.

Art. 22. Przepisy artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do zatwierdzenia aktu rozwiązania przysposobienia.

Rozdział V.

Sprawy z zakresu kurateli.

Art. 30. Do postępowania przed władzą opiekuńczą w sprawach kurateli stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu w sprawach opieki, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 31. Właściwość miejscową władzy opiekuńczej do ustanowienia kuratora dla dziecka poczętego, lecz nieurodzonego określa się według osoby matki dziecka; poza tym stosuje się odpowiednio art. 6.

Art. 32. Właściwość miejscową władzy opiekuńczej do ustnowienia kuratora w celu obrony urodzenia dziecka z małżeństwa (art. 13 § 2 prawa rodzinnego) oraz kuratora w przypadku wytoczenia powództwa o odjęcie uznaniu dziecka pozamałżeńskiego mocy prawnej (art. 67 § 2 prawa rodzinnego) określa się według osoby dziecka, chociażby ono ze względu na osiągnięcie pełnej zdolności do działań prawnych nie podlegało już pieczy tej władzy.

Art. 33. W zaświadczeniu dla kuratora należy określić zakres jego uprawnień.

Dział III.

Koszty sądowe.

Art. 37. Od wniosku o udzielenie zezwolenia na wstąpienie w związek małżeński osobie, która nie ukończyła osiemnastego roku życia, pobiera się wpis stały w wysokości 100 zł.

Art. 38. § 1. Od wniosku o ustalenie ojcostwa w związku z uprawnieniem dziecka pozamałżeńskiego, jak również od wniosku o zrównanie takiego dziecka pobiera się wpis stały w wysokości 100 zł.

§ 2. Posępowanie przed sądem apelacyjnym w sprawie o zatwierdzenie zrównania wolne jest od opłat sądowych.

Art. 39. Wolne od opłat sądowych jest sporządzenie aktu uznania dziecka pozamałżeńskiego, jak również sporządzenie i zatwierdzenie aktu przysposobienia lub rozwiązania przysposobienia osoby, nie mającej pełnej zdolności do działań prawnych.

Art. 40. Od wniosku o zatwierdzenie aktu przysposobienia lub rozwiązania przysposobienia osoby, mającej pełną zdolność do działań prawnych, pobiera się wpis stały w wysokości 3.000 zł.

Dział V.

Przepisy końcowe.

Art. 49. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

14.

KONWENCJA HASKA

Konwencja haska

z r. 1902, dotycząca uregulowania kolizyj ustawodawstw w zakresie małżeństwa.

ogłoszona w Dz. U. R. P. z dnia 29 listopada 1929 r.
Nr 80, poz. 594.

(wyciąg)

Art. 1. Prawo zawierania małżeństwa jest regulowane przez ustawodawstwo ojczyście każdego z przyszłych małżonków, o ile postanowienia tego ustawodawstwa nie odwołują się wyraźnie do innego ustawodawstwa.

Art. 2. Ustawodawstwo miejsca zawarcia małżeństwa może zabronić cudzoziemcom małżeństwa, które sprzeciwiałoby się postanowieniom tego ustawodawstwa, dotyczącym:

1. stopni pokrewieństwa lub powinowactwa, które stanowią bezwzględną przeszkodę zawarcia małżeństwa;

2. bezwzględnej przeszkody zawierania małżeństw pomiędzy osobami winnymi cudzołóstwa, z powodu którego małżeństwo jednego z małżonków zostało rozwiązane;

3. bezwzględnej przeszkody zawierania małżeństw pomiędzy osobami skazanymi za wspólne godzenie na życie współmałżonka jednej z nich.

Małżeństwo, zawarte wbrew jednej z przeszkód wyżej wymienionych, nie będzie dotknięte nieważnością, o ile jest ono ważne według ustawodawstwa, wskazanego w artykule 1-ym.

Z zastrzeżeniem zastosowania pierwszego ustępu artykułu 6-go niniejszej Konwencji, żadne z układających się Państw nie zobowiązuje się pozwolić na zawarcie małżeństwa, któreby, ze względu na poprzednie małżeństwo lub na przeszkodę charakteru religijnego, sprzeciwiało się jego ustawom. Pogwałcenie przeszkody tego rodzaju nie mogłoby pociągnąć za sobą nieważności małżeństwa w innych krajach, poza tym, w którym małżeństwo zostało zawarte.

Art. 3. Ustawodawstwo miejsca zawarcia małżeństwa może zezwolić na małżeństwo cudzoziemców, niezależnie od przeszkód wynikających z ustawodawstwa wskazanego w art. 1-szym, o ile przeszkody te oparte są wyłącznie na motywach charakteru religijnego.

Inne Państwa mają prawo nie uznawać za ważne małżeństwa zawartego w tych okolicznościach.

Art. 4. Cudzoziemcy winni w celu zawarcia małżeństwa wykazać, że czynią zadość warunkom niezbędnym według ustawodawstwa, wskazanego w artykule 1-szym.

Stwierdzenie takie może być dokonane bądź przez zaświadczenie przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych, upoważnionych przez Państwo, którego obywatelami są strony, bądź też za pomocą jakiegokolwiek innego doświadczenia, byleby stwierdzenie to uznane było za wystarczające przez umowy międzynarodowe lub przez władze kraju zawarcia małżeństwa.

Art. 5. Uznane będzie wszędzie za ważne co do formy małżeństwo, zawarte według ustawodawstwa tego kraju, gdzie zostało zawarte.

Jednakże kraje, których ustawodawstwo wymaga ślubu religijnego, będą mogły nie uznać za ważne małżeństw, zawartych przez ich obywateli za granicą bez zachowania tego przepisu.

Postanowienia ustawodawstwa ojczystego o zapowiedziach winni być zachowane; wszakże brak tych zapowiedzi nie będzie mógł pociągnąć za sobą nieważności małżeństwa w krajach innych, poza krajem, którego ustawodawstwo zostało naruszone.

Wierzytelny odpis aktu ślubu przesłany zostanie władzom kraju każdego z małżonków.

Art. 6. Uznane będzie wszędzie za ważne co do formy małżeństwo, zawarte wobec przedstawiciela dyplomatycznego lub konsularnego według jego ustawodawstwa, jeżeli żadna ze stron, zawierających małżeństwo, nie posiada obywatelstwa Państwa, w którym małżeństwo zostało zawarte, i jeżeli Państwo to nie sprzeciwia się temu. Nie może się ono sprzeciwić, jeżeli chodzi o małżeństwo, któreby ze względu na poprzednie małżeństwo lub na przeszkodę charakteru religijnego, wykaczało przeciw jego ustawom.

Zastrzeżenie ustępu drugiego art. 5-go stosuje się do małżeństw dyplomatycznych lub konsularnych.

Art. 7. Małżeństwo nieważne co do formy w kraju, gdzie zostało zawarte, będzie mogło pomimo to być uznane za ważne w innych krajach, jeżeli forma przepisana przez ustawodawstwo ojczyste każdej ze stron, została zachowana.

Art. 8. Konwencja niniejsza stosuje się tylko do małżeństw, zawieranych na terytorium Układających się Państw pomiędzy osobami, z których jedna przynajmniej posiada obywatelstwo jednego z tych Państw.

Zadne Państwo nie zobowiązuje się niniejszą Konwencją do stosowania ustawodawstwa, któreby nie było ustawodawstwem jednego z Układających się Państw.

15.

USTAWA.

z dnia 2 sierpnia 1926 r.

o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych.

(Prawo prywatne międzynarodowe).

(Dz. U. RP. z dn. 13 października 1926 r. Nr 101, poz. 581).

(wyciąg)

I. Osoby.

Art. 1. 1. Zdolność osobistą osoby fizycznej ocenia się według praw państwa, którego oso-

ba ta jest obywatelem; jeżeli zaś obywatelstwa ustalić nie można — według praw, obowiązujących w miejscu jego zamieszkania.

2. Zmiana obywatelstwa nie pociąga za sobą utraty już uzyskanej pełnoletności.

Uznanie za zaginionego, znikłego lub zmarłego.

Art. 4. 1. Dla uznania osoby za zaginioną, znikłą lub zmarłą właściwe są władze i prawo państwa, któremu osoba ta podlegała ostatnio.

2. W razie konieczności władze polskie mogą według praw, obowiązujących w Polsce, uznać cudzoziemca za zaginionego, znikłego lub zmarłego, o ile chodzi o skutki w obrębie Państwa Polskiego.

II. Forma czynności prawnej.

Art. 5. Forma czynności prawnej podlega prawu, które właściwe jest dla samej czynności; jednak wystarczy zastosowanie się do prawa, obowiązującego w miejscu sporządzenia czynności, jeżeli to miejsce nie jest wątpliwe.

V. Prawa małżeńskie.

Zawarcie małżeństwa.

Art. 12. 1. Prawną możność zawarcia ważnego związku małżeńskiego ocenia się dla każdej ze stron według jej ustawy ojczystej.

Art. 13. 1. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu, obowiązującemu w miejscu zawarcia związku małżeńskiego.

2. Do ważności małżeństwa, zawartego poza granicami Polski, wystarczy zachowanie formy, przepisanej przez prawa ojczyste obojga małżonków.

Rozwód i rozdział od stołu i łoża.

Art. 17. 1. Dla rozwodu lub rozdziału od stołu i łoża właściwe są władze i prawo państwa, któremu małżonkowie osobiście podlegają w czasie żądania rozwodu lub rozdziału. Jeżeli małżonkowie podlegają w tym czasie państwu różnym, właściwe są władze i prawo państwa, do którego małżonkowie wspólnie należeli w ostatnim czasie.

2. Jeżeli małżonkowie zmienili przynależność państwową, to fakt, który zmianę tę wyprzedził, może być przyczyną rozwodu lub rozdziału tylko o tyle, o ile uzasadnia rozwód lub rozdział także według prawa przed tą zmianą właściwego.

3. Dla małżonków, którzy posiadają obywatelstwo polskie lub dla których obywatelstwo polskie było ostatnim, jakie posiadali wspólnie, właściwe są władze polskie lub władze państwa ich miejsca zamieszkania; o ile jednak władze państwa obcego nie zastosowały prawa polskiego, orzeczenia ich nie ulegają ani uznaniu ani wykonaniu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Jeżeli państwo, do którego należą cudzoziemcy, w Polsce zamieszkali, nie zastrzegło sobie orzecznictwa wyłącznego, władze polskie rozstrzygają o ich rozwodzie i rozdziale; oceniają przy tym przyczyny według prawa ojczystego tych małżonków. Nawet w przypadku wyłączności, zastrzeżonej przez obce państwo, władze polskie mogą cudzoziemcom, zamieszkałym w Polsce, tymczasowo pozwolić na oddzielne mieszkanie i określić obowiązki utrzymania podług prawa, obowiązującego w Polsce.

VI. Stosunki między rodzicami a dziećmi.

Pochodzenie ślubne.

Art. 18. 1. O ślubnym pochodzeniu dziecka rozstrzyga prawo ojczyste męża matki z czasu urodzenia się dziecka.

2. Jeżeli wówczas mąż już nie żył, właściwe jest prawo zmarłego z czasu jego śmierci.

Dzieci nieślubne.

Art. 20. Stosunek dziecka nieślubnego do matki ocenia się według prawa państwa, do którego matka i dziecko należą; gdyby zaś prawa matki i dziecka były później różne i odmienne, według ostatniego ich prawa wspólnego.

Art. 21. 1. Dla ustalenia nieślubnego ojcostwa, wzajemnych praw i obowiązków ojca i dziecka, tudzież ojca i matki właściwe jest prawo państwa, któremu matka i dziecko podlegały w chwili urodzenia się dziecka.

2. Jeżeli w tym czasie i ojciec nieślubny i matka mają miejsce zamieszkania w Polsce, należy stosować obowiązujące w Polsce prawo właściwe, gdy dla dziecka jest korzystniejsze.

Uprawnienie dzieci nieślubnych (legitymacja).

Art. 22. Uprawnienie dziecka nieślubnego podlega ojczystemu prawu ojca z czasu uprawnienia, a jeżeli ojciec wówczas już nie żył — prawu z czasu jego śmierci.

Przysposobienie (Adoptacja).

Art. 23. Dla przysposobienia właściwe jest prawo państwa, do którego należy przysposabiający.

IX. Przepisy ogólne.

Niejednolite prawo.

Art. 37. Gdy w państwie, którego prawo ustawa niniejsza wskazała jako właściwe, obowiązują kilka odmiennych praw cywilnych, jego prawo wewnętrzne rozstrzyga, które z nich należy zastosować.

Ograniczenie w stosowaniu prawa obcego.

Art. 38. Przepisy prawa obcego nie mają w Polsce mocy prawnej, jeżeli są sprzeczne z podstawowymi zasadami obowiązującego w Polsce porządku publicznego lub z dobrymi obyczajami.

16.

USTAWA

z dnia 2 sierpnia 1926 r.

o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych.

(Prawo prywatne międzydzielnicowe).

(Dz. U. RP z dn. 13 października 1926 r. Nr 101, poz. 580).

(wyciąg)

I. Osoby.

Art. 1. Zdolność osobistą obywatela polskiego ocenia się według prawa, obowiązującego w miejscu jego zamieszkania.

Art. 14. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu, obowiązującemu w miejscu zawarcia związku małżeńskiego. Do ważności małżeństwa wystarczy zachowanie formy, przepisanej przez prawa, którym oboje przyszli małżonkowie podlegają osobiście.

17.

OKÓLNIK Nr 65

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 22 listopada 1945 r. L. dz. IV. 200/45—45.

w sprawie wzorów ksiąg metrykalnych.

„Prawo o aktach stanu cywilnego” i przepisy, wprowadzające to prawo ukazały się w Nr 48 Dz. U. R. P. — W związku z wprowadzeniem w życie tych przepisów opracowywane jest przez Ministerstwa Administracji Publicznej i Sprawiedliwości rozporządzenie wykonawcze, które m. i. zawierać będzie formularze ksiąg

i druków, mających być używane od 1.I. 1946 r. przez nowo utworzone Urzędy Stanu Cywilnego.

Ministerstwo Administracji Publicznej czyni starania celem wydrukowania odnośnych ksiąg i wzorów centralnie, ale ze względu na krótkie *vacatio legis*, wątpliwe jest, czy te druki będą przygotowane i wprowadzone na czas, t. j. do 1.I. 1946 r.

W tym stanie rzeczy liczyć się poważnie należy z okolicznością, że wspomniane druki, jeśli nawet zostaną na termin sporządzone, mogą z powodu różnych przeszkód technicznych, a przede wszystkim komunikacyjnych, nie dojść na czas do miejsca przeznaczenia. Jednak z powodu tych przeszkód uruchomienie w terminie wspomnianych urzędów **nie może ulec najmniejszej zwłoce.**

Wobec powyższego opowazniam Ob. Wojewodę (Prezydenta) do zamówienia odnośnych ksiąg, względnie do zezwolenia odnośnym powiatom lub gminom na sporządzenie ich we własnym zakresie, gdzie tylko warunki na to pozwolą. Te gminy, które nie będą mogły lub nie zdadzą z powodu przeszkód nie do przewyżczenia — sporządzić odnośnych ksiąg sposobem drukarskim, powinny sporządzić je innym sposobem mechanicznym lub ręcznym ew. stampliowym we własnym zakresie, z tym jednak, że odnośne wzory powinny odpowiadać wzorom dołączonym do niniejszego okólnika, które następnie będą zamieszczone w mającym się ukazać rozporządzeniu wykonawczym. Księgi te będą mogły być używane tylko do czasu otrzymania ksiąg drukowanych.

Proszę Ob. Wojewodę (Prezydenta) o osobiste zajęcie się powyższą sprawą i dopilnowanie wykonania mających się wydać w tej kwestii zarządzeń, albowiem do wprowadzenia w życie w ustawowym terminie nowej organizacji rejestracji stanu cywilnego — przykładam specjalną wagę.

18.

OKÓLNIAK Nr 6

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 26 stycznia 1946 r. L. dz. IV.AC.22172/45.

o wydawaniu odpisów i wyciągów z akt stanu cywilnego, sporządzonych w języku niepolskim.

Na podstawie przepisów art. 37 i 38 prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. Ust. R. P. z r. 1945 Nr 48, poz. 272) strony mogą żądać od urzędu stanu cywilnego lub władzy, przechowującej księgi wtóropisów, wydania odpisu zupełnego, wyciągu lub odpisu skróconego aktu stanu cywilnego. Sposób sporządzania odpisów

zupełnych, wyciągów oraz odpisów skróconych regulują przepisy §§ 69 — 79 rozporządzenia z dnia 24.XI.45 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów, wprowadzających to prawo (Dz. Ust. R. P. Nr 54, poz. 304).

W związku z powyższym może powstać w urzędach stanu cywilnego kwestia, w jakim języku winny być wydawane odpisy zupełne, wyciągi i odpisy skrócone, gdy podstawowy akt metrykalny sporządzony został w języku niepolskim.

W celu usunięcia tych wątpliwości Ministerstwo Administracji Publicznej, w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości, udziela następujących wyjaśnień:

Odpisy zupełne winny być sporządzone w tym języku, w jakim sporządzony został podstawowy akt metrykalny, gdyż odpisy zupełne stanowią dosłowne powtórzenie treści aktów wraz ze wszystkimi wzmiankami dodatkowymi (art. 39 ust. 4 prawa o aktach stanu cywilnego).

W wypadku, gdy podstawowy akt metrykalny został sporządzony w języku obcym, a wzmianki dodatkowe i przypiski w języku polskim, wówczas odpisy zupełne takich aktów winny zawierać tekst aktu podstawowego w języku obcym oraz tekst w języku polskim wzmianek i przypisków, o ile zamieszczenia tych ostatnich zażąda strona (§ 71 ust. 2 cyt. rozp. wyk. z dnia 24.XI.45 r.).

Dalej, wychodząc z założenia, że odpis zupełny powinien być sporządzony w tym języku, w jakim sporządzony został akt pierwotny i biorąc pod uwagę, że na terenach polskich, przymusowo wcielonych do Rzeszy, władze niemieckie przetłumaczyły polskie księgi metrykalne z lat 1920 — 1939 na język niemiecki, po czym polskie akta zniszczyły — w tych wypadkach wyjątkowo należy zastosować następujący tryb postępowania przy wydawaniu z tych ksiąg odpisów zupełnych. W razie próśby strony o wydanie takiego odpisu należy przed wydaniem odpisu zupełnego — tekst aktu w języku niemieckim przetłumaczyć na język polski i tekst ten wpisać na marginesie odnośnego aktu, względnie wpisać go między wierszami aktu po przekreśleniu tekstu niemieckiego, tak jednak, aby odnośny tekst niemiecki pozostał czytelnym, po czym odpis zupełny należy wydać w języku polskim.

Jeśli chodzi o wystawianie wyciągów i odpisów skróconych, to nawet w wypadkach, gdy podstawowy akt metrykalny sporządzony jest w języku obcym, — wyciągi i odpisy skrócone powinny być wystawiane wyłącznie w języku polskim. Wynika to z art. 1 Dekretu z dnia 30.XI.1945 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 324), który stanowi, że językiem państwo-

wym Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski, w którym urzędują wszystkie rządowe i samorządowe władze i urzędy administracyjne.

19.

OKÓLNIK Nr 15

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 20 marca 1946 r. L. dz. IV. ASC.800/46.

w sprawie legalizacji świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa.

W myśl przepisu § 100 ust. (1) rozporządzenia wykonawczego z dnia 24.XI.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304) cudzoziemcy, pragnący zawrzeć związek małżeński powinni przedłożyć w Urzędzie Stanu Cywilnego zaświadczenie właściwej władzy krajowej swego państwa ojczystego, bądź właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub konsularnego tego państwa w Polsce, stwierdzające, że nie ma przeszkód do zawarcia małżeństwa, przewidzianych w ustawach tego państwa (świadectwo zdolności do zawarcia małżeństwa).

Zgodnie z przepisem § 100, ust. (2) cytow. rozporządzenia, świadectwo zdolności do zawarcia małżeństwa, wydane przez władzę krajową państwa ojczystego cudzoziemca, powinno być opatrzone klauzulą legalizacyjną właściwego polskiego przedstawicielstwa konsularnego, stwierdzającą, że dana władza jest właściwą do wydania świadectwa według przepisów danego państwa, chyba, że umowa zawarta przez Polskę z danym państwem zwalnia takie świadectwa od legalizacji.

W związku z tym, Ministerstwo Administracji Publicznej wyjaśnia, że świadectwo zdolności do zawarcia małżeństwa, wystawione przez władzę krajową cudzoziemca nie wymaga superlegalizacji ze strony Ministerstwa Spraw Zagranicznych, czego niejednokrotnie żądają Urzędy Stanu Cywilnego. Żądania takie są niesłuszne, gdyż w tych wypadkach wystarcza legalizacja cudzoziemskiego dokumentu przez właściwy polski urząd konsularny.

Natomiast świadectwa zdolności do zawarcia małżeństwa, wystawione lub zalegalizowane przez Wydziały Konsularne przedstawicielstw dyplomatycznych lub Konsulaty obcych państw w Polsce są zupełnie wystarczające dla dokonania odpowiednich czynności w Urzędach Stanu Cywilnego i również nie podlegają obowiązkowi superlegalizacji przez jakąkolwiek inną władzę, w tej liczbie i Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Ministerstwo Administracji Publicznej prosi Ob. Ob. Wojewodów (Prezydentów) o udzielenie

w powyższej sprawie wyjaśnień Urzędowi Stanu Cywilnego.

20.

OKÓLNIK Nr 20

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 17 maja 1946 r. L. dz. IV. ASC. 1680/46.

o ważności oświadczenia woli zawarcia małżeństwa.

Wobec nasuwających się ze strony poszczególnych Urzędów Stanu Cywilnego wątpliwości, czy małżeństwo należy uznać za zawarte w wypadku, gdy po złożeniu oświadczenia wstępujących w związek małżeński i po dokonaniu ogłoszenia przez urzędnika stanu cywilnego, przewidzianego w art. 74 prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272 z 1945 r.), jedna ze stron odmówiła złożenia na akcie małżeństwa podpisu, oświadczając, iż rozmyśliła się i nie zamierza wstąpić w związek małżeński, Ministerstwo Administracji Publicznej po porozumieniu się z Ministerstwem Sprawiedliwości wyjaśnia co następuje:

W myśl przepisu art. 11 prawa małżeńskiego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 270 z 1945 r.) zawarcie związku małżeńskiego następuje przez złożenie przez przyszłych małżonków publicznie przed urzędnikiem stanu cywilnego w obecności dwóch świadków zgodnego oświadczenia, że wstępują w związek małżeński.

Po złożeniu przed urzędnikiem stanu cywilnego powyższego oświadczenia, ten ogłasza, że wobec publicznego zgodnego oświadczenia obojga osób, wstępujących w związek małżeński — małżeństwo ich jest zawarte według przepisów prawa cywilnego.

Z przytoczonych przepisów wynika, że istotnym momentem dla stwierdzenia ważności zawartego małżeństwa jest wspomniane ogłoszenie zawarcia małżeństwa przez urzędnika stanu cywilnego (art. 74, zdanie ostatnie prawa o aktach stanu cywilnego).

Sporządzenie aktu małżeństwa nie jest istotną częścią składową formy zawarcia małżeństwa, której zachowanie byłoby warunkiem ważności małżeństwa, gdyż akt małżeństwa jest tylko dowodem zawarcia związku małżeńskiego (art. 75 cyt. prawa o aktach stanu cyw.).

W świetle powyższych wywodów odmowa podpisu stron lub świadków na akcie małżeństwa nie jest przeszkodą do jego sporządzenia.

Jeżeli osoba, biorąca udział w sporządzeniu aktu, odmawia podpisu, urzędnik stanu cywilnego winien postąpić stosownie do przepisu § 90, ust. (2) rozporządzenia z dnia 24 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304), t. j. zazna-

czyć to w treści aktu z wymienieniem przyczyny odmowy podpisu.

Akt małżeństwa winien być z reguły sporządzony niezwłocznie po stwierdzeniu przez urzędnika stanu cywilnego, że małżeństwo zostało zawarte przez strony. Nie przesądza to jednak dopuszczalności sporządzenia takiego aktu w czasie późniejszym, o ile wymagać tego będą specjalne okoliczności (np. nagła choroba jednej ze stron lub urzędnika stanu cywilnego, pożar, napad bandycki i t. p. wypadki).

21.

OKÓLNIAK Nr 25

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 3 czerwca 1946 r. L. dz. IV. ASC. 2163/46.

o wzorowych Urzędach Stanu Cywilnego.

Zagadnienie wykształcenia i doszkalania w przyszłości urzędników stanu cywilnego skłania Ministerstwo do szukania środków, przy pomocy których zagadnienie to możnaby najlepiej i najpraktyczniej rozwiązać.

Jednym z takich środków będzie utworzenie na terenie każdego województwa przynajmniej jednego wzorowego Urzędu Stanu Cywilnego, któryby przez swoją wewnętrzną organizację, metody pracy i fachowy personel oddziaływał korzystnie na inne urzędy, zwłaszcza mniejsze.

Stworzenie i przyjęcie zasady, że każdy urzędnik stanu cywilnego powinien co pewien okres czasu, a przynajmniej raz do roku, odwiedzić taki wzorowy urząd, zapoznać się z jego urządzeniem i przypatrzeć się z bliska, jak wygląda dobrze zorganizowana praca — wpłynie wybitnie dodatnio na pogłębienie wiadomości fachowych urzędników stanu cywilnego, a także może wywołać pewną pożądaną rywalizację między poszczególnymi urzędami.

Poza tym wspomniane wzorowe urzędy stanu cywilnego powinny być ośrodkami szkolenia względnie odbywania praktyki przez kandydatów na stanowiska urzędników stanu cywilnego.

Wychodząc z powyższych założeń, polecam przedsięwziąć bez niepotrzebnej zwłoki — niezbędne kroki, celem dokonania wyboru conajmniej jednego z urzędów stanu cywilnego na podległym Ob. Wojewodzie (Prezydentowi Miasta) terenie, przeznaczając go na urząd wzorowy i równocześnie wydając zarządzenia, celem odpowiedniego zorganizowania go i zapatrzenia.

Zwracam szczególnie uwagę na potrzebę posiadania przez odnośny urząd specjalnej sali, względnie większego pokoju estetycznie urządzonego, przeznaczonego do zawierania mał-

żeństw. Urzędnik stanu cywilnego względnie jego zastępca, powołany do udzielania ślubów w takim urzędzie, powinien mieć odpowiednią powierzchowność, a formalności związane z zawarciem małżeństwa należy dokonywać w sposób nacechowany powagą i prostotą bez przesadnej ostentacji.

O wydanych zarządzeniach proszę powiadomić Ministerstwo w terminie 2-miesięcznym.

22.

OKÓLNIAK Nr 28 1)

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 13 czerwca 1946 r. Nr IV. ASC. 2381/46.

o opłatach stemplowych od podań i świadectw, dotyczących się czynności urzędów st. cywilnego.

Ministerstwo Administracji Publicznej przesyła okólnik Ministerstwa Skarbu do wiadomości i stosowania.

Ministerstwo Skarbu
Nr D. V./4 — 2/34/46.

Warszawa, dnia 29 maja 1946 r.

OKÓLNIAK Nr 320.

Opłaty stemplowe od podań i świadectw dotyczących się czynności urzędów stanu cywilnego.

Do

Izb Skarbowych.

W związku z wątpliwościami, jakie się wyłoniły w kwestii opłat stemplowych od podań i świadectw w sprawach dotyczących się czynności urzędów stanu cywilnego — Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że na podstawie punktu 25 art. 142 ustawy z dn. 1.7.1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 64, poz. 404) wolne są od opłaty stemplowej tylko podania o wydanie wyciągów i innych świadectw z akt stanu cywilnego, czyli tylko podania w sprawach wyszczególnionych w rodzaju V dekretu z dnia 25.9.1945 r. prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272) względnie w § 109 rozporządzenia wykonawczego do tego dekretu z dnia 26.11.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304) za wyłączeniem jednak podań w sprawach określonych w art. 38 ust. 2 i w art 41 dekretu.

Podania bowiem w tych sprawach, jak również podania w sprawach określonych w § 113

1) Treść okólnika Ministra Skarbu podana poniżej po uwzględnieniu zmiany, wprowadzonej pismem Ministerstwa Skarbu z dn. 25 czerwca 1946 r. Nr D. V/4 — 2/34/46

i w § 114 cyt. rozporządzenia wykonawczego, zawierają wnioski o przedsięwzięcie przez władze sprawujące nadzór (art. 17) nad urzędami stanu cywilnego czynności urzędowych w tych przepisach wymienionych, a przyznających stronom pewne specjalne uprawnienia, a zatem nie są to podania w sprawach określonych w punkcie 25 art. 142 u. o. s., i podlegają prze- to opłatom stemplowym według zasad w art. 145 u. o. s. podanych.

Natomiast wolne są od opłat stemplowych podania w sprawach wyszczególnionych w art. 67 i art. 85 dekretu, jako składane w dopełnieniu ustawowego obowiązku zgłaszania faktów urodzin i zgonów oraz podania z § 114 cyt. rozporządzenia wykonawczego, o ile powodują czynność urzędową władz nadzorczych w interesie publicznym (t. zn. czynność nienadająca żadnych specjalnych uprawnień).

2. Co się zaś dotyczy opłat stemplowych należnych od świadectw (zezwoleń, wyciągów, odpisów i t. p.) wydawanych na skutek omawianych podań, — Ministerstwo Skarbu przede wszystkim wyjaśnia, że przez „wypisy”, o których mowa w § 112 rozporz. wykon. do dekretu — należy rozumieć wypisy z ksiąg stanu cywilnego wymienione w rozdz. V dekretu, a to: wyciągi (art. 39 ust. (1), odpisy zupełne (art. 39 ust. (4)), wyciągi i odpisy skrócone (art. 39 ust. (5)). Przy pobieraniu opłat stemplowych od powyższych dokumentów należy przestrzegać następujących wyjaśnień:

a) wypisy z akt stanu cywilnego podlegają zgodnie z § 112 rozporządzenia wykonawczego z 26.11.1945 r. opłatom stemplowym według art. 155 punkt b) ustawy o opłatach stemplowych;

b) świadectwa, wydawane przez władze nadzorcze, a wymienione w § 113 cyt. rozporządzenia wykonawczego, nie podlegają opłatom stemplowym; wynika to a contrario z przepisu § 114 ust. (1) rozporządzenia;

c) od wszelkich innych świadectw (zezwoleń, upoważnień i t. p. czynności urzędowych) wydawanych przez władze nadzorcze, a nie wymienionych w § 113 rozporządzenia wykonawczego i nie leżących w interesie publicznym — należy pobierać opłaty stemplowe według art. 154 u. o. s. zgodnie z § 114 rozporządzenia wykonawczego.

23.

PISMO OKÓLNE

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 19 kwietnia 1946 r. L. dz. ASC. 1225/46.

w sprawie wykazów Urzędów Stanu Cywilnego.

Wobec wprowadzenia z dniem 1.I.1946 r. rejestracji stanu cywilnego na nowych zasadach.

zachodzi konieczność posiadania przez Ministerstwo Administracji Publicznej dokładnych danych co do obecnie istniejących na terenie Państwa Urzędów Stanu Cywilnego z uwzględnieniem ich liczby, nazw, siedzib oraz wyszczególnieniem nazw miejscowości, wchodzących w skład obwodu każdego Urzędu Stanu Cywilnego.

Powyższe dane będą podstawą do założenia w Ministerstwie Administracji Publicznej kartoteki Urzędów Stanu Cywilnego, niezbędnej zarówno dla celów statystycznych, jak i odpowiedniego wykorzystania materiałów, nadsyłanych w drodze międzynarodowej wymiany metryk. Ministerstwo ma również zamiar sporządzenia ogólnego wykazu Urzędów Stanu Cywilnego w całym Państwie i rozesłania go wszystkim Urzędom Stanu Cywilnego, celem wykorzystania go szczególnie w wypadkach stosowania przepisów § 31 cyt. rozporządzenia wyk. z dnia 24. XI.1945 r.

Wykaz ten byłby również rozesłany dla odpowiedniego wykorzystania wszystkim Urzędom Wojewódzkim, Starostwom i Sądom (§ 32 cyt. rozp. wyk.).

Ze względów wyżej przytoczonych, polecam Ob. Ob. Wojewodom (Prezydentom) zarządzenie sporządzenia i nadesłania Ministerstwu wykazu istniejących na podległym im terenie Urzędów Stanu Cywilnego, który winien zawierać dla każdego z nich następujące dane:

- 1) nazwa siedziby Urzędu Stanu Cywilnego,
- 2) wyszczególnienie nazw miejscowości, wchodzących w skład obwodu Urzędu Stanu Cywilnego (w odniesieniu do terenów, gdzie polskie Urzędy Stanu Cywilnego świeckie przed 1.I.1946 r. nie istniały, należy również podać parafie, których obszar wszedł w skład danego obwodu Stanu Cywilnego, a które były uprawnione do prowadzenia rejestracji metrykalnej).
- 3) przybliżona ilość mieszkańców, przypadająca na dany obwód Urzędu Stanu Cyw.,
- 4) czy na terenach województw zachodnich, podlegających uprzednio mocy obowiązującej ustawy z dnia 6.II.1875, obecne obwody Urzędów Stanu Cywilnego pokrywają się z dawnymi, a jeśli nie, to w jakim zakresie,
- 5) od którego roku na terenach, wymienionych w p. 4, istnieją Urzędy Stanu Cywilnego,
- 6) czy stanowisko urzędnika St. Cyw. sprawuje przełożony gminy, czy też inna osoba (urzędnik gminy, nauczyciel itp.).

Wykaz powinien być ułożony powiatami.

Równocześnie proszę, aby Urzędy Wojewódzkie (Zarządy miast w Warszawie i Łodzi) na przyszłość zawiadamiały Ministerstwo o każdej zmianie w stanie rzeczy, objętym punktami 1, 2 i 6 niniejszego zarządzenia.

Ministerstwo oczekuje nadesłania wykazów w terminie do 1 czerwca b. r.

24.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 31 października 1946 r. Nr IV. ASC.
2878/46.

o zarządzeniu Min. Adm. Publ. o wyznaczenie Urzędu St. Cyw., właściwego do wpisywania aktów st. cyw., sporządzonych za granicą oraz postanowień sądow. o uznaniu osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu zgonu.

Ministerstwo Administracji Publicznej zawiadamia, że Ob. Minister Administracji Publ. zarządzeniem z dnia 23.X.1946 r. wyznaczył na podstawie art. art. 27 i 79 ust. (1) prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. Ust. R. P. Nr 45, poz. 272 ex 1945) Urząd Stanu Cywilnego Warszawa Śródmieście (Obwód I), jako właściwy do wpisywania do prowadzonych przez ten Urząd ksiąg stanu cywilnego:

- a) aktów stanu cywilnego, sporządzonych za granicą, oraz
- b) postanowień sądowych o uznaniu osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu zgonu w wypadkach, gdy ostatniego miejsca zamieszkania w Polsce osoby, której akt dotyczy, nie było lub jest ono nieznanne.

Zarządzenie powyższe będzie ogłoszone w jednym z najbliższych numerów „Monitora Polskiego”.

Patrz poz. 26 nin. zeszytu.

25.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 20 marca 1946 r. Nr IV. AC. 224/46.

w sprawie wykazów przechowywanych ksiąg metrykalnych

W myśl postanowienia art. XXIII, ust. (1) przepisów wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. poz. 273 ex 1945), osoby prowadzące księgi stanu cywilnego, obowiązane są złożyć właściwej władzy administracji ogólnej pierwszej instancji w ciągu dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie prawa o aktach stanu cywilnego szczegółowe wykazy przechowywanych przez siebie ksiąg stanu cywilnego (metrykalnych).

Wykazy, o których mowa, będą mogły być podstawą do wydania dalszych zarządzeń, o ile zawierać będą następujące dane:

- 1) nazwę urzędu stanu cywilnego, przechowującego księgi, oraz rok utworzenia urzędu,
- 2) podanie ilości ksiąg według roczników,
- 3) wymienienie brakujących ksiąg,
- 4) w jakim języku były prowadzone,
- 5) wskazanie, czy są skorowidze oddzielne, czy też w samych księgach,
- 6) czy znajdują się nieprzesłane dotychczas do Archiwum akta zbiorowe (aneksy) oraz wtóropisy (duplikaty, rejestry uboczne) i z których lat,
- 7) jeżeli nie ma ksiąg, to czy znajdują się na przechowaniu t. zw. raptularze lub t. p. materiały i z których lat,
- 8) czy w wypadku braku ksiąg danego rocznika, urząd przechowujący księgi posiada informacje, co do tego, gdzie one się obecnie znajdują względnie czy wiadomo, że księgi te zostały zniszczone.

Wydając niniejsze zarządzenie w oparciu o art. XXIII ust. (3) przepisów wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego, Ministerstwo Administracji Publicznej równocześnie upoważnia Ob. Wojewodę (Prezydenta Miasta) do poczynienia w nim odchyień, niezbędnych ze względów na warunki specjalne istniejące na administrowanym terenie.

Zarządzenia swe wydane z powołaniem się na zarządzenie niniejsze należy skierować do osób, wyszczególnionych w art. XXIII ust. (1) cytowanych przepisów, o ile osoby te do dnia 1.III b. r. nie przesyłały Starostom odpowiednich wykazów.

Jeśli chodzi o władze i urzędy, wyszczególnione w art. XXIII ust. (2) — to Ministerstwo Administracji Publicznej zwraca się w tej sprawie do Ministerstw Oświaty i Sprawiedliwości z wnioskiem, aby otrzymane w trybie cytowanego artykułu materiały były skierowane bezpośrednio do zainteresowanych Urzędów Wojewódzkich i Zarządów Miast w Warszawie i Łodzi.

Uzyskane ze wszystkich tych źródeł informacje powinny być następnie przepracowane przez Urzędy Wojewódzkie (Zarządy Miast Warszawy i Łodzi) przede wszystkim w kierunku:

- 1) ustalenia, jakie konkretnie (lata i miejscowości) księgi zaginęły i w związku z powyższym,
- 2) poczynienie kroków zmierzających do rewindykacji lub odnalezienia wywiezionych lub zaginionych ksiąg,
- 3) kontroli nad wykonaniem przepisów art. XII, ust. (1) i XIII przepisów wprowadzających,
- 4) wydania zarządzeń, przewidzianych w §§ 55 i 56 rozporządzenia wykonawczego do prawa o aktach stanu cywilnego, względnie posta-

wienia wniosku, co do zastosowania przez Ministerstwo Administracji Publicznej trybu funkcjonowania ksiąg w oparciu o art. 33 ust. (2) prawa.

Uprasza się o traktowanie sprawy, jako pilnej.
W załączeniu Ministerstwo Administracji Publicznej przesyła wzór wykazu.

1 załącznik.

Wzór.

Wykaz ksiąg miejscowych i innych aktów stanu cywilnego (metrykalnych, przechowywanych przez
(Art. XXIII ust. (1) przepisów wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 273).

L 1	Nazwa urzędu stanu cywilnego lub osoby, (dokładny adres) przechowującego księgi Rok utworzenia urzędu.	
2	Od którego roku przechowuje się księgi: a) Urodzonych, b) Małżeństw, c) Zejścia	
3	Czy powyższe księgi zawierają przerwy i w których latach	
4	W jakim języku były prowadzone	
5	Czy wyżej podane 3 rodzaje ksiąg zawierają skorowidze: a) w samych księgach, b) oddzielne	
6	Czy znajdują się nie przesłane dotychczas do Archiwum akta zbiorowe (aneksy) oraz wtóropisy (duplikaty, rejestry uboczne) i ew. z których lat.	
7	Jeżeli nie ma ksiąg, to czy znajdują się na przechowaniu t. zw. raptularze lub t. p. materiały i z których lat: a) Urodzonych, b) Małżeństw, c) Zejścia.	
8	Czy w wypadku braku ksiąg danego rocznika, urząd lub osoba przechowująca księgi posiada informacje, co do tego, gdzie się obecnie one znajdują, względnie, czy wiadomo, że zostały zniszczone lub wywiezione.	
9.	U w a g i.	

26.

ZARZĄDZENIE**MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

z dnia 23 października 1946 r.

o wyznaczeniu Urzędu Stanu Cywilnego, właściwego do wpisywania do swych ksiąg aktów stanu cywilnego, sporządzonych za granicą, oraz postanowień sądowych o uznaniu osoby za zmarłą i o stwierdzeniu zgonu.

(„Monitor Polski“ Nr 115 z 28.X.46 r. poz. 213).

Na podstawie art. 27 i 79 ust. (1) dekretu z dnia 25 września 1945 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272) wyznaczam Urząd Stanu Cywilnego Warszawa Śródmieście (obwód I), jako właściwy do wpisywania do prowadzonych przez ten Urząd ksiąg stanu cywilnego:

- a) aktów stanu cywilnego, sporządzonych za granicą, oraz
 - b) postanowień sądowych o uznaniu osoby za zmarłą lub o stwierdzeniu zgonu
- w wypadkach, gdy ostatniego miejsca zamieszkania w Polsce osoby, której akt dotyczy, nie było lub jest ono nieznane.

P. poz. 24 nin. resztytu.

27.

ROZPORZĄDZENIE**MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ¹⁾**

z dnia 9 listopada 1946 r.

o zmianie taryfy opłat za czynności urzędów stanu cywilnego i władz nadzorczych.

(„Dz. U. R. P.“ z dnia 29 listopada 1946 r. Nr 64, poz. 362).

Na podstawie art. 89 ust. (1) prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 272) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Opłaty za czynności urzędowe urzędów stanu cywilnego oraz za czynności urzędowe władz nadzorczych, ustalone w §§ 109 i 113 rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów wprowadzających to prawo (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304), podwyższa się trzykrotnie.

¹⁾ Tekst nin. rozp. podano w dziale okólników ze względów technicznych, ponieważ ukazało się ono w Dz. Ust. już po oddaniu rękopisu do drukarni.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

28.

PISMO OKÓLNE**MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ.**

z dnia 10 grudnia 1946 r. L. dz. IV.ASC. 5810/46.

w sprawie świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa dla cudzoziemców.

Zgodnie z § 100 ust. (1) rozp. wyk. do prawa o aktach st. cyw. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304 ex 1945), cudzoziemcy, pragnący zawrzeć związek małżeński z obywatelami polskimi, powinni przedłożyć urzędnikowi st. cyw. zaświadczenie właściwej władzy krajowej swego państwa ojczystego, bądź właściwego przedstawiciela państwa w Polsce, stwierdzające, że nie ma przeszkód do zawarcia małżeństwa, przewidzianych w ustawach tego państwa (świadectwo zdolności do zawarcia małżeństwa).

Jak wynika z informacji, uzyskanych dotychczas z Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zaświadczenia takie wydają swoim obywatelom za pośrednictwem przedstawicielstw zagranicznych w Polsce następujące Państwa: Belgia, Francja, Dania, Finlandia, Holandia, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja i Wielka Brytania.

Co się tyczy obywateli Z. S. R. R., to nie mogą oni tego rodzaju zaświadczeń przedstawić, ponieważ ustawodawstwu ich Państwa ojczystego instytucja świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa nie jest znana.

Powyższe informacje powinny być wykorzystane przy załatwianiu spraw w trybie ust. (4) i (5) zacytowanego na wstępie paragrafu.

29.

OKÓLNIK Nr 62**MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

z dnia 23 grudnia 1946 r. L. dz. IV. ASC. 4410/46

w sprawie współdziałania Biur Ewidencji Ludności z Urz. St. Cyw. w zakresie rejestracji st. cyw.

Jak wynika z posiadanych przez Ministerstwo Administracji Publicznej informacji, ilość zarejestrowanych w Biurach Ewidencji Ludności faktów urodzeń, ślubów i zgonów jest szcze-

gólnie w niektórych miejscowościach, znacznie wyższa od ilości urodzeń, zarejestrowanych w urzędach st. cyw.

Powstaje to m. in. dlatego, że wiele osób po dokonaniu obrządku religijnego i po otrzymaniu od ks. ks. proboszczów wzgl. od gmin wyznaniowych odpowiedniego świadectwa, uważa, iż uczyniła już zadość obowiązkowi zgłoszenia.

Także urzędy st. cyw., które obowiązane są w myśl odnośnych przepisów prowadzić ścisłą rejestrację wszystkich faktów, dotyczących stanu cywilnego, nie czynią tego w sposób całkowity i dokładny — właśnie wskutek wymienionych wyżej przyczyn.

Ten stan rzeczy powoduje, że obliczenia statystyczne, dotyczące naturalnego ruchu ludności, nie odzwierciedlają istotnego stanu w tym zakresie utrudnia prowadzenie w sposób właściwy polityki ludnościowej.

Należy także zwrócić uwagę, że ten stan rzeczy godzi przede wszystkim w interesy obywateli. Np. w razie śmierci jednego z małżonków przed zawarciem ślubu cywilnego — zrodzone z tego małżeństwa dzieci, muszą być uznane za nieślubne.

Z tych względów polecam co następuje:

I. Przy przyjmowaniu kart (zgłoszeń) meldunkowych, dotyczących urodzeń, sołtysi (prowadzący meldunki) powinni żądać przedkładania im świadectw urodzenia, wydanych przez urzędy st. cyw. W przypadku, kiedy zgłaszający świadectw takich nie posiadają, albo przedstawiają zamiast nich świadectwa z gmin wyznaniowych — meldunek należy przyjąć, wyjaśniając jednocześnie zainteresowanym, że w najbliższych dniach mają obowiązek przedłożenia świadectwa urodzenia z urzędu st. cyw., gdyż świadectwa urodzenia, wydane przez ks. ks. proboszczów względnie przez gminy wyznaniowe nie posiadają mocy prawnej w obliczu Państwa. Biuro Ewidencji Ludności po przyjęciu takiego meldunku powiadomi właściwy urząd st. cyw. o niezarejestrowaniu howorodka w sposób prawem przewidziany.

Urząd st. cyw. po otrzymaniu wymienionego wyżej zawiadomienia sprawdzi, czy w międzyczasie rejestracji nie dokonano, a następnie w wypadku negatywnym, wezwie zainteresowanego do dopełnienia tego obowiązku.

W wezwaniu należy zwrócić uwagę, że niewykonanie wspomnianych czynności w terminie spowoduje pociągnięcie winnego do odpowiedzialności karnej, przewidzianej w prawie o aktach st. cyw.

II. Od osób, które meldują o zawarciu przez nie małżeństwa, sołtys (prowadzący meldunki) powinien żądać przedłożenia mu świadectwa ślubu, wydanego przez urząd st. cyw.

Gdyby takiego świadectwa strony nie posiadały, albo przedstawiały metrykę ślubu, wystawioną przez ks. proboszcza lub gminę wyzna-

niową, należy odmówić przyjęcia meldunku do czasu dostarczenia właściwego świadectwa i wyjaśnić stronom, że akt ślubu, zawarty tylko w formie religijnej nie posiada mocy prawnej i nie powoduje zmiany nazwiska i stanu cywilnego.

III. Zgodnie z art. 85 pr. o akt. st. cyw. zwłoki mogą być pochowane po przedstawieniu zaświadczenia urzędu st. cyw. o sporządzeniu aktu zejścia.

W tym celu osoba, która zajmuje się pochowaniem zwłok, powinna przedstawić w urzędzie st. cyw. odpowiednio wypełnioną i podpisaną przez lekarza albo oglądacza zwłok, względnie przez zarząd gminy, kartę zgonu, przewidzianą w art. 3 ustawy z dnia 17.III.1932 o grzebaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu (Dz. U. R. P. poz. 359), na której wspomniany wyżej urząd umieszcza odpowiedniej treści zaświadczenie.

Chowanie zwłok bez przedstawienia takiego zaświadczenia, choćby istniało na wspomnianej karcie zezwolenie ks. proboszcza lub gminy wyznaniowej, jest niedopuszczalne, jako niezgodne z cyt. wyżej art. 85.

Obowiązkiem Biur Ewidencji Ludności, które w myśl art. 17 rozp. wyk. do cyt. ustawy (Dz. U., 103 z 1934) wypełniają część karty zgonu, dotyczącą danych personalnych osoby zmarłej, jest informowanie interesowanych o konieczności sporządzenia aktu zejścia w urzędzie st. cyw. O ile urząd ten znajduje się w tym samym budynku, co Biuro Ewidencji Ludności, kartę zgonu należy bezzwłocznie tam przesłać.

IV. Nadzór nad należytych wypełnianiem wymienionych wyżej obowiązków przez ludność, spoczywa w pierwszym rzędzie na wójtach gminy i sołtysach (prowadzących meldunki). Zwłaszcza ci ostatni winni ze szczególną uwagą odnosić się do spostrzeżonych uchybień ze strony mieszkańców w zakresie spraw st. cyw. i pouczać zainteresowanych o ich obowiązkach.

Gdyby mimo to strony nie stosowały się do udzielonych w tym kierunku upomnień, należy powiadamiać o dostrzeżonych uchybieniach właściwy urząd st. cyw., celem wyciągnięcia odpowiednich wniosków, a w szczególności pociągnięcia winnych do odpowiedzialności.

Ponieważ stwierdzono, że w niektórych miejscowościach oddziaływanie duchowieństwa na ludność w kierunku należytego wypełnienia obowiązków, nałożonych przepisami o aktach st. cyw. daje pozytywne rezultaty, zalecam, aby władze administracyjne porozumiały się w tej materii z miejscowym duchowieństwem.

V. Powyższy tryb postępowania nie narusza w niczym postanowień art. 3 rozp. Prez. R. P. o ewidencji i kontroli ruchu ludności z 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 309) w brzmieniu znowelizowanym ustawą z 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 390), w myśl których urzędy st. cyw.

obowiązane są przysyłać co trzy miesiące właściwym Biurom Ewidencji Ludności dokładne dane o zaszłych w ciągu tego czasu przypadkach urodzin, śmierci, ślubów.

Z uwagi na znaczenie omawianych w tym okólniku zagadnień proszę Ob. Wojewodę o wydanie stosowanych zarządzeń, w szczególności podanie treści niniejszego okólnika do wiadomości zarządom gmin i urzędom st. cywilnego.

30.

OKÓLNİK Nr 64

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 23 grudnia 1946 r. L. dz. IV. ASC. 2498/46.

w sprawie właściwości okręgowej władzy nadzorczej do wydawania świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa.

Art. 35 ust. (1) prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272 ex 1945) przewiduje, że obywatel polski może otrzymać potrzebne do sporządzenia aktu stanu cywilnego zagranicą zaświadczenie (świadectwo) o tym, iż posiada zdolność prawną do sporządzenia danego aktu, wymaganą według prawa polskiego.

Stosownie do ustępu (2) cyt. art. 35 zaświadczenie takie (świadectwo) wydaje Minister Administracji Publicznej lub okręgowa władza nadzorcza, w której okręgu znajduje się Urząd właściwy do sporządzenia danego aktu w Polsce.

Jakkolwiek powołany przepis art. 35 ust. (1) prawa o aktach st. cyw. nie określa rodzaju aktu, który ma być sporządzony zagranicą, jest rzeczą niewątpliwą, że przepis ten ma przedewszystkim na widoku sporządzenie zagranicą polskim małżeństwa, gdyż wydawanie obywatelom polskim zaświadczeń, stwierdzających ich zdolność prawną do sporządzenia zagranicą aktu urodzenia lub zejścia, w praktyce nie będzie miało zastosowania.

Gdy więc przepis art. 35 (ust. 1) ogranicza się faktycznie do wypadków sporządzania zagranicą aktów małżeństwa, ustalenie właściwości Urzędu Stanu Cywilnego w sposób, przewidziany w ust. (2) cyt. art. 35, nie może nastąpić, ponieważ w myśl art. 12 § 1 prawa małżeńskiego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 270 ex 1945) małżeństwo może być zawarte przed Urzędem Stanu Cywilnego niezależnie od miejsca zamieszkania wstępujących w związki małżeńskie.

Wobec tego zachodzi konieczność ustalenia, która okręgowa władza nadzorcza jest właściwa do wydania zaświadczenia (świadectwa) zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa zagranicą.

W celu usunięcia mogących powstać w tym zakresie wątpliwości wyjaśniam, że miarodajnym dla ustalenia właściwości okręgowej władzy nadzorczej do wydania obywatelowi polskiemu zaświadczenia (świadectwa) zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa zagranicą jest ostatnie miejsce zamieszkania tegoż obywatela w kraju, analogicznie do wypadków przewidzianych w art. 27 i 79 prawa o aktach st. cyw. oraz w § 23 rozp. wykon. z dnia 24.XI.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304).

Takie rozstrzygnięcie znajduje przedewszystkim oparcie w przepisie art. 3 ust. 1 pkt. c) rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22.III.1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

Do czasu wydania rozporządzenia o rejestracji stanu cywilnego obywateli polskich zagranicą, przewidzianego w art. 36 ust. (1) pkt. a) prawa o aktach stanu cywilnego, wdziały konsularne polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, wzgl. Konsulaty R. P. będą wydawały zaświadczenia (świadectwa) zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa tym obywatelom polskim, którzy na terenie Państwa Polskiego, nigdy nie zamieszkiwali lub też poprzednie ich miejsce zamieszkania na terenie Państwa Polskiego nie da się ustalić.

Równocześnie stosownie do przepisu § 65 cyt. rozporządzenia z dnia 24.XI.45 r. ustalę wzór zaświadczenia (świadectwa) zdolności prawnej do zawarcia przez obywateli polskich małżeństwa zagranicą, jako załącznik do niniejszego okólnika.

Przy załatwianiu spraw, związanych z wydaniem zaświadczeń (świadectwa) zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa, winien być przestrzegany następujący tryb postępowania:

- 1) Obywatele polscy, ubiegający się o wydanie im świadectwa zdolności prawnej do zawarcia przez nich małżeństwa zagranicą, mogą wносить podania o wydanie im takiego świadectwa za pośrednictwem właściwego terytorialnie polskiego Urzędu Konsularnego lub bezpośrednio do właściwej okręgowej władzy nadzorczej.
- 2) Do podania swego strona winna dołączyć oświadczenie, że nie zachodzą przeszkody do zawarcia przez nią małżeństwa, przewidziane w art. 7 pkt. 1 — 4 i 6 cyt. prawa małżeńskiego.
- 3) W wypadku, gdy strona pozostawała już w związku małżeńskim, winna przedstawić dowód ustania poprzedniego małżeństwa.
- 4) Wydanie świadectwa zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa następuje na podstawie wyników postępowania wyjaśniającego, mającego na celu stwierdzenie braku przeszkód do zawarcia przez stronę

małżeństwa według prawa polskiego. O ile interesy życiowe strony przed jej wyjazdem z Kraju ześrodkowały się poza ostatnim miejscem jej zamieszkania jeszcze w innej miejscowości, właściwa ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania strony Okręgowa Władza Nadzorcza winna również w tej ostatniej miejscowości przeprowadzić za pośrednictwem właściwej władzy odpowiednie dochodzenie.

- 5) Ew. odmowa wydania stronie świadectwa zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa powinna być dokonana w postaci decyzji (art. 75 i 76 post. adm.).
- 6) Przy załatwianiu podań stron należy przestrzegać zasad dotyczących pobierania opłat stemplowych od podań i świadectw w związku z czynnościami Urzędów Stanu Cywilnego (okólnik Min. Adm. Publ. z dnia 13.VI.1946 r. Nr 28).
- 7) Korespondencja ze stronami, przebywającymi zagranicą oraz przesyłanie stronom świadectw, winny się odbywać za pośrednictwem właściwych polskich Urzędów Konsularnych zagranicą, stosownie do zarządzenia Min. Adm. Publ. z dnia 17.V.46 r. Nr I. O. Og. 3609 w sprawie korespondencji z Konsulatami polskimi zagranicą.

W końcu wyjaśniam, że wobec wejścia w życie z dniem 1.I.1946 r. nowego prawa małżeńskiego, uchylającego przepisy dotychczasowe i wprowadzającego jednolite zasady na całym obszarze Państwa, przestał być aktualnym okólnik z dnia 17.VIII.1936 r. Nr 65 w sprawie świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa zagranicą (Dz. Urz. M. S. W. Nr 23, poz. 164).

zał. Nr 1.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
(nazwa władzy wystawiającej świadectwo)

L. dz. dnia 19 r.

**ŚWIADECTWO ZDOLNOŚCI PRAWNEJ
do zawarcia małżeństwa zagranicą.**

Na podstawie art. 35 prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 272) oraz § 64 rozp. wyk. do tego prawa (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304 z 1945 r.) stwierdza się, że przeprowadzone dochodzenia nie ustaliły żadnych przewidzianych przez prawo polskie przeszkód do zawarcia małżeństwa w

(wymienić miejscowość i kraj)
między obywatel polsk

dnia urodzon w
. r. synem (córka)

. z domu
z zawodu zamieszkał w
i obywatel
. urodzon w
dnia r. synem (córka)
. z domu
z zawodu zamieszkał w

Świadectwo niniejsze jest ważne na przeciąg 6-ciu miesięcy, licząc od dnia wystawienia.
(m. p.) (podpis)

31.

**PISMO OKÓLNE
MINISTERSTWA ADMINISTRACJI
PUBLICZNEJ**

z dnia 30 grudnia 1946 r. L. dz. IV. ASC.6676/46.
w sprawie wydawania zaświadczeń i wyciągów z akt st. cyw. dla celów ubezpieczeń społecznych.

Zdarzają się wypadki, że urzędy st. cywilnego odmawiają wydawania bezpłatnie osobom zainteresowanym, wzgl. instytucjom ubezpieczeniowym krajowym i zagranicznym, wyciągów z akt stanu cywilnego, jak również zaświadczeń, że pewnego wpisu w tych księgach nie ma, potrzebnych do uzyskania rent ubezpieczeniowych.

W związku z tym Ministerstwo Administracji Publicznej przypomina co następuje:

Zgodnie z art. 89 ust. 2 lit. b) prawa o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. poz. 272 ex 1945) wyciągi z akt stanu cywilnego, a także zaświadczenia o braku pewnego wpisu w tych aktach, służące dla celów ewidencji ludności, powszechnego obowiązku wojskowego, szkolnictwa powszechnego, opieki społecznej i ubezpieczeń społecznych — nie podlegają żadnym opłatom. Dla oznaczenia, że w danym wypadku wyciąg nie podlega opłatom należy umieścić pod aktem stosowną adnotację, np. dla celów ubezpieczeń społ. — zwolnione od opłat i t. p.

O powyższym Ministerstwo prosi powiadomić urzędy stanu cywilnego.

32.

**OKÓLNIK Nr 4
MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
z dnia 20 stycznia 1947 r. L. IV. ASC. 5045/46
w sprawie instrukcji o prowadzeniu księgi uzupełniającej w Urzędach Stanu Cywilnego.

Zgodnie z postanowieniem art. XVII ust. (1) przepisów, wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 273

ex 1945), wszelkie zgłoszenia i zawiadomienia, mające na celu umieszczenie wzmianki na marginesie aktu lub przypisku pod tekstem aktu, sporządzonego w dotychczasowych księgach stanu cywilnego (metrykalnych), należy przysyłać urzędowi stanu cywilnego, który dokona wpisu w księdze uzupełniającej, następnie zaś prześle uwierzytelniony odpis wpisanej treści osobie, w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna) oraz władzy, powołanej do przechowywania ksiąg wtóropisów.

W związku z tym zarządzam, co następuje:

1) Na terenach, na których obowiązywała wyznaniowa rejestracja stanu cywilnego, każdy urząd stanu cywilnego winien prowadzić księgę uzupełniającą w jednym egzemplarzu dla całego obwodu odnośnego urzędu bez księgi wtóropisów.

2) Księga uzupełniająca pozostaje w Urzędzie Stanu Cywilnego i nie będzie niszczona nawet po upływie najdłuższego okresu czasu.

W księdze tej będą dokonywane wpisy aż do jej wyczerpania.

3) Księgę należy zamknąć po upływie roku kalendarzowego przy zastosowaniu przepisu § 15 ust. (1) rozp. wyk. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304 ex 1945), a gdyby została ona w całości zapisana przed upływem roku kalendarzowego, należy ją również zamknąć stosownie do § 15 ust. (2) cyt. rozp.

4) Równocześnie z księgą uzupełniającą należy prowadzić do niej skorowidz alfabetyczny nazwiskowy w jednym egzemplarzu. Skorowidz będzie prowadzony w oddzielnej księdze przy zastosowaniu pkt. 2 niniejszej instrukcji.

5) Rozmiary stronic księgi uzupełniającej mają wynosić: długość — 30, szerokość — 21 cm.

6) Właściwość urzędu stanu cywilnego do dokonywania wpisów w księdze uzupełniającej określa siedziba urzędowa osoby w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna — art. XVII ust. (3) przepisów wprowadzających).

7) Wpisy w księdze uzupełniającej winny być dokonywane czytelnie, a miejsca wolne w niewypełnionych rubrykach należy wypełnić linią ciągłą.

Daty i inne liczby w rubrykach księgi, z wyjątkiem nazw miesięcy wpisuje się liczbami, natomiast daty i liczby, które mają być umieszczone w treści wzmianki marginesowej lub przypisku, winny być wpisywane ściśle według nadesłanego zawiadomienia lub dokonanego zgłoszenia.

Ewentualne poprawki winny być omówione w rubryce „Uwagi”.

8) Dokumenty, na mocy których dokonano wpisu w księdze uzupełniającej, należy składać i przechowywać w oddzielnych aktach zbiorowych z oznaczeniem L. p. księgi uzupełniającej.

9) Wpisy w księdze uzupełniającej służą za podstawę do dokonywania wzmianki lub przypisku na wypisach z aktu stanu cywilnego, wydanych za pośrednictwem Urzędów Stanu Cywilnego w wypadkach, przewidzianych w art. XVII ust. (2) przep. wpraw.

10) O ile osoba, w której posiadaniu znajduje się odnośna księga stanu cywilnego (metrykalna) nie potwierdzi wpisania wzmianki lub przypisku (art. XVII ust. (2) przep. wpraw.) w terminie dni 14 Urząd Stanu Cywilnego wyda zakaz wydawania wypisów z danego aktu. Równocześnie zażąda nadesłania przez tę osobę odpisu zupełnego z tego aktu, wystawionego z datą bieżącą.

Nadesłany odpis zupełny, względnie złożony przez stronę (z datą bież.), urzędnik stanu cywilnego wpisze dosłownie pod L. p. w księdze uzupełniającej przez cały ciąg rubrykowany, uwidoczni w rubryce „Uwagi”, iż odnośny wpis odpisu zupełnego aktu dotyczy wpisu treści wzmianki, umieszczonej poprzednio pod L. p., następnie na odpisie zupełnym dokona adnotacji wzmianki i ewent. wyda wypis stronie w redakcji ostatecznej, z uwzględnieniem wzmianki (art. XVII ust. (5) przep. wpraw.).

Odpis zupełny, na którym dokonana została wzmianka, o ile nie został wydany stronie, należy przechowywać w aktach zbiorowych, stosownie do pkt. 8 niniejszej instrukcji.

Wzory księgi uzupełniającej, skorowidza oraz pism, jakie urzędnik stanu cywilnego winien kierować do Urzędu Parafialnego, względnie władzy, przechowującej księgi wtóropisów, załącza się do niniejszej instrukcji.

Proszę Ob. Ob. Wojewodów (Prezydentów) o podanie niniejszej instrukcji do wiadomości i stosowania wszystkim urządům stanu cywilnego na właściwym obszarze oraz o dopilnowaniu wprowadzenia jej w życie i należytego wykonania.

zał. Nr 1

KSIĘGA UZUPEŁNIAJĄCA URZĘDU STANU CYWILNEGO

w
gmina
powiat
województwo

rozpoczęta dnia 19
zakończona 19

L. p.	Kto nadesłał zawiadomienie lub dokonał zgłoszenia		Kogo dotyczy zawiadomienie lub zgłoszenie		TREŚĆ WPISU	Data wpisu dokonano w księdze	odpis treści wpisu przesłano		Data otrzymania po stwierdzeniu wpisu wzmianki	Data przesłania zakazu wydawania wypisów	Uwagi
	nazwa urzędu, władzy i t. p.	Data i liczba pisma	Nazwisko Imię (imiona) danej osoby	gdzie sporządzony odpis akt stanu cywilnego			Wzmianki na marginesie aktu lub przypisy pod tekstem aktu	dokąd			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Wzór skorowidza

Nazwisko, imię (imiona)	L. p. księgi uzupełniającej	U w a g i
		A
		B
		C
		D
		i t d.

załącznik 3.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
URZĄD STANU CYWILNEGO

w
powiat
województwo
L. dz. dnia 19 . . . r.

DO
URZĘDU PARAFIALNEGO

W myśl art. XVII ust. (1) i (2) przepisów, wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 273 ex 1945) przesyła się drugostronny odpis wpisu wzmianki na marginesie (przypisku pod tekstem aktu)

dokonanego w księdze uzupełniającej, celem wpisania tej (tego) wzmianki (przypisku) w księdze z roku pod Nr

Potwierdzenie dokonania powyższego wpisu należy mi przesłać, zgodnie z art. XVII ust. (2) cyt. rozp. w nieprzekraczalnym terminie 14-dniowym od daty otrzymania niniejszego pisma.

W razie niedotrzymania powyższego terminu, urząd stanu cywilnego wyda zakaz wydawania wypisów z danego aktu:

Urządnik stanu cywilnego

o d p i s.

Zgodność powyższego odpisu wzmianki (przypisku) wpisanej (go) w księdze uzupełniającej Urzędu Stanu Cywilnego w pod L. p. niniejszym stwierdzam.

dnia 19 . . . roku.

Urządnik stanu cywilnego

zał. 4.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
URZĄD STANU CYWILNEGOw
powiat
województwo
L. dz.
dnia 19 r.

DO

w

"W myśl art. XVII ust. (1) przepisów, wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 273 ex. 1945), przesyła się drugostronny odpis wpisu wzmianki na marginesie (przypisku pod tekstem) aktu

dokonanego w księdze uzupełniającej, celem wpisania tej (tego) wzmianki (przypisku) w księdze wtóropisów Urzędu Parafialnego

w
z roku pod Nr

Urządnik stanu cywilnego

Odpis.

Zgodność powyższego odpisu wzmianki (przypisku), wpisanej (go) w księdze uzupełniającej Urzędu Stanu Cywilnego w
pod L. p. niniejszym
stwierdzam.

dnia 19 roku.

Urządnik stanu cywilnego

zał. 5.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
URZĘDNIK STANU CYWILNEGOw dnia 19 r.
powiat
województwo
L. dz.

DO

URZĘDU PARAFIALNEGO

w

"Powołując się na pismo z dnia i zgodnie z art. XVII ust. (2) przepisów, wprowadzających prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 273 ex 1945), zakazuję wydawania wypisów z aktu

. z roku Nr
inaczej niż za pośrednictwem Urzędu Stanu Cywilnego.

Równocześnie uprasza się o nadesłanie odpisu zupełnego wyżej wymienionego aktu.

Urządnik stanu cywilnego

33.

PISMO OKÓLNE

MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

z dnia 25 stycznia 1947 r. L. dz. III. S. P. 6527/46.
w sprawie opłat adm. od podań wnoszonych do
Urzędów Stanu Cywilnego.

W związku z zapytaniem jednego z urzędów wojewódzkich, czy gminy mogą pobierać opłaty od podań wnoszących do urzędów stanu cywilnego, Ministerstwo wyjaśnia, że poza opłatami wymienionymi w § 109 rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów wprowadzających to prawo (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304) — za czynności urzędów stanu cywilnego nie mogą być pobierane żadne inne opłaty, ponieważ w myśl art. 4 dekretu z dnia 25 września 1945 r. — prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 272) „czynności stanu cywilnego należą do zadań administracji państwowej wykonywanych przez gminy w zleconym zakresie działania”.

Urzędy stanu cywilnego, aczkolwiek prowadzone przez gminy, są organami administracji państwowej i dlatego w odniesieniu do czynności tych urzędów nie mają zastosowania przepisy art. 10 dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o finansach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 129).

S K O R O W I D Z

(liczby oznaczają stronicę).

- Administracyjne postępowanie** — p. postępowanie administracyjne.
- Adnotacje** — p. wzmianki dodatkowe.
- Adwokat**: zastępstwo stron przed Sądem Okręgowym — 47.
- Akt**: administracyjny — 5, 23; błędna redakcja aktu st. cyw. — 7; liczby w tekście aktu — 24; małżeństwa — 9, 10; marginesy akt — 24; nadania dziecku pozamałżeńskiemu nazwiska przez męża matki — 9, 55; notarialny — 5, 21, 23, 30, 31, 55; sporządzony zagranicą przed polskim urzędnikiem stanu cywilnego — 4, 21; stwierdzający zdarzenie nieprawdziwe — 6, 28; stwierdzający to samo zdarzenie — 6, 28; spóźniony — 9, 29, 32, 33; unieważnienie aktu — 6, 7; urodzenia — 8, 9, 29, 53, 54, 55; uznania — 9, 55, 60; uwagi w akcie — 10, 24, 30; zaświadczenie, że nie ma w akcie pewnego wpisu — 5, 6, 30; zejścia — 10, 11, 28, 30, 31.
- Akty zbiorowe** — 24, 25, 74.
- Alfabetyczny skorowidz** — p. skorowidz.
- Archiwa**: Sądu Grodzkiego — 20; Sądu Okręgowego — 20.
- Badania**: Przyczyny opóźnienia aktu — 9, 29, 32, 33; statystyczne — 32.
- Bezpaństwowcy** — 30.
- Biegły** — 7, 28.
- Błąd pisarski** — 7.
- Brak**: danych w akcie — 28; ostatniego miejsca zamieszkania w Polsce — p. miejsce zamieszkania; podpisu urzędnika stanu cywilnego na akcie — 7; przeszkód do zawarcia małżeństwa — 9, 29, 42, 43, 60.
- Burmistrz** — 3.
- Choroba psychiczna i weneryczna** — p. przeszkody do zawarcia małżeństwa.
- Chowanie zwłok** — 11.
- Cudzoziemcy** — 9, 30.
- Dodatkowe wzmianki** — p. wzmianki dodatkowe.
- Dodatkowa opłata** — p. opłaty.
- Dokumenty**: publiczne — 6, 9, 28; składane przez strony — 24, 25, 30.
- Dowody**: pośrednie — 29, prawdziwości oświadczenia — 4, zawarcia małżeństwa — 10.
- Dowodowa moc** — p. moc dowodowa.
- Dowódca (kapitan) polskich okrętów** — 5, 7.
- Dyscyplinarna odpowiedzialność** — 3, 19.
- Dziecko**: matka dziecka — 8; nadanie nazwiska i imienia dziecku — patrz nadanie; nieznanych rodziców — 8; nieżywo urodzone — 8; pozamałżeńskie — 9, 55; przysposobione — 23, 31, 56, 57; uprawnione — 55; uprawnienie dziecka pozamałżeńskiego — 9, 55; uznane — 9, 55; znalezienie dziecka nieznanymi rodzicami — 8; zmarłe przy porodzie — 8; z małżeństwa unieważnionego — 44; zrównane — 55, 56.
- Eugenika** — 27.
- Ewidencja ludności** — 32, 53, 70; poborowych — 32; podatku spadkowego — 32.
- Fakty**: urodzenia, małżeństwa i zgonu, które nastąpiły za granicą — 4, 21, 62, 63; zgonu, ustalone przez Sąd — 11.
- Forma rubrykowania ksiąg**: p. księgi.
- Godziny urzędowe** — p. Urzędowe godziny.
- Głucha osoba** — p. osoba.
- Gminy**: miejskie — 2, 3, 8; wiejskie — 2, 3, 8; podział na obwody — 2, 19; przełożony gminy — 3, 19.
- Grodzki Sąd** — p. Sady.
- Grzywny** — 3, 12, 19.
- Handlowe statki** — p. statki.
- Hipoteczna regulacja** — 16.
- Imię**: nieznanymi rodziców — 8; ośmieszające — 9; przy sporządzeniu aktu — 9; wpisanie imienia — 8, 9; zniekształcone — 9.
- Instrukcja do prowadzenia księgi uzupełniającej** — p. księgi.
- Kary porządkowe**: 3, 8; upomnienie — 3.
- Karne przepisy** — p. przepisy.
- Karty zgonu** — p. zgony.
- Kierownik zakładu** — 7, 8.
- Kłeska żywiolowa** — 7.

- Klinika położnicza** — p. zakłady położnicze.
Kolejność zgłoszeń — p. zgłoszenia.
Konwencja Haska — 61.
Koszty: postępowania, związanego z badaniem przyczyny opóźnienia zgłoszenia aktu — 9; utrzymania urzędów stanu cywilnego — 3.
Książeczka stanu cywilnego — 5, 27, 30.
Księgi: miejscowa 4, 20; opłat — 25; prowadzenie na oddzielnych kartach — 20; przechowywanie ksiąg — 19, 20; przeglądanie ksiąg — p. zezwolenie; uzupełnianjąca — 17; rubryki ksiąg — 5, 24; oddzielne księgi — 4, 20; wzory ksiąg — 5, 24, 34, 36, 74; wtóropisów — 4, 20; zużycie niewykorzystanej księgi — 24.
Lekarz obecny przy porodzie — p. urodzenie.
Lekarskie świadectwo — p. zgony.
Liczby w tekście aktu — p. akt.
Majątkowa umowa małżeńska — p. umowy małżeńskie.
Małżeństwo: przeszkody do zawarcia małżeństwa — 42, 43; rozwiązanie 42, 44, 48; umowy małżeńskie — 32, 44; unieważnienie małżeństwa — p. unieważnienie; upoważnienie do zawarcia małżeństwa — 30; ustanie małżeństwa — 9, 30; ważność oświadczenia woli małż. — 10, 65; wiek — 9, 42, 60; zdolność prawna — 9, 42, 49, 62; zwolnienie od przedstawienia aktu urodzenia — 29, 43.
Margines — p. akt.
Matka dziecka — p. dziecko.
Międzynarodowa wymiana aktów — p. wymiana międzynarodowa.
Międzynarodowe prawo — p. prawo.
Międzydzielnicowe prawo — p. prawo.
Miejsce zamieszkania w Polsce — 4, 10.
Milicja Obywatelska — 7, 8, 10.
Minister Administracji Publicznej — 2 — 7, 10 — 12, 16 — 21, 23, 27, 28, 31.
Moc dowodowa: ksiąg — 6; książeczek stanu cywilnego — 28; odpisów skróconych i zupełnych — 6; wyciągów — 6.
Monitor Polski — 8.
Nadanie imienia: dziecku zarejestrowanemu — 9; dziecku nieznanym rodziców — p. imię.
Nadanie nazwiska dziecku: pozamałżeńskiemu — 9, 55; przez męża matki — 9, 55.
Nadzorcza władza okręgowa — p. władze.
Nadzór nad urzędami stanu cywilnego — p. urzędy.
Naprawienie szkody — p. szkody.
Nauczyciel szkoły powszechnej — 3.
Nazwa szpitala — p. szpital.
Nazwisko: dziecka — p. nadanie nazwiska dziecku; zachowanie i nabycie przez małżeństwo — 45; zachowanie nazwiska rodowego przez małżonkę — 43; zmiana nazwiska — 53.
Niedbalstwo — p. szkody.
Niema osoba — p. osoba.
Niepełnoletni świadek — p. świadkowie.
Nieprawdziwe zeznanie — p. zeznanie.
Nieprawdziwe zdarzenie — p. akt.
Nieważność aktów stanu cywilnego — p. akt.
Niewidomy — p. osoba.
Nieznajomość języka — p. biegły.
Nieżywe dziecko — p. dziecko.
Notatka urzędowa — p. akta zbiorowe.
Obszar gminy wiejskiej lub miejskiej — p. gminy.
Obszar objęty działaniami wojennymi — 5, 7.
Obowiązek zgłoszenia aktu — p. zgłoszenie.
Obwód urzędu stanu cywilnego — p. urzędy.
Obywatelstwo polskie — p. poświadczenie.
Oczywisty błąd pisarski — p. błąd.
Oddzielne karty — p. księgi.
Oddzielne księgi — p. księgi.
Odcisk palca — 29.
Odzież zmarłego lub inne przedmioty znalezione przy zmarłym — p. znalezienie.
Odmowa: podpisu — 29; wpisanie imienia — p. imię.
Odpowiedzialność dyscyplinarna — p. dyscyplinarna odpowiedzialność.
Odpis: skrócony — p. wypisy, zupełny — 6.
Odtworzenie: ksiąg i aktów — 5, 25; utrata ksiąg — 5, 17, 25.
Odszkodowanie za szkodę spowodowaną przez rozwód — 44.
Odsyłanie ksiąg wtóropisów na przechowanie — p. księgi.
Odwołanie od wymiaru kary — p. kary.
Oglądacz zwłok — 10.
Ojciec dziecka pozamałżeńskiego — p. dziecko.
Okręgowy Sąd — p. sądy.
Okręgowa władza nadzorcza — p. władze.
Okrety wojenne — 5.
Opiekuńcza władza — p. władze.
Opłaty: dodatkowe — 31; stemplowe — 31, 66; w post. adm. — 9, 29, 32; w post. przymusowym — 8; wpływy z opłat — 3; za czynności Urzędów Stanu Cywilnego — 12, 30, 31; zwolnienie z opłat — 12, 76.
Opóźnienie zgłoszenia — p. akt.
Organizacja Urzędów Stanu Cywilnego — p. urzędy.
Orzeczenie sądu — p. postanowienia sądów.
Osoba: dorosła — 9; głucha — 7, 28; niema — 7, 29; niewidoma — 29; nieustalonego stanu cywilnego — 9; niepełnoletnia — 30, nieumiejąca pisać — 29; obecna przy porodzie — 8; stwierdzenie tożsamości — 10, 28.
Oświadczenia: pisemne do zawarcia małżeństwa o braku przeszkód — p. przeszkody; woli do zawarcia małżeństwa — p. ważność; żony o zachowaniu swego nazwiska rodowego — 10, 30, 43.
Pełnomocnictwo do dokonywania zgłoszenia — p. zgłoszenie.
Pieczęcie Urzędów Stanu Cywilnego — 20, 33.
Pochowanie zwłok przed sporządzeniem aktu — p. pochowanie zwłok.
Podział obszaru gminy wiejskiej lub miejskiej na obwody U. St. Cyw. — p. gminy.
Podpis: lekarza — p. zgłoszenie; własnoręczny — 31.
Pokrewieństwo i powinowactwo — 42, 53

- Poległy z ran — p. wojskowi.
 Położna — p. zgłoszenie.
 Poród zmarłego dziecka — p. zgłoszenie.
 Postanowienia sądów — 10, 11, 30, 52; uchylene postanowień Sądu — 11, 52.
 Postępowanie: administracyjne — 32; przed władzą opiekuńczą — 59, 60; przymusowe — 8, 26; wyjaśniające — 25, 28, 29.
 Poświadczenie: obywatelstwa — 27; własnoręczność podpisu — 31.
 Powietrzne wojenne i handlowe statki — p. statki.
 Powództwo o unieważnienie małżeństwa — p. unieważnienie małżeństwa.
 Pozew — 48, 54, 55.
 Prawna zdolność — p. małżeństwo.
 Prawo: małżeńskie — 42 — 45; międzynarodowe — 62 — 63; międzydzielnicowe — 63; opiekuńcze — 58 — 59; osobowe — 49 — 51;; rodzinne — 53 — 58.
 Prezydent miasta — 3.
 Prokurator — p. sprostowanie.
 Protokóły wojskowe — p. wojskowi.
 Prowadzenie ksiąg: dla wojska poza granicami państwa — 5; na oddzielnych kartach — p. księgi.
 Przechowywanie ksiąg stanu cywilnego — p. księgi.
 Przeglądanie ksiąg przez osoby obce — p. zezwolenie.
 Przełożony gminy — p. gminy.
 Przepisy: karne — 12; wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego — 12 — 18; wprowadzające prawo małżeńskie — 45 — 49; prawo rodzinne — 57, 58; opiekuńcze — 59.
 Przeszkody do zawarcia małżeństwa: — p. małżeństwo.
 Przynależność państwowa — 11, 30.
 Przypiski pod tekstem aktu — 4, 5, 17, 22, 29.
 Przyposobienie — 56 — 58, 63.
 Przyznanie mocy dowodowej — 18.
 Psychiczna choroba — p. małżeństwa przeszłości.
 Regulacja hipoteczna — p. hipoteczna regulacja.
 Rejestr karny — 53.
 Rejestracja: — 2, obywateli polskich za granicą — 3, 5.
 Rodowe nazwisko — p. Zachowanie nazwiska.
 Rozstrzygnięcie zażaleń przez sąd — 7.
 Rozwiązanie małżeństwa — p. małżeństwo; przysposobienia — 56, 57.
 Rozwody: 44, 45, 62 — 63; stosunki wzajemne małżonków — 45; utrzymanie rozwiedzionego małżonka — 44.
 Rozwodowa wzmianka — p. wzmianki.
 Sądy: Grodzki — 5, 7, 20, 26, 27, 29, 48; Okręgowy — 22, 27, 47.
 Siedziba Urzędu Stanu Cywilnego — p. urzędy.
 Skorowidze alfabetyczne — 25, 74.
 Skreślenie części tekstu w akcie — p. zarządzanie
- Skrócony odpis — p. wypisy.
 Spór o właściwość Urzędu Stanu Cywilnego — p. właściwość.
 Sporządzenie aktu: dotyczącego urzędnika stanu cywilnego, jego małżonki i rodzeństwa — 4, 20; nowego — 5, 26; zastąpienie — 5, 26.
 Sprostowanie: aktu — 7; błędu pisarskiego — 7; rola prokuratora — 6, 7, 28, 47.
 Stan cywilny — 2.
 Statki powietrzne wojenne i handlowe — 5.
 Stemplowe opłaty — p. opłaty.
 Stosunki wzajemne małżonków w razie rozwodu — p. rozwody.
 Szkody — 3.
 Szpital — 7.
 Ślubowanie urzędnika stanu cywilnego — p. urzędnik.
 Świadcstwo: zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa — p. małżeństwo.
 Świadkowie: niepełnoletni — 30; przy zawarciu małżeństwa — 10, 30.
 Termin: nadania dziecku imienia — 9; wykonania zarządzeń władzy nadzorczej — 4; zawiadomienia o znalezionym dziecku — 8; zgłoszenia urodzenia — 8; zgłoszenia ustnego — 4, 8; zaniebdanie zgłoszenia w terminie — 8, 9; znalezienia zwłok — 10.
 Tłumacz — p. biegły.
 Tłumaczenie urzędowe aktów — 21.
 Tożsamość osób — p. osoba.
 Treść: aktu urodzenia — 8; małżeństwa — 10; zgonu — 11; książeczek stanu cywilnego — 27; wyciągów, odpisów skróconych i zupełnych — 6, 27, 28; zaświadczenia, że niema pewnego wpisu — p. akt.
 Uchylenie postanowienia sądu — p. postanowienia.
 Udowodnienie interesu prawnego — 6.
 Umowy małżeńskie — 32, 44.
 Unieważnienie aktu, stwierdzającego to samo zdarzenie i stwierdzającego zdarzenie nieprawdziwe — p. akt.
 Upomnienie — p. kary.
 Upoważnienie władzy nadzorczej do zawarcia małżeństwa — p. małżeństwo.
 Uprawnienie dziecka pozamałżeńskiego — p. dziecko.
 Urodzenie — 7, 8, 9, 55.
 Urzędowe godziny — 19, 31.
 Urzędy: obwody Urzędów St. Cyw. — 2, 19; organizacja Urzędów St. Cyw. — 2, 3, 19; siedziba Urz. St. Cyw. — 4, 9, 17, 74; skarbowe — 53.
 Urzędnik stanu cywilnego: ślubowanie — 3, 19; usunięcie — 3; zastępca urzęd. st. cyw — 2, 3.
 Ustne Małżeństwa — p. małżeństwo.
 Ustne zgłoszenie sporządzenia aktu p. zgłoszenie.
 Usunięcie urzędnika stanu cywilnego — p. urzędnik

- Utrata ksiąg stanu cywilnego — p. odtworzenie.
- Utrzymanie rozwiedzionego małżonka — p. rozwody.
- Uwierzytelnienie wypisów z ksiąg założonych na nowo — 26.
- Uwagi — p. akt.
- Uznanie: dziecka pozamałżeńskiego — 9,55
za zmarłego: 10, 30, 50, 51, 52, 62,
- Uzupełnienie aktu — 8
- Uzupełniająca księga — p. księgi.
- Ważność oświadczenia woli do zawarcia małżeństwa — p. małżeństwo.
- Wątpliwość — 4, 10, 21, 27, 28,
- Wiek do zawarcia małżeństwa — p. małżeństwo.
- Właściwość: ksiąg do wpisania aktów, sporządzonych za granicą — 4, 21, spory o właściwość — 4, urzędnika stanu cywilnego — 4, Urzędu Stanu Cyw. — 4, 8, 10, 17.
- Władze: nadzorcza — 2, 3, 4-10, 19-21, 23-26, 29-31, opiekuńcza — 58-61, zaniedbanie władzy — 3.
- Własnoręczny podpis — p. podpis.
- Wojenne działania — p. obszar.
- Wojskowi: polegli z ran. — 10, protokoły wojsk. — 5, prowadzenie ksiąg dla wojskowych — p. prowadzenie ksiąg.
- Wójt gminy — 3.
- Wpływy z opłat — p. opłaty.
- Wtóropisy — p. księgi.
- Wzmianki dodatkowe — 4, 17, 21-23, 30-31, wzmianki o rozwodzie — 5, 17, 21, 23, 31, 45.
- Wzór ksiąg — p. księgi.
- Wykaz: aktów urodzenia, w których nie zgłoszono imienia — 25, dzieci pozamałżeńskich — 9.
- Wymiana międzynarodowych aktów — 21, 62
- Wypisy z ksiąg stanu cywilnego — 5, 6, 27, 28, skrócony odpis — 5, 6, 27, 28.
- Zachowanie nazwiska: nabytego przez małżeństwo. — p. nazwisko rodowe — 10, 30, 43.
- Zamknięcie ksiąg — 4, 20, 74.
- Zaniedbane zgłoszenia w terminie — p. termin.
- Zarządzenie: skreślenia części tekstu w akcie — 7, władzy nadzorczej — p. władze; wpisanie aktów st. cyw., sporządzonych za granicą — p. fakty.
- Zakaz: sporządzania aktu małżeństwa — 30, wydawania wypisów z aktu — 17, 74.
- Zakłady położnicze — 7, 31.
- Zaręczyny — 42.
- Zastępca urzędnika stanu cywilnego — p. urzędnik.
- Zastąpienie aktu nowym aktem — 5.
- Zaświadczenia: 5, 30, 31, że niema wpisu: p. akt
- Zawarcie: małżeństwa — 9, 10, 30, 42, 43, 49, 60, 61, 62, 65, ponowne małżeństwa — p. małżeństwo.
- Zawiadomienie: notariusza — 23, 31, 59, prokuratora o wykonaniu wyroku śmierci — 28, Sądu — 22, 23, 31, 59. Urzędu Stanu Cywilnego — 17, 22, 31, 59, władz odm. ogólnej — 23, 31, 53.
- Zażalenia: do Min. Adm. Publ. — 3; do Sądu — 7, 28; na urzędnika stanu cywilnego — 7.
- Zgony — p. akt zejścia.
- Zgłoszenie: obowiązek zgłoszenia — 7, 8, 10, 28; podpis lekarza na zgłoszeniu — 7; urzędzenia — 8, 9, 29; ustne przy sporządzeniu aktu — 7, 8, 9; zgonu — 7, 10, 11, 28, 30; zgłoszenie urodzenia przez położną — 8.
- Zleczony zakres działania — 2, 76.
- Zeznanie — 29.
- Zezwolenie: na wydanie odpisu — 6, 31; na przeglądanie ksiąg — 6, 31; Okr. Władzy Nadzorczej — 3, 4, 6, 9, 15, 19, 20, 23, 24, 26, 31.
- Znalezienie: dziecka nieznanymi rodziców — p. dziecko; zwłok — 10.
- Zniekształcone imię — p. imię.
- Zniszczenie ksiąg stanu cywilnego — p. odtworzenie.
- Zmiana nazwiska — p. nazwisko.
- Zmarłe dziecko przy porodzie — p. poród.
- Zredagowanie błędne aktu — p. akt.
- Zrównanie dziecka — p. dziecko.
- Zwolnienie: od przedstawienia aktu urodzenia — p. małżeństwo; z opłat — p. opłaty.
- Zużycie niewykorzystanej księgi stanu cyw. — p. księgi.
- Zywiółowa kłeska — p. kłeska.

Cena niniejszego zeszytu: 120 zł.

Cena poszczególnych zeszytów wydawnictwa wynosi obecnie zł. 1.50 od każdej strony. Przy przesyłaniu zeszytów pod wskazanym przez Odbiorcę adresem dolicza się opłatę za przesyłkę pocztową i koszty pobrania (zaliczenia) pocztowego.